

somuncubaba

AYLIK İLİM KÜLTÜR VE EDEBİYAT DERGİSİ YIL: 32 • SAYI: 296 • HAZİRAN 2025 • ISSN:2791-9595

Varlığın
Sırrına
Ermek

Kadir ÖZKÖSE

Rabb'imize
Karşı
Edebimiz

Enbiya YILDIRIM

Allah için
Herkese
Saygı Göstermek

Oğuzhan AYDIN

Osman Hulûsî
Efendi'nin Şiirlerinde
Rind ve Zâhid

Hamit DEMİR

Tarih ve Kültür
Ekseninde
Darende

M. Nihat MALKOÇ

ISSN:2791-9595

9 771302 080076 00267

DİVÂN-I HULÛSİ MOBİL UYGULAMASI YAYINLANDI!

20.Yüzyıl Mutasavvıf Dîvân Şâiri
Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi'nin
Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî adlı eseri
Mobil Uygulamaya Aktarıldı!

- Oku - İncele - Dinle
- Fihrist - Arama
- Sözlük - Kelimeler
- Dîvân Radyo
- Dîvândan Görseller

Android ve IOS
Platformlarından
Ücretsiz
İndirebilirsiniz.

ES-SEYYİD OSMAN
HULÛSİ EFENDİ VAKFI

ANDROID & IOS İNDİR

İrfân Geleneğinin Işığında Bir Gönül Yolculuğu

Zamanın sessiz sedâsız aktığı bir çağda, kelimelerle dertleşen, mısralarla hakîkatin izini süren bir gönül eri vardı: Es-Seyyid Osman Hulûsi Ateş Efendi (k.s.). Onun adı, sadece bir şairin yahut bir mutasavvıfın değil, aynı zamanda Anadolu irfânının, yüzyıllar boyunca sabırla dokunan manevi atlasının adıydı. Elinde kalem değil, bir gönül kandili vardı; yazdığı her dizede bu kandilin nuru sızar, karanlık gönüllere bir umut kıvılcımı gibi düşerdi.

Osman Hulûsi Ateş Efendi, Malatya'nın Darende ilçesinde dünyaya gelmiş, doğduğu coğrafyanın maneviyatla yoğrulmuş havasını içine çekerek büyümüşü. Gözlerini açtığı bu diyar, yalnızca taşla toprağın değil, aşk ile hikmetin yoğrulduğu bir dergâhtı. Bir yönüyle Dîvân şiirinin zârif çizgilerini taşır, diğer yönüyle ise halkın dilinden düşmeyen o sade ama derin anlamlara uzanırdı.

İrfân geleneği, kuru bir bilgi aktarımından çok ötede, gönülden gönüle akan bir nur, bir hâl ildir. Hulûsi Efendi, bu geleneği sadece anlatmakla kalmamış; onu yaşamış, yaşamış olduğu gibi de yaşatmıştır. Kalem onun için sadece yazmak değil, tefekkür etmektir; söz ise bir kemâlât kapısıdır. Öyle ki, şiirlerinde işlediği konular; Allah aşkı, Peygamber sevdası, insan-ı kâmil olma gayreti, fena ve bekâ gibi tasavvufi kavramlarla örülüdür.

Aşkdır deryâyâya salan nehr eyleyip katreyi

Aşkdır deryâyı cûşa getirip buhâr eder

dizelerinde, aşkı sadece mecâzî bir anlatım değil, varoluşun özü olarak görür. Onun şiirinde aşk, hem yolun başlangıcı hem de sonudur. Bu aşk, beşerî olandan ilâhî olana yönelir; kuldan Hakk'a varan bir yolculuğun pusulası olur.

Hulûsi Efendi'nin irfân anlayışı, mârifetle süslenmiş bir ahlâk öğretisidir. Hikmetli sözlerle donattığı sohbetleri, bir yandan Kur'ân ve sünnet çizgisinde ilim taşırken, diğer yandan da insanı kendisiyle yüzleştiren bir ayna olur. O aynada bakan kişi, hem kendi eksikliğini görür hem de Hakk'a olan vuslatının kapısını aralar.

Bugün, diğer çevrelerde ve genel olarak toplumda irfân geleneği giderek sesini yitirse de, Osman Hulûsi Ateş'in bıraktığı miras hâlâ yaşamaya devam ediyor. Onun eserlerinde bir yandan Mevlânâ'nın sükûnetini, öte yandan Yûnus'un samîmiyetini bulmak mümkündür. Kaleminden dökülen her söz, bir duâ gibidir; okuyanın kalbinde bir serinlik, bir huzur bırakır.

Osman Hulûsi Ateş'in izinde yürümek, yalnızca onun şiirlerini okumak değil, onun yaşadığı gibi yaşamaya talip olmaktır. Onun izin takip etmek; hayatını insanlık için vakfetmektir. Çünkü o, şiiriyle değil, hâliyle konuşmuş; sadece irfânı anlatmamış, irfânı bizzat taşımıştır. Ve belki de bu yüzden, onun adı her anıldığında bir rahmet gibi iner yüreklere; çünkü onun sözleri, kalemlerle değil, kalplerle yazılmıştır. Ecdattan tevarüs eden vakıf anlayışı temelini attığı Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı'yla bugün Anadolu'nun bağrında irfân rüzgârı estirmektedir. Bizzat yaptırdığı, öncülük ettiği, yapımına vesile olduğu ve yapılmasını arzu ettiği eserler vücut buldukça ismi gönüllerde yaşamaya devam edecektir.

Kurucusu

A. Şemsettin ATEŞ

Yaygın Süreli - ISSN:2791-9595

Yıl: 32 Sayı: 296 - Haziran 2025

Yayın Tarihi: 01 Haziran 2025

Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Vakfı Adına
İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Kemal DEMİR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
M. Hulûsî ERDEMİR

Yayın Editörleri
M. Nazmi DEĞİRMENCİ
Hulusi KESKİNTEPE
Yönetim Yeri: Çamlıca Basın Yayın Eğitim Sağlık
Turizm İnşaat San. ve Ticaret A.Ş
Zâviye Mahallesi Hacı Hulûsî Efendi Caddesi
No: 89
44700, Darende / MALATYA
Tel: (0422) 615 15 54 • Faks: (0422) 615 28 79
www.somuncubaba.net • bilgi@somuncubaba.net

Grafik Tasarım

Es- Seyyid Osman Hulûsî Efendi Vakfı

Dergimizi, Web Sayfamız ve Mobil
Uygulamalarımız Üzerinden Okuyabilirsiniz:

android

ios

06

Şiir, Şâir, Şuur ve Şiâr

 Ali AKPINAR

"Osman Hulûsî Efendi kelâmını ve kalemini Allah'ın dinine hizmette kullanan, söylediği hikmetli sözleriyle insanları irşad eden bir hakikat eridir."

10

Kıtlığın ve Bereketsizliğin Mânevî Sebepleri

 Ramazan ALTINTAŞ

"Dinimizde istiğfâr da ibâdetin bir parçasıdır. Bu açıdan hem Kur'ân'da ve hem de Hz. Peygamber (s.a.v.)'den gelen rivâyetlerde istiğfâr üzerinde ısrarla durulmaktadır. Günahlardan başışılma isteği, Rabb'imize olan imanımızı yeniden tazeleme olup, imanın korunmasının bir parçasını oluşturur."

Somuncu Baba Dergisi'nin içeriğinde bulunan yazılar ile ilgili çıkabilecek olan hatalı bilgilerden dolayı dergi herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Yazıların sorumluluğu yazarlarına ilanların sorumluluğu ise reklam verenlere aittir. Dergimizde bulunan fotoğrafların ve görsellerin kullanılması ve kopyalanması yasaktır. Yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Somuncu Baba Dergisi'nin bütün telif hakları Çamlıca A.Ş.ne aittir.

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK / Prof. Dr. Ali YILMAZ
Prof. Dr. Sebahat DENİZ / Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ
Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN / Prof. Dr. Ali AKPINAR

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ / Prof. Dr. Mehmet SOYSALDI
Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL / Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE
Prof. Dr. Mahmut YEŞİL / Prof. Dr. H. İbrahim ŞİMŞEK

26

Prof. Dr. Hakan Yekbaş İle Hulûsi Efendi Röportajı

✍ Musa TEKTAŞ

"Osman Hulûsi Efendi (k.s.), Ahmed-i Yesevî'den itibaren süregelen gönüllere insan ve Hak sevgisini söz ve şiir vasıtasıyla nakşeden geleneğin çağımızdaki son temsilcilerinden biridir."

42

Tarih ve Kültür Ekseninde Darende ve Şeyh Hâmid-i Velî Külliyesi

✍ M. Nihat MALKOÇ

56

Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'nin Mânevî Etkisi ve Emir Sultan Hazretleri

✍ Rasul KESENCELİ

"Bildiği gibi mutasavvıflar fıkıh ve kelâmcıların kullandığı nazar ve istiblâl metodundan ziyâde tasfiye ve işraka dayalı bir mukâşefe metodunu izlemektedirler."

İrfân Geleneğinin Işığında Bir Gönül Yolculuğu	1
<i>Kemal DEMİR</i>	
Şiir, Şâir, Şuur ve Şiâr	6
<i>Ali AKPINAR</i>	
Kıtlığın ve Bereketsizliğin Mânevî Sebepleri.....	10
<i>Ramazan ALTINTAŞ</i>	
Varlığın Sırrına Ermek.....	14
<i>Kadir ÖZKÖSE</i>	
Aşk Mumunun Pervânesi Olmak	20
<i>Mahmut KAPLAN</i>	
Gönül Şafağı	25
<i>Bestami YAZGAN</i>	
Prof. Dr. Hakan Yekbaş İle Hulûsi Efendi (k.s.) Konulu Röportaj	26
<i>Musa TEKTAŞ</i>	
Türk'ün Vatani	34
<i>Hulusi TATAR</i>	
Anadolu'yum	35
<i>Yusuf DURSUN</i>	
Ne Gam Mücrim İsem de	36
<i>Vedat Ali TOK</i>	
Rabb'imize Karşı Edebimiz	38
<i>Enbiya YILDIRIM</i>	
Tarih ve Kültür Ekseninde Darende ve Şeyh Hâmid-i Velî Külliyesi	42
<i>M. Nihat MALKOÇ</i>	
Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi'nin Hz. Peygamber (s.a.v.)'e Hitap Cümleleri	48
<i>Fatih ÇINAR</i>	
17. Yüzyıl Avrupa'sında Yaygınlaşan Bir Furya: Osmanlı Kahvehâneleri	52
<i>İsmail ÇOLAK</i>	
Kutlu Destan.....	55
<i>Celalettin KURT</i>	
Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'nin Mânevî Etkisi ve Emir Sultan Hazretleri.....	56
<i>Rasul KESENCELİ</i>	
Sahici Büyük Kimdir?	60
<i>Bilal KEMİKLİ</i>	
Hulûsi Efendi'nin "Nasîhat" Şiirinde Allah İçin Herkese Saygı Gösterip Herkesi Sevebilmek.	62
<i>Oğuzhan AYDIN</i>	
Darende'm.....	65
<i>Ramazan PAMUK</i>	
Osman Hulûsî Efendi'nin Şiirlerinde Rind ve Zâhid.....	66
<i>Hamit DEMİR</i>	
Nâm u Nişan Tükenir.	69
<i>A. Sami BENLİ</i>	
Somuncu Baba/Hâmid-i Velî'nin Tasavvufa Dair Üç Risâlesi	70
<i>Yusuf HALICI</i>	
Meylimiz Hangi Tarafa	72
<i>Aydın BAŞAR</i>	
Anadolu İrfanı	75
<i>Halil GÖKKAYA</i>	
Empatiyi Tam Olarak Uygulayabiliyor muyuz?.....	76
<i>Erol AFŞİN</i>	
İstemem Gazeli... ..	79
<i>Bekir OĞUZBAŞARAN</i>	
Hizmetle Geçen İki Ömür: Zübeyir Yetik ve Talip Arışahin	80
<i>M. Nuri YARDIM</i>	
Öğretmen Gönüllerin Fâtihî Olmalı.	84
<i>Ali ÖZKANLI</i>	

سنگد اوطن بکاجان ویرر عیادت ویرر - هاندن صاریلمن سخا گو نظیمه نجات ویرر
فایم گی فاشلرک قنایمه فرمان بازار - تبسئای نیکاهک عفرمه برات ویرر
مخمر الاگوزلرک دو بغولاندیرر بنی - بیاتم نه بابسه م آنا لطفنه قات قات ویرر
تشریفکده سو گیلیم ایضا بو یوردنک بنی - دجهک که وصلک عیادت فرقتک محبات ویرر
آباغنه فاباندم کوله ک حاصوی دیرم
بن سیواسی ایسنه دم او بکا طوفات ویرر

Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî

Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi (k.s.)

1. *Seninle olmak bana cân verir hayât verir
Cândan sarılmak sana gönlüme necât verir*
2. *Kalem gibi kaşların katlime fermân yazar
Tebessümlü nigâhın afvıma berât verir*
3. *Maḥmûr elâ gözlerin duygulandırır beni
Bilmem ne yapsam ana lutfunu kat kat verir*
4. *Teşrîfinle sevgilim ihyâ buyurdun beni
Demek ki vaslın hayât fırkatın memât verir*
5. *Ayağına kapandım kölen Hulûsî dedim
Ben Sivas'ı istedim o bana Tokat verir*

Nesre Çeviri

1. *Ey sevgili! Seninle olmak bana can verir, hayat verir. Sana candan sarılmak gönlüme kurtuluş verir.*
2. *Kalem gibi kaşların katlime ferman yazar. Gülümser bakışın affedildiğime dair ferman verir.*
3. *Süzgün bakan ela gözlerin beni duygulandırır. Lutfunu kat kat veren o gözler için ne yapsam bilmem?*
4. *Ey sevgilim! Teşrifinle bana hayat verdin. Demek ki sana kavuşmak hayat, ayrılmak ölüm getirir.*
5. *O sevgilinin ayağına kapandım, kölen Hulûsî'yim dedim. Ben ondan Sivas'ı istedim, o bana Tokat verir.*

Nesre Çeviren: Prof. Dr. Nihat Öztoprak

Şiir, Şâir, Şuur ve Şiâr

“Osman Hulûsî Efendi
kelâmını ve kalemini
Allah’ın dinine hizmette
kullanan, söylediği
hikmetli sözleriyle
insanları irşad eden bir
hakîkat eridir.”

Şiir, "mesajı duygu ve heyecan yüklü ölçülü dizelerle ifade etme biçimi"; şair de, "bu işi en güzel şekilde yapan duygu ve heyecan insanı"dır. Aynı kökten gelen şiâr ise, "ayırıcı özellik, gösterge, parola" gibi anlamlara gelir. Bu kökten türeyen bir başka kelime şuur ise, "bilinç, bir kimsenin kendi varlığına ve davranışlarına ilişkin şeylerin farkına varma duyusu" olarak tanımlanmıştır. Buna göre Allah'ın dinine hizmet vesilesi olan şiir, gücünü Allah ve Rasûl'ünden alan, şair de ilhamını Kitap ve Sünnet'ten alan, bu coşku ve heyecanla Allah'ın dinine hizmeti şiâr edinen şuurlu kimsedir.

Kur'ân'ın bir sûresinin adı da Şuarâ Sûresi'dir. Şuarâ, "şairler" demektir. Sûrenin sonunda şairlerden bahsedildiği için sûreye bu ad verilmiştir. Sûre 227 âyetiyle, 286 âyetlik Bakara Sûresi'nden sonra en fazla âyet sayılı ikinci sûre olarak Mushaf'ta 26. sırada yer almıştır. Pek çok peygamberin kisasını bir araya getirdiği için sûreye Câmia adı da verilmiştir.

Sûrede peygamberlerin ortak mesajı şöyle özetlenmiştir:

"Ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Allah'tan korkun ve bana itâat edin. Ben sizden, buna karşı bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, yalnız âlemlerin Rabb'ine aittir. Öyle ise Allah'tan korkun ve bana itâat edin."¹

Peygamberlerin değişmeyen bu sloganı Hz. Nuh, Hz. Hûd, Hz. Sâlih, Hz. Lût, Hz. Şuayb Peygamberlerin diliyle tam beş kere tekrarlanır. Bu ortak söylemde şu hususlar dikkatimizi çeker:

Peygamberler ve onların yolunu izleyen davetçiler Allah adına konuşurlar. Onlar öncelikle Yüce Allah'tan sakınmaya ve O'nun ölçülerine uymaya çağırırlar. Onlar bütün bu koşturmalarını yalnızca Allah rızâsı için yaparlar ve insanlardan herhangi bir karşılık/ücret beklemezler. Zira onlar gerçek anlamda mükâfatlarının ancak Yüce Allah tarafından

"Hulûsî Efendi'nin yetiştirdiği mürîdânî; yapımına ve tamirine vesile olduğu cami, mektep gibi eserleri yanında yazdığı hikmetli şiirleri de pek çok kişi tarafından ezberlenerek, bestelenerek, okunarak insanları aydınlatmaya, gönülleri dinlendirirken dine davet etmeye ve dinî coşkunun artmasına vesile olmaya devam etmektedir."

hakıyla verileceğine inanırlar. Yani onlar dünyalıkların peşinde koşmayan âhiret adamıdır.

İki Farklı Ses ve Onlara Kulak Verenler!

Sûrenin son âyetlerinde ise söz sûreye isim olan şairlere getirilir ve şöyle buyrulur:

"Şeytanların kime ineceğini size haber vereyim mi? Onlar, her günahkâr yalancıya inerler. O yalancılar, (şeytanlara) kulak verirler, çocukları da yalan söylerler.

Şairlere gelince onlara da azgınlara uyar. Baksana onlar, her vâdîde şaşkın şaşkın dolaşırlar? Ve onlar yapmayacakları şeyleri söylerler.

Ancak inananlar, iyi işler yapanlar, Allah'ı çok ananlar ve kendilerine zulmedildikten sonra (rakiplerine) üstün gelmeğe çalışanlar böyle değildir. Zulmedenler, yakında nasıl bir yıkıma uğrayıp devrileceklerini bileceklerdir!"²

Âyetler özetle bizlere şu gerçekleri hatırlatır:

Cin şeytanları, insan şeytanlarının işbirlikçileridir. Onlar sürekli yalan ve düzmece şeyler üreterek günah işlerler.

Şu sınav dünyasında insan sürekli olarak şu iki sese muhâtaplıdır: Biri Yüce Yaratıcı'nın

özüne yerleştirdiği fitratın sesi ki bu sesi, peygamberler ve onların yolunu izleyen davetçiler sürekli tekrarlamışlardır. Ötekisi ise Yüce Rabb'e başkaldıran, O'na ve O'nun seçtiği insana/insanlığa düşman olan şeytan ve avanelerinin sesleri.

Akıllı insana düşen ise özüne ve yaratılışına uygun düşen, kendisine iki dünya saâdeti sağlayacak olan hakîkatin sesine kulak vermesi, onu can kulağıyla dinleyip o sesin gereklerini yerine getirmesidir.

Zira bu sese kulak vermeyip Allah'ın ve insanın düşmanı olan şeytânî seslere kulak veren kişi, istikâmet yolundan sapacak ve gagesiz vâdilerde şaşkın şakin dolaşmaya mahkûm olacaktır. Her meslek erbâbı gibi şairler de iki grupturlar.

İlki, süflî ve geçici dünyalıklar elde etme adına şeytânî seslere kulak veren, o sesleri seslendiren kimselerdir. Onlar hiçbir ölçü tanımadan, ahlâkî hiçbir kural gözetmeden, sadece şöhret için, karınlarını ve keselerini doldurmak için şehveti tahrik eden, insanları yersiz bir şekilde öven yahut hicveden abartılı sözler söylemekten çekinmezler. Ötekiler ise şiiri şuurlu bir biçimde Yüce Yaratıcı'nın hakîkatlerini terennüm etmede kullanmayı şîâr edinen kimselerdir.

İşte onlar Yüce Yaratıcı'nın yolunda cihad eden mücâhidler gibi, o yolda şiirleriyle cephelerden cephelere koşan erlerdir. Bunlar hakkında Peygamberimiz, "Bazı şiirlerde hikmet vardır, Doğrusu bazı sözler büyüleyicidir."³ "Hoş/güzel söz sadakadır."⁴ buyurmuştur, Peygamber şairi Hassân b. Sâbit'i şu sözleriyle şiir söylemeye teşvik etmiştir: "Onlarla atış, Cebrâil seninledir... Allah'ım, onu Rûhu'l-Kudüs'le destekle."⁵ Kazâ Umresini yapacağı sene Mekke'ye girerken Abdullah b. Ravâha'nın okuduğu beyitler üzerine şöyle diyerek onu taltîf etmiştir: "Bu sözler onların üzerlerine yağdırılan oklardan daha etkilidir/çökerticidir."⁶ Mü'min, kılıçla olduğu kadar dille de savaşır...

Müfessir Elmalılı âyetin tefsirinde şunları söyler:

"Şiirde esas hüküm değil, yalnız nefsin duygularını, zevkini veya iğrenmesini gıcıklayacak duygu ve yaratılışına uygun düşenlerdir. Onun için şairler, eğri doğru, iyi kötü her konuya dalar, her vâdide otlar, ifadede ne kadar şaşkınlık ve şiddetli arzuya dalarsa o kadar etkili olacağından her telden çalmak için, iyi ve kötü her vâdide sarhoş bir şekilde dolaşırlar. Hem de onlar yapmayacakları şeyleri söylerler. Sözleri işlerini tutmaz ve işte bu iki özelliklerinden dolayı da arkalarına çapkınlar ve sapkınlar düşerler. Bu sebepten böyle şairler şeytânî olup Hz. Muhammed (s.a.v.)'e ve o Peygamber (s.a.v.)'e tâbî olan Muhammed ümmetine benzemezler.

"Bir de iman edip sâlih amel işleyenler, sözleri özlerine uygun olanlar vardır. Onlar Allah'ı çokça ananlar, mü'minler için söyleyenler, hep hakkın ve haklının savunucusu olanlardır. Mü'min, iyi, Allah'ı zikreden ve mü'minlere yapılan zulüm ve haksızlığın öcünü alan, hakkın savunucusu Abdullah b. Revâha ve Hassân b. Sabit ve Ka'b b. Mâlik ve Ka'b b. Züheyr gibi Müslüman şairleri o kötü hâllerden müstesnâdır. Bunlar sâdıkırlar, bunlara tâbî olanlar sapkın değildirler."⁷

O şairler de sanatı Allah için yaparlar: Tıpkı Üstad şair Necip Fazıl'ın dediği gibi:

Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum!

Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum.

Diyorlar bana, kalsın şiir de söz de yerde!

Sen araştırsın, göklere çıkan merdiven nerde?

Anladım işi; San'at Allah'ı aramakmış,

Mârifet bu, gerisi yalnız çelik çomakmış.

Seni aramam için beni uzağa attın.

Âlemi benim, beni Kendin için yarattın.

Kur'ân birçok âyetinde Peygamberimiz'in şair olmadığını, onun okuduğu âyetlerin de

şiiir olmadığını ısrarla söyler; *"Biz ona şiiir öğretmedik, zaten ona gerekmezdi. Bu bir đđt ve apaçık Kur'ân'dır."*⁸

İşte veftının sene-i devriyesinde rahmetle andığımız Osman Hulûsî Efendi (d: 12 Ağustos 1914-v: 14 Haziran 1990) de kelâmını ve kalemini Allah'ın dinine hizmette kullanan, söylediği hikmetli sözleriyle insanları irşad eden bir hakîkat eridir. O yirminci yüzyılda dîvân, tekke ve halk edebiyat geleneğini sürdürerek yazdığı Dîvân'ında Hakk'ın rızâsını gözetererek şiiirler kaleme almış bir şairdir. O, yet ve hadislerden aldığı ilhamla gerçek mü'mini, hakîkî imanı, gerçek aşkı en güzel şekilde şiiirleriyle anlatmaya çalışmıştır. Diğer yetiştirdiği mrdnı/insan eseri; yapımına ve tamirine vesile olduğu cami, mektep gibi eserleri yanında yazdığı hikmetli şiiirleri de pek çok kişi tarafından ezberlenerek, bestelenerek, okunarak insanları aydınlatmaya, gönülleri dinlendirirken dine davet etmeye ve dinî coşkunun artmasına vesile olmaya devam etmektedir.

O, gerçek sevgili Hakk'a kavuşmanın Hak yolunda candan geçmekte olduğu gerçeğini şöyle terennüm eder:

*Mft-i aşkın ezelden beri fetvs budur:
Can verene vasl-ı yr u vasl-ı yâra cn bah.*

Allah yoluna adanmanın, Allah için

koşturmanın gereğini de şöyle seslendirir:

*Elinde var iken fırsat ganmet bil
Heb olmadan mr tark-i Mustafâ'ı tut.*

*Var ehl-i Hakk'a hizmet et b-taleb  b garaz
"Seyyid'l-kavm hdimhm" emr-i Habîb-i
Kibriy'ı tut.*

*Elest hitbndaki "bel"ı "l"ya sa'yette
Ol hükmü unutma olan ahd- vefyı tut.*

Sahabenin yolunda olmak için onlar gibi hakîkat ehli ile arkadaşlık ve sohbet etmenin gereğini de şöyle dillendirir:

*Her bir edebn mektebidir gir taleb eyle
Ger kl isen dem eder dem sohbet*

Ashb-ı Nebî işlediler bu işi akdem

Bilsen ne şereftir şeref-i akdem-i sohbet.

Hikmet ve hakîkat ehline selâm olsun!

Dipnot

- *Prof. Dr. Ali AKPINAR, Necmettin Erbakan Üniversitesi.
1.26/Şuarâ, 107-110, 125-127, 142-145, 161-163, 177-180.
2.26/Şuarâ, 221-227.
3.Buhârî,Nikh, 48.
4.Buhârî, Cihd, 128; Müslim, Zekt, 56.
5.Buhârî, Salt, 28.
6.Tirmiz, Edeb, 70.
7.Elmalılı, Hak Dini Kur'n Dili, V, 3650.
8.36/Ysn, 69.

Kıtlığın ve Bereketsizliğin Mânevî Sebepleri

“Dinimizde istiğfâr da ibâdetin bir parçasıdır. Bu açıdan hem Kur’ân’da ve hem de Hz. Peygamber (s.a.v.)’den gelen rivâyetlerde istiğfâr üzerinde ısrarla durulmaktadır. Günahlardan bağışlanma isteği, Rabb’imize olan imanımızı yeniden tazeleme olup, imanın korunmasının bir parçasını oluşturur.”

Tâbiînin büyüklerinden Hasan-ı Basrî (v. 110/728) Hazretleri'nin Basra Camii'nde bir ilim halkası vardı. Öğrencilerine ders okutuyordu. Zaman zaman halktan kişiler gelir, kendilerine fetvâ sorarlardı. Rivâyetlere göre dışarıdan ilim meclisine bir kişi gelir ve memleketindeki kuraklıktan bahseder ve kendisinden duâ etmesini talep eder. Bunun üzerine Hasan-ı Basrî bu adama, "Allah'tan bağışlanma dile." der ve onu gönderir. Aynı gün bir başkası gelir, fakir olduğunu, kendisini Yüce Allah'ın fakirlikten kurtarıp zengin kılması için duâ etmesini ister. Ona da, "Allah'tan bağışlanma dile." der. Bir başkası gelir; "Yâ İmam, Allah'a duâ et de bana bir oğul ihsan etsin." der. Hasan-ı Basrî ona da, "Allah'tan bağışlanma dile." der. Gelen bir başka kişi de bahçesindeki kuraklıktan şikâyet eder. Aynı şekilde bu Müslümana da, "Allah'tan bağışlanma dile." der ve onu da gönderir. Bu olaylara şâhit olan öğrencisi, "Hocam, herkes size derdini açtı, sizler de hepsine, "Allah'tan bağışlanma dile." diye aynı cevabı verdiniz. Bunun hikmeti nedir?" diye sorar. O da, "Evlâdım, ben kendiliğimden bir şey söylemedim." deyip bu hususta aşağıdaki şu âyetleri okur:

*"Dedim ki; 'Rabb'inizden mağfiret dileyin; çünkü O çok bağışlayıcıdır. (Mağfiret dileyin ki,) üzerinize gökten bol bol yağmur indirsin. Mallarınızı ve evlatlarınızı çoğaltsın, size bahçeler ihsan etsin, sizin için ırmaklar akıtsın."*¹

Bu âyetlerde görüldüğü gibi, Yüce Rabb'imiz, kuraklıktan kurtulmayı, mal ve evlatları çoğaltmayı, bağ ve bahçelerin kurumaması için yağmurun yağmasını istiğfârda bulunmaya bağlamıştır. Kulun işlediği günahlar ise, ancak istiğfâr ve tevbe ile bağışlanabilir. Bu hakikat de kıtlığın ve bereketsizliğin kaynağının mânevî sebepleri arasında mâsiyetlerin ve her türlü işlenen günahların olduğunu göstermektedir.

Kur'ân-ı Kerim'de, Allah'a iman ve itâatin bolluk, bereket, huzur ve refaha vesile olacağı,² imansızlık ve itâatsizliğin ise, bereketi ortadan kaldırıp sıkıntı ve felâketlere sebep olacağı³ yer yer hatırlatır. Bu sebeple mü'minlerden

"İstiğfâr, sâliklerin vuslâta ermeleri için uğradıkları menzillerden ilk menzildir. Tâliplerin makamlarından birinci makamdır. Çünkü evrâd ve ezkâra başlamadan gönül kabının her türlü günah tortusundan temizlenmesi gerekir."

mütemâdiyen Yüce Allah'tan bağışlanma dilemeleri istenir.

Sözlükte, "örtmek, örtbas etmek" anlamına gelen istiğfâr, hatâ ve günahların Allah tarafında af ve mağfiret edilmesini istemek demektir. Aynı kökten gelen "gufrân" ve "mağfiret" kelimeleri, Allah'ın, kulun hatâ ve günahlarını örtmesi, ona azap etmemesi, günahlarını bağışlaması anlamına gelir. el-Ğaffâr ile aynı kökten gelen "istiğfâr" söz ve fiil ile günahların bağışlanmasını Allah'tan talep etmektir. Çünkü Kur'ân-ı Kerim'de, "Rabb'inizden bağışlama dileyin; çünkü o çok bağışlayıcıdır."⁴ buyrulur. Dikkat edilirse, burada, bağışlama emri, sadece dile istenmiyor; hem dil ve hem de fiille birlikte isteniyor. Bir Müslüman hem diliyle Allah'tan bağışlanma dilemeli ve hem de işlediği günahlardan vazgeçmek sûretiyle bu istiğfârı fiiliyâta geçirmelidir.

Hız. Peygamber (s.a.v.)'dan gelen rivâyetlerde istiğfârın gerekliliğine dair birçok uyarı ve haber vardır. Bunlardan bazıları şöyledir:

*"Günahından dolayı tevbe eden, hiç günah işlememiş gibi olur."*⁵

*"Demirin pası gibi, kalbin de pası vardır. Kalb pasının parlatılması, istiğfâr iledir."*⁶

Dinimizde istiğfâr da ibâdetin bir parçasıdır. Bu açıdan hem Kur'ân'da ve hem de Hız. Peygamber (s.a.v.)'den gelen rivâyetlerde istiğfâr üzerinde ısrarla durulmaktadır. Günahlardan bağışlanma isteği, Rabb'imize olan imanımızı yeniden tazeleme olup, imanın korunmasının bir parçasını oluşturur. Bu sebeple özellikle tasavvufî ahlâkta kalbî hayatın eğitiminde istiğfâra yer verilir. İstiğfâr, sâliklerin vuslâta ermeleri için uğradıkları menzillerden ilk menzildir. Tâliplerin makamlarından birinci makamdır. Çünkü evrâd ve ezkâra başlamadan gönül kabının her türlü günah tortusundan temizlenmesi gerekir. Bu da

ancak istiğfârla olur. Bir nevi istiğfâr, mânevî iklimin kapısı mesâbesindedir. Arınan ve saflaşan yüreklerde zikir, insanın yücelmesine ve coşkun bir gönle sahip olmasına büyük fayda sağlar.

İstiğfârda bulunmanın iki meyvesi vardır;

Bunlardan birisi, kulun kalbini, Allah'a karşı isyan etme düşünce ve vesvesesinden korur.

İkincisi, kulun kalbinde kuvvetli bir ümit duygusunun yerleşmesine zemin hazırlar. Allah'ın rahmetinden ümit kesme düşüncesi yok olur. Bu sebeple mü'min insan, dâimâ Rabb'inden bağışlanma talebinde bulunur. Bir Müslümanın bağışlanma duâsı dâimâ şu olmalıdır:

*"Ey Rabb'imiz! Kıyâmet gününde beni, anamı-babamı ve bütün mü'minleri bağışla!..."*⁷ Bu âyet aynı zamanda vefât edenlerin ardından duâ etmenin ve günahlarının bağışlanması için istiğfârda bulunmanın ölen kimseye fayda vereceğine de delildir. İslâm inancında duâ ve istiğfâr, kişinin günahlarından arınmasına

ve âhiretteki derecesinin yükselmesine bir vesiledir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'den gelen bir rivâyette, *"Demirin pası gibi, kalbin de pası vardır. Kalp pasının parlatılması, istiğfâr ile dir."*⁸ buyrulur. İstiğfâr ile günahın vazgeçme anlamına gelen tevbe arasında farklar vardır. Kişi ancak kendi günahından dolayı tevbe edebilirken, başkalarının günahlarından dolayı da istiğfâr edebilir. Hz. İbrâhim (a.s.)'ın duâsında olduğu gibi başkasının affını Allah'tan dileyebilir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v.) cenazeyi defnetme işi bitince ashâbına, *"Kardeşiniz için istiğfâr ediniz (Allah'tan affını dileyiniz) ve ona sorulan sorulara kolayca cevap vermesini isteyiniz. Çünkü o şu anda sorguya çekilmektedir."*⁹ şeklinde tavsiyelerde bulunmuştur. Çünkü sadaka gibi duâ ve istiğfâr, ölen kimseye fayda verir. Bir rivâyette Hz. Peygamber (s.a.v.), kulların hatâ ve kusurlarının Allah tarafından örtülüp bağışlanmasını şöyle anlatır: *"Şüphesiz Allah, âhiret gününde mü'min kulunu kimsenin göremeyeceği biçimde kendisine yaklaştırır ve 'Şu günahını biliyor musun, bu günahını biliyor musun?' diye sorar. O da 'Evet biliyorum ey Rabb'im!' diyerek bunları kabul eder ve artık helâk olduğunu düşünmeye başlar. Bunun üzerine Allahu Teâlâ 'Ben onları dünyada gizlediğim gibi bugün de bağışlıyorum.' der ve bu mü'mine sadece sevap defteri verilir."*¹⁰

Aşağıda yer alan şu âyetlerde ise Yüce Allah'tan, başkalarının günahlarını da bağışlaması için duâ ve istiğfârda bulunmanın câiz olduğu ifade edilir: *"Rabb'im! Beni, ana babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla. Zâlimlerin de ancak helâkini arttır."*¹¹ *"Rabb'imiz! Hesap kurulacağı gün beni, anamı, babamı ve mü'minleri bağışla!"*¹² Bu duâlardan birisi Hz. Nuh (a.s.)'a ait, diğeri de Hz. İbrahim (a.s.)'a aittir. Her iki peygamber, hem ümmetleri, hem de anne-babaları ve hem de kıyâmet sabahına kadar gelecek olan bütün mü'minlerin günahlarının bağışlanması için duâ etmişlerdir. İstiğfâr, günahlardan dolayı Yüce Allah'tan hem kendimizin ve hem de başkalarının günahlarının bağışlanma isteğinde bulunmak için yapılır.

Sonuç olarak, günah, Yüce Allah'ın yasakladığı eylemleri yapmaktır. Bu eylemlerle insan, Yüce Allah'a itâatsizlikte bulunur. Bunun neticesinde de bereketten mahrûm edilir. Bereket ve bolluğun devamı, iman ve amel eylemini birlikte yerine getirmek, günahlar konusunda hassasiyet ve duyarlılık göstermek gerekir. Hatta duâlarımızın kabul şartları arasında Allah'tan bağışlanma talebinde bulunmak vardır. Meselâ, kuraklıktan kurtulmak ve rahmete kavuşmak için yapılan yağmur duâsından önce, istiğfârda bulunulur. Tertemiz bir sicil ve tertemiz bir gönülle Yüce Allah'a yakarılır. Bir de istiğfâr ameli, kişinin salt kendisi için yerine getirdiği bir amel değil, başkaları için de yapılan bir ameldir. Bundan dolayı bizler her zaman istiğfârda bulunmayı umûmî mânâda bütün mü'minlere şâmil kılarız. Çünkü Yüce Rabb'imiz böyle istemektedir: *"Ey Rabb'imiz! Bizi ve bizden önce imanla geçip giden kardeşlerimizi bağışla. İman edenlere karşı gönlümüzde bir kin bırakma."*¹³ Dolayısıyla Müslüman sadece kendisi için yaşamaz, başkaları için de yaşar.

Dipnot

- * Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ, Selçuk Üniversitesi 1.71/Nûh, 10-12.
- 2.Bk. 5/Mâide, 66; 7/A'râf, 96; 11/Hûd, 3, 52
- 3.20/Tâhâ, 124.
- 4.71/Nûh, 10.
- 5.İbn Mâce, Sünen, 30.
- 6.El-Muttakî el-Hindî, Kenzül-Ummâl, I, 1979, 4296.
- 7.9/Tevbe, 114.
- 8.El-Muttakî el-Hindî, a.g.e., I, 4296.
- 9.Ebû Dâvûd, Cenâiz 73.
- 10.Buhârî, Mezâlim, 2; Edeb, 60; Müslim, Tevbe, 52.
- 11.71/Nûh, 28.
- 12.14/İbrâhim, 41.
- 13.59/Haşr, 10.

Varlığın Sırrına Ermek

“Hulûsi Efendi, varoluşun mayasını muhabbet olarak görmektedir. Hakk’ın âlemleri ve insanı vücuda getirmesi O’nun ezeli sevgisinden kaynaklanmaktadır. İlâhî güzelliklerin görünür kılınması, Mutlak Güzel’in güzelliğinden bir yansıma olarak âlem aynası ve bu âlem aynasının cilâsı husûle getirilmiştir.”

O sman Hulûsi Efendi (k.s.), Dîvânî'nda iman esaslarını, ibâdet hayatının derûnîliğini, İslâm ahlâkının inceliklerini, insanlık kalitesinin ölçütlerini ortaya koyduğu kadar varlık problemine, mârifet serüvenine ve metafizik gerçekliklere sıklıkla dikkatimizi çekmektedir. Varoluşun sırrını çözmeye, görünen ve görünmeyen âlemlerin seyrine vurgu yapmaktadır. Ona göre âlemde her şey müsebbibü'l-esbâb olan Allah'ın tecellîleri ile vücûda gelmektedir. Gerek vahdet-i vücûdun hikmet ölçütlerini gerekse vahdet-i şühûdun özgün yaklaşımlarını esas alarak esaslı bir şekilde hakikat arayışına koyulmaktadır. Hulûsi Efendi, varoluşun mayasını muhabbet olarak görmektedir. Hakk'ın âlemleri ve insanı vücûda getirmesi O'nun ezeli sevgisinden kaynaklanmaktadır. İlâhî güzelliklerin görünür kılınması, Mutlak Güzel'in güzelliğinden bir yansıma olarak âlem aynası ve bu âlem aynasının cilâsı husûle getirilmiştir. Âlemleri muhabbetinin bir eseri olarak yaratan Allah'ı idrâk etme çabasındaki kulun da gönül dünyasını âlemdeki muhabbet iksiriyle dirilttiğine dikkatimizi şu şekilde çekmektedir:

Kime baksa yâr seni sanır gönül

Sanma yârim senden usanır gönül

Bulamaz mislini yâ benzerini

Seni bilir sana inanır gönül

Cümle âlem dost u düşmân olsa da

Sana güvenir sana dayanır gönül

Hakk'ı tanıyan kul, her neye nazar kılrsa orada ilâhî tecellîleri müşâhede etmeye başlar. İlâhî tecellîlerin sonsuz güzellikleri karşısında usanmak değil, doyumsuz bir lezzete ermek vardır. Zerreden küreye kâinâtın kitabının her ifadesinde emsalsiz gerçeklikler vardır. Âlemde her şey bize Allah'ı hatırlatmaktadır. Âlemdeki kusursuz nizâmı idrâk eden âşıklar her an Allah'ı daha yakından tanımanın ve Allah'a daha candan bağlanmanın şevkine bürünürler. Kesret âleminde kimileri kendine

“Hakk'ı tanıyan kul, her neye nazar kılrsa orada ilâhî tecellîleri müşâhede etmeye başlar. İlâhî tecellîlerin sonsuz güzellikleri karşısında usanmak değil doyumsuz bir lezzete ermek vardır. Zerreden küreye kâinâtın kitabının her ifadesinde emsalsiz gerçeklikler vardır. Âlemde her şey bize Allah'ı hatırlatmaktadır.”

dost kimileri de kendisine düşman kesilse bile âşıklar kınayanın kınamasına aldırılmaz, kesret dünyasının çeldiricilerine aldanmaz, kimseden bir beklentiye koyulmaz, sadece Allah'a güvenir ve iç dünyalarında sadece O'na güven duygusu beslerler. Muhabbet anlayışına dayalı bir tasavvuf çizgisini benimseyen Hulûsi Efendi, zâhidlik seyrinin ötesinde âşıklık geleneğini mihver edinmektedir. Zâhid olmayı kuru merâsime, şekli dindarlığa, sûret düzeyinde mâneviyat algısına indirgeyen kimi zümrelerin aksine zâhidliğin rûhuna ermeyi, zâhitlik yolunda öze kavuşmayı ve aşk tadında bir dindarlık tecrübesini öngörerek şu şekilde hâlet-i rûhiyesine dikkatimizi çekmektedir:

Ma'nâ-yı muhabbetden uşşâka sor ey Muhyî

Zâhidler o ma'nâdan bî-behre imiş ancak

Zühd, fakr, takvâ, vera', ihlâs, ihsân, tevekkül ve tevhîd ölçütlerini muhabbet mayasıyla yoğuran Hulûsi Efendi, âşıklar kervanına katılmış, âleme muhabbet nazarıyla bakmış, eşyanın künhüne ermenin derdine düşmüş, eşyada tecellî eden ilâhî hakikatleri müşâhede çabasını gütmüştür. İlâhî muhabbete ermenin yolunu ise kulun Rabb'ine kavuşmasına engel olan benlik perdesini ortadan kaldırmak olarak görmektedir. Mâsivâdan yüz çevirmeyi, ağyâra meyletmemeyi, Hakk'ı candan

sevmeyi hedefleyen Hulûsi Efendi eşyaya bendelikten kurtulmadan, derdimizi derman bilmeden, nefsanî tutkuları harap etmeden, Allah yolunda can ve baş koymadan, yokluk deneyimini gerçekleştirmeden varoluş sırrına eremeyeceğimizi şu şekilde dile getirmektedir:

*Perîşân zülfünü gördüm perîşân olmamış gönlüm
Açılmış gül yüzün ammâ ki handân olmamış gönlüm
Sezâ-yı lutfun olmaktır safâ-yı derdini bulmak
Ne bilsin derd-i zevkî derde dermân olmamış gönlüm
Harâb-ı nergis-i mestin gözetmez özge ta'mîri
Demek kim nergis-i mestinle vîrân olmamış gönlüm
Saâdet isteyen senden sana cânıyla râm oldu
Sana cânıyla râm olmakla kurbân olmamış gönlüm
Kapında devletim kullukda dâim olmadır ey dost
Şükür matlûbu senden gayrı ihsân olmamış gönlüm
Gam-ı hicrinle nâ-şâd olmayıp şâd olmada dâim
Ümîd-i vaslın ile bend-i hicrân olmamış gönlüm
Hulûsî n'eyesin varlık hayâl-i yokluk olmasa
Cemâl-i bâ-kemâle karşı hayrân olmamış gönlüm*

Hulûsi Efendi'nin nazarında yegâne dilber Hazret-i Allah'tır. Mutlak Güzel olan Allah ile beraberlik dertlere de elemelere de hazır olmayı gerektirmektedir. Şu dünya hayatında en çok sıkıntılara maruz kalanlar genelde Hak dostlarıdır. Allah ile beraberliği arzulayanlar bu yakınlık uğruna ne cana ne de tene sahip olurlar. Aşk davasında her şeyden soyutlanmak gerektiğini oldukça kararlı bir tavırla şöyle beyan kılmaktadır:

*Dil-berle dem berâber derd ü elem berâber
Cân ten o dil-ber oldu bilmem ki nem berâber
Mevlâ, da yâr-ı Mecnûn Leylâ, da yâr-ı Mecnûn
Sahrâda yâr-ı Mecnûn gezdikçe gam berâber
Gül derdli gonca derdli yâr benden önce derdli
Şol derdli nice derdli derd ile em berâber
Men zâr edince dil-ber bakıp da hande eyler
Yârsızca Âb-ı Kevser olsa n'idem berâber*

*Bahtın Hulûsî yâver yâr oldu ol dilâver
Elde sabûh u sâgar ol gonca-fem berâber*

Hulûsi Efendi'ye göre aşk bir sırdır. Sırr-ı esrâr olduğu için sûfîler aşka taliptir. Vahdet-i vücûd anlayışına göre Allah hubbî teveccühle yaratılmışları vücûda getirmiştir. Kenz-i mahfî anlayışı gereğince Hak Teâlâ bilinmez bir hazine idi. Bilinmek istedi ve mahlûkatı vücûda getirdi. Bu anlamda varoluşun sırrı aşktır.

*Küntü kenzin mahzeni zâtındadır
Bil Hulûsî sırrın olma kem gönül*

diye seslenen Osman Hulûsi Efendi (k.s.) kâinâtı tefekkür ederek Allah'ın azametini temâşâ ettiğinden bahsetmekte, yaratılışın sırrını anlamak gerektiğini vurgulamakta, kâinât kitabını hakkıyla okuyarak Allah'ı anlayabileceğimize dikkat çekmektedir. Bizleri varlığın sırrına ermeye davet etmekte ve şöyle seslenmektedir:

*Düşünse aşkın dâmına
Bî-ad u san olsan gerek
Erip visâli kâmına
Bir özge cân olsan gerek
Yâr ile zinde cân olup
Ağyâr-ı yâr yeksân olup
Dost sırrına mihmân olup
Ol dürre kân olsan gerek
Zerre iken kân edeler
Katreni ummân edeler
Hep tenlere cân edeler
Cân u cihân olsan gerek
Ref' ola her yüzden nikâb
Her yan ola bin feth-i bâb
Nâr olup nûra inkılâb
Mihri nihân olsan gerek
Envâr-ı zât ola yüzün
Esrâr-ı zât dola özün
Âyât-ı zât ola sözün*

Mağz-ı Kur'ân olsan gerek
Hüsn-i kitâbı her varak
Okuyasın andan sebâk
Yüz göstere tâ vech-i Hak
Bakıp hayrân olsan gerek
Ey âşık derd ü mihnete
Sabreyle er ol devlete
Erip makâm-ı hayrete
Bî-nâm u şân olsan gerek
Dâim hayâlinde anın
Seyr-i cemâlinde anın
Îd ü visâlinde anın
Cânla kurbân olsan gerek
Hulûsî cümle kıl ü kâl
Ana erende pâymâl
Yüz gösterip şevk-i visâl
Ol dem handân olsan gerek

Âşıklar gerçek aşkı tadınca katre iken ummâna dönerler. Varlığın sırrına eren bu âşıklar dıştan geçerek öze ulaşırlar. Dolayısıyla kulu hakîkate ulaştıracak yegâne unsur aşktır. Aşk bahsi açıklanması zor bir konudur. O sebeple

âşıkların kınanması ve ayıplanması yersiz bir davranıştır. Hakîkate ulaşmak isteyenlerin gönlünde aşk ateşinin nasıl düşeceğini Hulûsî Efendi şu şekilde dile getirmektedir:

İşit âşıkların sırrını ta'n eyleme ey ihvân
Veren aşk u muhabbeti değil mi Hazret-i Sübhân
Tecellî eder ol Mevlâ cemâl-i yârdan âşıka
Görünen ol gören oldur hemân âşıklara her an
Görününce kılar cân u dili hayrân cemâline
Cemâl-i zâtını âşık gözüyle eder ol seyrân
Bu zevki nice versin âşık olan hûr u gılmâna
Tecellî eyleyen mahbûba kuldur hûrî vü gılmân
Bu ihsâna eren âşıklara hergiz memât olmaz
Ölür mü hiç zülâl-i feyz-i Rabbânî için bir cân
Hulûsî'ye Hudâ'sı böyle bir ihsân eder ise
Eğer dünyâ vü ger ukbâ dilemez başka bir ihsân

Bu dizeleriyle Osman Hulûsî Efendi (k.s.) bizleri Hakk'ın el-Bedî' ism-i şerîfini idrake çağırır. Cenâb-ı Hak güzeldir, güzelliği sever ve yaratması serâpâ güzeldir. O, her şeyi örneği olmaksızın ve kusursuz bir güzellikle yaratandır.

Hem gönül dünyalarında hem de ten

dünyalarında tecellî eden ilâhî isimleri müşâhede ettikçe ârifler, ilâhî güzelliklere hayran olurlar. Âriflere göre can, Hakk'ın nefhasındandır. Hakk'ın nesimiyle esen bir nefes ve bir soluktur. İnsana bahşedilen bu can, ilâhî kokularından bir kokudur. İnsanın sahip olduğu bu rûh bir cevher olup bozulmaz. İnsana can emânettir ve böylesi bir can tende bir konuktur. Can esintisi, ilâhî bir rüzgârdır. Gönül dünyası, insanın mânevîyat merkezi ve ilâhî tecellîlerin aksettiği tecellîgâhtır. Yeryüzünün merkezi Kâbe olduğu gibi insan bedeninin merkezi de gönüldür. İnsan gerçekte gönülden ibarettir. Gönül olmayınca insanlık kalmaz. İşte ruh ve gönül, cemâlullahı müşâhadeye erişince ona hayran kalır. Hayret

makamı, varoluşsal düzeylerden bir düzeydir. Bir mânevî kat, bir ilâhî pencere, bir nur ve bir şaşkınlık durumudur. İnsanın dilinin tutulması ve sükûta bürünmesi bu yüzdendir. Hayreti kuşanan insan, mârifet ilminde derinleşmiş ve ileriye gitmiştir. Hayranlık makamına ulaşan kimse, artık gözünü ve gönlünü Allah'tan başka her şeyden çekip alır. Baktığı her nesnede Allah'ı görür. Her varlık, O'ndan bir işaret konumuna gelir. Her varlık bir âyettir. Tabiat, saf ve bâkir hâliyle O'nun âyetlerinin toplamıdır.

Hayret makamına eren âşıklar varlığın gizli hakikatleriyle sırdaş olmaya başlar. Kâinattaki tüm oluşlar âyân-ı sâbite mertebesinin birer

tenezzülünden ibârettir. Âlemde mevcut olan her şey âyân-ı sâbite mertebesindeki bir ismin zuhûrundan ibârettir. Eşyada zuhûra gelen her ilâhî isim o sûretlerin birer hakîkatidir. Görenin de görünenin de hakîkatten öte bir durum olmadığına Hulûsi Efendi, "Görünen Ol gören Ol'dur hemân âşıklara her ân" mısraı ile gayet güzel bir şekilde değerlendirmede bulunmaktadır. İsim, sıfat ve zât tecellîsinin seyrine bürünme çabası içerisinde olan âşıklar, her şeyin Allah'tan geldiğine inanır ve her şeyin O'na döneceğini idrâk eder. Bu gerçekten hareketle Hulûsi Efendi cemelî ve celâlî tecellîlerle varlığın gizli hakîkatlerine sırdaş olmayı diler. Bütün sırların açıklanmasıyla

bilinmeyenlerin ortaya çıkmasını ister ve şöyle seslenir:

*Hulûsî bu sırra mahrem kılıp Sultânî
Gizli bu sırlar ana cümle ayân olaydı*

Varlığın gizli hakîkatlerine erenlerin ise ancak gönül erleri ve keşif sahibi kimseler olduğuna telmihte bulunur. Sırlara mahrem olmayı da Hak'tan gayrı ne varsa unutmak şeklinde değerlendirir ve şu beyti terennüm eder:

*Bir güzeli sever ki cân cümle güzelden göz yumar
Bir sırra erer ki nihân gayrı ne var unutulur*

Eşyanın gizli sırlarının ilâhî isimler olduğunu idrâk eden ârifler artık kâinâta Hak nazarıyla bakıp kâinât kitabını okumaya çalışırlar. Öğüt almak isteyen için her şey O'na işaret etmektedir. Dağlar, taşlar, gökyüzü ve denizler; etrafımızda gördüğümüz canlı cansız her varlık, O'na çağırmakta, O'nun varlığına şâhitlik etmektedir. Yeter ki kalpler mühürlü olmasın, yeter ki içimizde ve çevremizde bulunan bu işaretler okunmak istensin.

Kâinât kitabını okudukça Mushaf-ı Şerif'in hakkını vereceğimizi Hulûsi Efendi şu şekilde beyan kılmaktadır:

*Yüz dört kitâbın sırrını yârın yüzünden okuyup
Ol mushaf-ı hüsn ile dolmuş mağz-ı Kur'ân olmuşum*

Özetle ilâhî vahyin gayesi insanlığı doğru yola erdirmektir. İlâhî vahyi Yâr'in yüzünden ve varlığın özünden temâşa edip okumak gerekmektedir. Kâinât kitabını ibretle seyredip tefekkür ederek ilâhî vahiydeki hakîkatlere varmak mümkündür. Kur'ân ile rûhunu besleyen Hulûsi Efendi, bizleri tefekküre davet edip Kur'ân'la hemhâl olmamızı istemektedir.

Dipnot

* Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Yazının geniş dip notlarını, wep sitemizde bulabilirsiniz.

SADAT-I KIRAMDAN

ES-SEYYİD

OSMAN

HULUSİ

Aşk Mumunun Pervânesi Olmak

Şiiri hissetmek, anlamak veya idrak etmek başlı başına bir maceradır. Şairin derununda gizli olan mânânın ancak kelimelere döküldüğü kadarı ile sırlarına ermek mümkün olabilir. Hele tasavvuf vadisinin şiirleri çok katmanlı mânâlara sahip olduğundan anlamak, hatta hazmetmek bir hayli güçtür. Hele tasavvuf berzahına uğramayan, tasavvufu kitaplardan okuyan benim gibi bir şiir meftûnu için bu daha da zordur. Tasavvuf bir rûhî neşve, kalp ayağıyla çıkılan yolculuktur. Söylenmesi kolay olsa da oldukça çetin bir seyir olduğu erbabının sözlerinden, şiirlerinden ve arşa çıkan ahlarından anlaşılmaktadır.

Kısacası o zevki tatmayan bilmez, bilemez; ancak kalbi biraz intibâha gelmişse bir nebze, bir nefha hissedebilir. Bu zorluğa bakıp bu gönül dalgalanmalarının söze dökülmüş hâli olan şiirlerden vaz mı geçeceğiz? Elbette hayır... O hâlde geriye yapılacak bir iş kalıyor; tasavvuf ehlinin bu vadede kaleme aldıkları hatıralarına, ilmî, hâlî ve zevkî beyanâtlarına, şerhlerine bakmak... O zaman bu şiirlerden daha bir feyiz ve zevk alma imkânı bulunur diye düşünüyorum. Bu düşüncelerle Seyyid Hulûsî Efendi'nin Dîvân'ında 41 numaralı "geç" redifli şiirini anlamaya, anladığımız kadarıyla bizimle aynı dertten mustarip olanlara anlatmaya çalışacağım.

*Kıbâb-ı izzetin mestûru ol şân u şehirden geç
Şarâb-ı hikmetin mey-hârî ol şehd ü şekerden geç*

(İzzet kubbelerinin gizlenmiş ol şân ve şöhretten geç. Hikmet şarabının içicisi ol baldan, şekerden geç.)

Kıbâb, kubbe kelimesinin çokluk biçimidir. İzzet ise yücelik, ululuk ve kudret anlamlarına gelir. Bu kelime daha çok Allah ve mü'minler için kullanılır. Kıbâb-ı izzet terkibi ise Allah'ın gizli velilerini anlatmak için kullanılmıştır. Allah'ın has velîlerini sadece Allah bilir. Onlar ilâhî izzetin kubbeleri altında olup insanlardan gizlidir. Şehir şöhret anlamında kullanılmıştır. Allah'ın velîleri için Hamdullah Hamdî'nin ifadesiyle izzet ikramı kâfidir:

“Hulûsî Efendi kalbin asıl sahibine tahsis edilmesi hususunu önemle ifade etmektedir. Gönül gözü başka hiçbir varlığa, hiçbir dünüvî güzele dönüp bakmayacak, bütün varlığıyla kalbindeki ilâhî güzelliğe dikkatini çevirecektir. Bunu yaparken de çevresinden olabildiğince gizleyecek, ucb ve fahre düşmekten kendini koruyacaktır.”

*Tâc u devlet hil'at-i 'izzet o tecrîd ehline
Kim dilinde ragbet-i dîbâ vü destâr olmadı*

(Gönlünde ipekli kumaş ve (gösterişli) sarık olmayan tecrit ehline mutluluk ve devlet tâcı olarak izzet hil'ati (elbisesi) yeter.)

Allah, dünyanın şân ve şöhretini, malını mülkünü, mevki ve rütbelerini bir yana bırakıp kendisine yönelen kullarına izzet kubbesi altında velayet hil'atıyla ödüllendirir.

Şarâb-ı hikmet: Hikmet şarabı. İnsanı iyiyi, güzeli yapmaya sevk eden faydalı ilim ve sözler. Hikmet bazen insanı kendinden geçirecek kadar

anlamalı, etkileyici, hatta sarhoş edici olabilir. Bu açıdan şaraba benzetilmiş olması yadırganmamalı.

Beyitte şan ve şöhretten kaçınmanın gereği vurgulanmaktadır. Tasavvuf yolundaki tehlikelerden bir ikisinin birtakım keşiflere mazhar olunca ölçüyü kaçırıp şan ve şöhrete kaymasından endişe edildiğinden Hulûsi Efendi ikaz etme ihtiyacı duymuş. Sâlik velâyet mertebesinin konusunu hissetmişse daha titiz davranmak, şan ve şöhretten kaçmaya çalışmak durumundadır. Çünkü seyr ü sülûkün temeli ihlâstır. Aksi takdirde elde ettiği mâneviyatı kısa zamanda elden çıkarabilir. Bu vartadan kurtulmak için Kur'ân ve sünnete sıkıca yapışmak sırât-ı müstakîm erbabının ikazlarına kulak vermek lâzım. Hulûsi Efendi yolun tehlikelerini bildiğinden kendisine ve sevenlerine ciddi bir ikaz ile şiire başlamış. Zaten hikmet şarabı ile kendinden geçen şan şöhret kaygısı gütmez, güdemez.

Nigârın vechini âyîne-i sırrında pinhân et

Ne sûret kim sana yüz göstere ana nazardan geç

(Sevgilinin vechini sırrının aynasında gizle, sana yüz gösteren her sûretse ona bakmaktan geç.)

Nigâr, resim, resim gibi güzel demek. Mani'nin resimlerinin bulunduğu mecmuaya Nigâristan denir. Âyine-i sırr: sır aynası, yani insanın kalbi, gönlü demek. Gönül, mânevî hayatın merkezidir. Allah gönlü kendisine tahsis etmiştir. Gönülde başka varlıkların muhabbetinin bulunmasından hoşnut olmaz. Sûret de resim anlamındadır. Beyitte mâsiva yerine kullanıldığı söylenebilir.

Yûnus Emre aşağıdaki beytinde;

Söylerisem dilümdesin ger tek tursam gönlümdesin

Gönlüm gözüm seni sever ayruk nigârum yok durur

mısralarıyla hakîkî sevgiliden Cemîl-i Mutlak'tan başkasına gözünü çevirip bakmayacağını ifade etmektedir. Yûnus da kalbinde pinhân ettiği ezeli

sevgilinin cemâl tecellîleriyle mest olduğundan daima onunla meşgûl olduğunu mâsivaya iltifat etmediğini çarpıcı mısralarıyla dile getirmiştir.

Nigâr kelimesi beyitte ilâhî güzellik anlamını çağrıştırıyor. Gönül, Allah'a aittir, gönülde Allah'ın dışındaki varlıklara ait sevgilerin bulunması kişi için önemli bir kusur, asıl sevgiliye karşı bir hürmetsizliktir. Nâbî bu durumu şu beytiyle ifade eder:

Âyîne-i idrâkini sâf eyle sivâdan

Mihman mı gelir hâne-i nâ-pâke hicab et

Kir pas içindeki eve misafir gelmez. Gelse de memnun olup kalmaz. Misafir gelmeden evin her türlü kirden arındırılması gerek. Hulûsi Efendi kalbin asıl sahibine tahsis edilmesi hususunu önemle ifade etmektedir. Gönül gözü başka hiçbir varlığa, hiçbir dünyevî güzele dönüp bakmayacak, bütün varlığıyla kalbindeki ilâhî güzelliğe dikkatini çevirecektir. Bunu yaparken de çevresinden olabildiğince gizleyecek, ucb ve fahre düşmekten kendini koruyacaktır.

Hayâlinde anın hâlinden özge bir hayâl tutma

Hayâl-i hâlini hâl etmeyen hâl ü hatardan geç

(Onun hayalinden, hâlinden başka bir hayali zihninde tutma; onun hayalinin hâlini kendine iş etmeyen hâl ve tehlikeden geç.)

Sâlik daima mürâkabe hâlinde olup Cenâb-ı Hakk'ın esmâsını tefekkür edecek, gördüğü her varlıkta esma tecellîlerini görüp kendisini bu hâlden alıkoyacak her türlü durumdan sakınacak, yolunda engel olabilecek ilgilere kalbini ve gözlerini korumasını bilecektir. Daha açık bir ifade ile bilmek zorundadır. Gözleri mâsivaya yöneldiğinde ayaklarının altından istikâmet yolunun kayıp gideceğini unutmayacaktır.

Bu beyitte tasavvuf yolunun ne kadar hassas ve engebeli olduğu dikkatlere sunulmaktadır. İnsanın her an yoldan sapma durumuna karşı kalkan olarak sürekli iman tazelemek ve Allah'ı anma tavsiye edilmiştir. İnsan kalbi çok değişkendir. Bu değişkenlik sürekli bir tefekkür

ve Allah'ı anmakla ancak düzeltilebilir. Beyitte, Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanma îmâ edildiğini söylemek mümkündür.

*Visâl-i yâra ermek devletidir çünkü uşşâkın
O devletden nasîb ister isen cân ile serden geç*

(Âşıkların devleti, mutluluğu sevgiliye kavuşmaktır; o devletten nasip istersen candan, baştan geç.)

Visal, kavuşma, âşîğin sevgili ile buluşmasıdır. Uşşâk, âşıklar; devlet mutluluk demektir.

Sevgiliye kavuşmak âşıkların biricik amacı, hayali, arzusudur. Söylenmesi dile kolay gelse de visâlin bedeli çok ağırdır: Candan, baştan vazgeçmektir. Bu da her kişinin yapabileceği bir fedakârlık değildir. Bu yüzden aşk her kişinin harcı değildir. İddiaya delil baştan ve candan geçmek, kendini sevgili yolunda feda etmektir.

Mihrî Hatun sevgili uğrunda candan ve serden geçmeyi şu beytiyle çok güzel ifade etmiş:

*Âteş i gamda kebâb oldı ciğer döne döne
Göklere çıkdı duhânumla şerer döne döne*

(Ciğer, gam ateşinde döne döne kebab oldu; içimin dumanı kıvılcımlarla göklere döne döne yükseldi.) diyerek aşk ateşinin insan kalbindeki yakıcılığını ifade etmiş. Bu ateşte yanmayı göze alıp candan serden geçmeyen visâle eremez. Şeyhî de visâle ermenin ne kadar çetin olduğunu şu beytiyle ifade etmiş:

*Nice ire visali vâ'desine
Ömrümüz ipi kim güsiste yatar*

(Ömrümüzün ipi böyle gevşekken kavuşma vadesine nasıl ersin ki (insan).) diyerek kavuşmanın bedelini îmâ etmektedir. İnsan ömrü kısa, ömür ipliği son derece gevşek. Ancak ilâhî lütuf ve ikramla visâle ermek mümkün olabilir.

*Muhabbet şem'inin pervânesi ol var Hulûsî'yâ
Anın bezminde cân îsâr edip bu bâl ü perden geç*

(Ey Hulûsî var git aşk mumunun pervânesi ol;

onun meclisinde can saçıp koldan kanattan geç.)

Muhabbet aşk, muhabbetullah demek. Pervâne gece ışığın etrafında dönen küçük kelebek. Kelebek, gece mumun yandığını görünce pervaz eder etrafında uçmaya başlar. Dayanamaz kendini ateşe vurur, yakar. Sevgili uğruna canını feda eder. Bu sebepten pervane ilahî aşkın sembolü olmuş. Hulûsi Efendi şiirinin mahlâs beytinde doğrudan nefsine hitap ediyor; ilahî aşk mumunun pervanesi ol. Canını aşk ateşine yakmayı göze al, bu aşk meclisinde canını feda et, koldan kanattan vazgeç. Kişi tam anlamıyla teslim olup bu ateşe atılınca kola kanada ihtiyaç duymaz, zira onun kolu kanadı bizzat uğruna hayatını feda ettiği sevgililer sevgilisi olur.

Asırlar öncesinden Şeyhî de şu mısralarıyla konuya parantez açmış:

*Şol can ki yüzün şem'ine pervânelik eyler
Nur olsun anun yeri ki merdânelik eyler*

Sevgilinin yüzünün, cemâlinin mumuna pervânelik eden canın yeri nur olsun ki mertlik eder, diyerek pervâne mum ilişkisine dikkat çekmiş, sevgiliye kavuşmak için candan, serden geçmenin lüzumunu ihtar etmiş. Kişi yanmayınca nur olmaz. Gönül ilâhî aşkla pervane gibi yanmadıkça nur olmaz, visâle ermez, eremez.

Dipnot

* Prof. Dr. Mahmut KAPLAN, İstanbul Beykent Üniversitesi
Yazının geniş hâlini web sitemizin makaleler bölümünde bulabilirsiniz.

Gönül Şafağı

Yeniden yeşerir Yunus çınarı,
Özümüz sevgiyle süslenir bizim.
İlgıt ılgıt akar mânâ pınarı,
Sözümüz sevgiyle süslenir bizim.

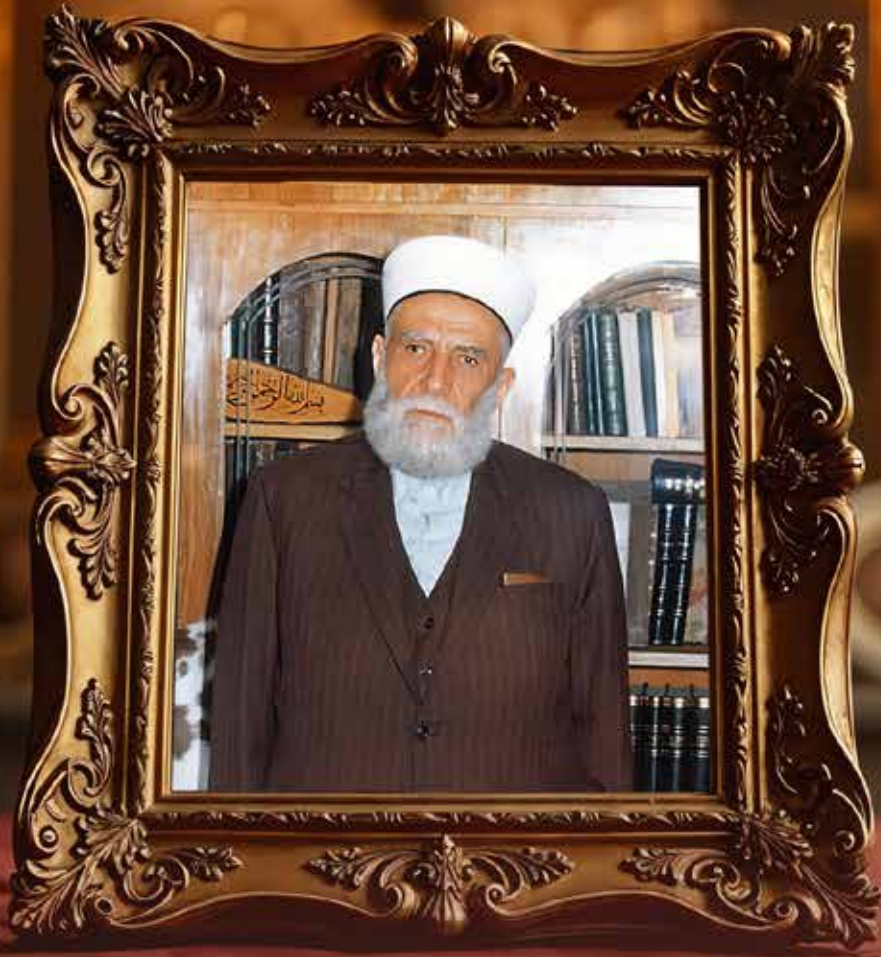
Hicran mevsimine edilir veda,
Her cemrede tazelenir bu sevda.
Tellerinde çiçek açar gül seda,
Sazımız sevgiyle süslenir bizim.

Bire bin verince yürek başağı,
Gülistana döner gönül şafağı.
Doğunca vahdetin ebemkuşağı,
Yüzümüz sevgiyle süslenir bizim.

Hakk'ın huzurunda versek el ele,
Cümle melek hayran olur bu hâle.
Peşimize düşer menekşe, lâle...
İzimiz sevgiyle süslenir bizim.

Hasret, hâlimize olur tercüman,
Kutlu muştuları bekler asuman.
Nurlu fetihleri gördüğü zaman,
Arzımız sevgiyle süslenir bizim.

Bestami YAZGAN

Prof. Dr. Hakan Yekbaş İle
Tasavvufî Türk Edebiyatı ve
Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi (k.s.)
Konulu Röportaj

“Osman Hulûsi Efendi (k.s.), Ahmed-i Yesevî’den itibaren süregelen gönüllere insan ve Hak sevgisini söz ve şiir vastasıyla nakşeden geleneğin çağımızdaki son temsilcilerinden biridir.”

- Tasavvufî Türk Edebiyatı deyince ne anlıyoruz hocam?

- Geleneğimizde tasavvuf, yalnızca dinî kuralları ihtivâ eden bir anlayış değildir; aynı zamanda eğitim sistemi olarak önemli bir işleve sahiptir. Bu eğitimin de en güzel ve estetik bir şekilde söz ile şiir ile yapıldığına şahit olmaktayız. Bu düşüncelerle mutasavvif şair, şiiri tasavvufu ve hâli anlatmak için araç olarak kullanmıştır. Edebiyatımızda Ahmed-i Yesevî ile başlayan tasavvufî şiirin en önemli gayesi de budur. "Sırr-ı hikmet"i, yani hikmetin sahibine giden yolu, şiir vasıtasıyla gönüllere nakşetmek tasavvufî şiirin düsturu olmuştur.

Bu bağlamda mutasavvif şairin gayesi de bildiği bir hakikati anlatmak, halkı doğru bildiği yola sokmak ve hâli söze dökmektir. Bunu gerçekleştirebilmek için de en etkili vasıta şiirin büyüklüğüdür. Tasavvufî şiir, telkîn ve didaktik bir amaçla yazılmıştır.

Şiirin, sözün, sanatın geleneğimizde birçok işlevi olmuştur. Şiir, bizim gönül dünyamızda sadece sanatsal veya estetik gayeyle söylenen mısralar bütününden ziyade bir hikmeti ve hakikati ifade etme aracı olarak da görülmüştür. Peygamber Efendimiz (s.a.v) ne buyuruyor: "Şiirde hikmet vardır." Evliyullah da bu hikmete binâen ne yapıyor? Şiirler söylüyor, gazeller, mesnevîler, nutk-ı şerifler nazmediyor. Peygamber Efendimiz'in sünnetine bir anlamda ittibâ etmiş oluyorlar. Bu yüzden özellikle mutasavvif şahsiyetlerin halka ve mürîdânına hitâbı şiirle olmuştur.

Bu şiirin varlığına bakışı kısaca şu şekilde ifade edilebilir: Âlem-i sûrette, yani bu dünyada her ne varsa Vücûd-ı Mutlak'ın esmâ ve sıfâtından birinin tecellîsidir. İnsan ise ism-i a'zâmın mazharıdır. İnsanın bu üstünlüğü ise gönül sebebiyledir. İnsan gönlü, her şeyi ihâta edecek kadar engin ve derindir. Esas olan hâldir ve hâl mücerrebdir. Ancak hâlin meydana getirdiği

"Hulûsi Efendi'nin bir şair olmasını sağlayan önemli husus şiirlerindeki samimiyeti, hâlini şiirine yansıtmış olmasıdır. O söylediğini gönlünde, iç dünyasında özümsemiş, hâl olarak yaşamış ve insanlara doğru tavsirelerde bulunmuştur."

mânevî zevk, tam olmasa da şiir yoluyla aktarılabilir. Bu yüzden hâl ehlinin de sözü âb-ı hayât gibi etkili olur, ölmüş gönülleri diriltebilir. Ruhunu her türlü fenalıklardan arındırmış olan mutasavvif bir şairin söyledikleri de bu hâletin ilhamıdır. Şiir, o hâli ifade için bir vasıta, vesiledir.

Hakîkî sanatkâr, fânî olanın arkasında gizlenen ebedî ve ezelî güzeli anlatan kişidir ki, geleneğimizde güzel sanatlar Allah'a yükselmenin bir aracı, yolu olarak görülmüştür. Bu araç, bazen kelimeler yoluyla şiir, bazen mûsikî ve güfteler aracılığıyla ilâhi, bazen renkler vasıtasıyla ebrû, bazen taşın işlenmesiyle mimarî, bazen de yazının estetik hâli hat sanatı olur.

“Hulûsi Efendi'nin şiirlerindeki belâgat ve estetiğin kaynağında da az önce ifade ettiğimiz gibi bu geleneği çok iyi bilmesi yatmaktadır. Eskiyi ve özellikle iyi şairleri okumuş ve özümsemiş.”

Tasavvuf ve gelenek, birlikte ele alınan kavramlardır. Şair, öncelikle âb-ı hayât yolculuğuna çıkmış, bu yüzden de Hızır'a arkadaş olmuş bir kişi olarak tanımlanmaktadır. Âb-ı hayât, tasavvuf lisanında hakikat bilgisini ifade eder, Hızır ise bu bilgiye sahip olan büyük bir velîdir. Doğu ve Batı medeniyetlerine ait şairlerin bir arada zikredilmesi Karakoç'un bilinçli bir tercihidir. Çünkü her iki medeniyete mensup şairleri, Dante ve Shakespeare ile Hâfiz, Nizâmî ve Fuzûlî'nin hepsinin de gayesi âb-ı hayâtın, yani mutlak ve tek hakikatin peşinde olmalarıdır.

Bundan dolayıdır ki tasavvufî şiirin dili de terminolojisi de derin mânâlar ihtivâ eder. Mutasavvıf şair görünüşte hüsn, aşk, âşık, ma'şûk, şarap, mey, sâkî, meyhâne gibi kavramlardan bahsetse de asıl amacı Allah'ı övmek, her güzellikte Cemal-i Mutlak'ı aramaktır. Yani eseri değil müessiri övmektir.

Edebiyatımızda Ahmed-i Yesevî ile başlayan ve sırr-ı hikmet içeren tasavvufî şiir geleneği; Yûnus Emre, Niyâzî-i Mısrî, Ümmî Sinân, Aziz Mahmûd-ı Hüdâyî, Eşrefoğlu Rûmî ve nihayetinde asrımızda Osman Hulûsi Efendi (k.s.) gibi mutasavvıf şairlerle devam etmiştir.

- Dîvân-ı Hulûsi-i Dârendevî'nin müellifi Osman Hulûsi Efendi (k.s.)'nin şiirleriyle gönüllere tesirini nasıl değerlendirirsiniz?

- Osman Hulûsi Efendi (k.s.), Ahmed-i Yesevî'den itibaren süregelen gönüllere insan

ve Hak sevgisini söz ve şiir vasıtasıyla nakşeden geleneğin çağımızdaki son temsilcilerinden biridir. Osman Hulûsi Efendi'nin şiirlerine yansıyan bu anlayışın başarılı bir şekilde tezâhür ettiğini müşâhede etmekteyiz ki, bunun temelinde iki sebep yatmaktadır: Birinci sebep, geleneği çok iyi biliyor olmasıdır. Her şeyden önce o, iyi bir muhakkik. Çocukluk yaşlarından itibaren şiir yazmaya hevesli, öğreniyor, Dîvân ve tasavvuf edebiyatının kavramlarına vâkîf. Yûnus'u biliyor, Mevlânâ'yı biliyor, Molla Câmî'yi biliyor, birçok şairi okumuş.

Bu vesileyle dîvân şiirinin önemli tezkirecilerinden Latîfî'nin iyi bir şairin sahip olması gereken vasıfların başında kendinden önce şairleri tanıması ve binlerce beyit ezberlemesi gerektiği şeklindeki sözlerini hatırlatmak isterim. Latîfî neden şairin bu vasfa sahip olmasını ister? Çünkü geleneği bilmek ve üç büyük medeniyetin harmanlandığı klasik ve tasavvuf edebiyatının kavramlarına vâkîf olmanın şartı budur. Velhasıl dîvân şiiri bir geleneğin ürünüdür. Geleneğin dışına çıktığınız zaman müteşair sayılırsınız. Yani iyi bir şair sayılmazsınız.

Hulûsi Efendi'nin şiirlerindeki belâgat ve estetiğin kaynağında da az önce ifade ettiğimiz gibi bu geleneği çok iyi bilmesi yatmaktadır. Eskiyi ve özellikle iyi şairleri okumuş ve özümsemiş. Bakın, bu söylediklerimi birkaç örnekle izah edeyim. Tasavvufî Türk edebiyatının büyük şairi Bizim Yûnus, bir şiirinde şöyle seslenir bizlere:

Dövene elsiz gerek/Sövene dilsiz gerek,

Derviş gönülsüz gerek/Sen derviş olamazsın.

Bunlar, hemen herkesin bildiği mısralar değil mi? Buna karşı Hazret ne demektedir?

El ile dövseler de dil ile sövseler de

Bin kez incitseler de bir can incitmeyesin.

İşte mânânın ruhu ve ifade kuvveti aynı. İhrâmcızâde Hazretleri de bir öğüdünde, “Ne

incit ne incin. İncinmemek kolay, incitmek zor” demektedir. Bizim Yûnus ne diyor? *“Bir kez gönül yıktın ise bu kıldığın namaz değil/ Yetmiş iki millet dahi elin yüzün yumaz değil,”* Hacı Bektaş Velî ise gönüllere şu şekilde hitap etmektedir: “İncinsen de incitme.” Asrımızın büyük mutasavvıflarından Alvarlı Efe ise aynı duyguları şu şekilde terennüm eder: *“Âşık der incitenden,/İncinme incitenden/Kemâlde noksan imiş, / İncinen incitenden.”*

Hulûsi Efendi de aynı şekilde sesleniyor sevenlerine. Bahsettiğim gelenek bu işte. Bir söz vardır “Ey oğul birdir, kap değişse su.” Yani hakikat-ı ma’nevî; Mevlânâ, Yûnus, Niyâzî-i Mısırî, Eşrefoğlu Rûmî gibi farklı isimlerde ve

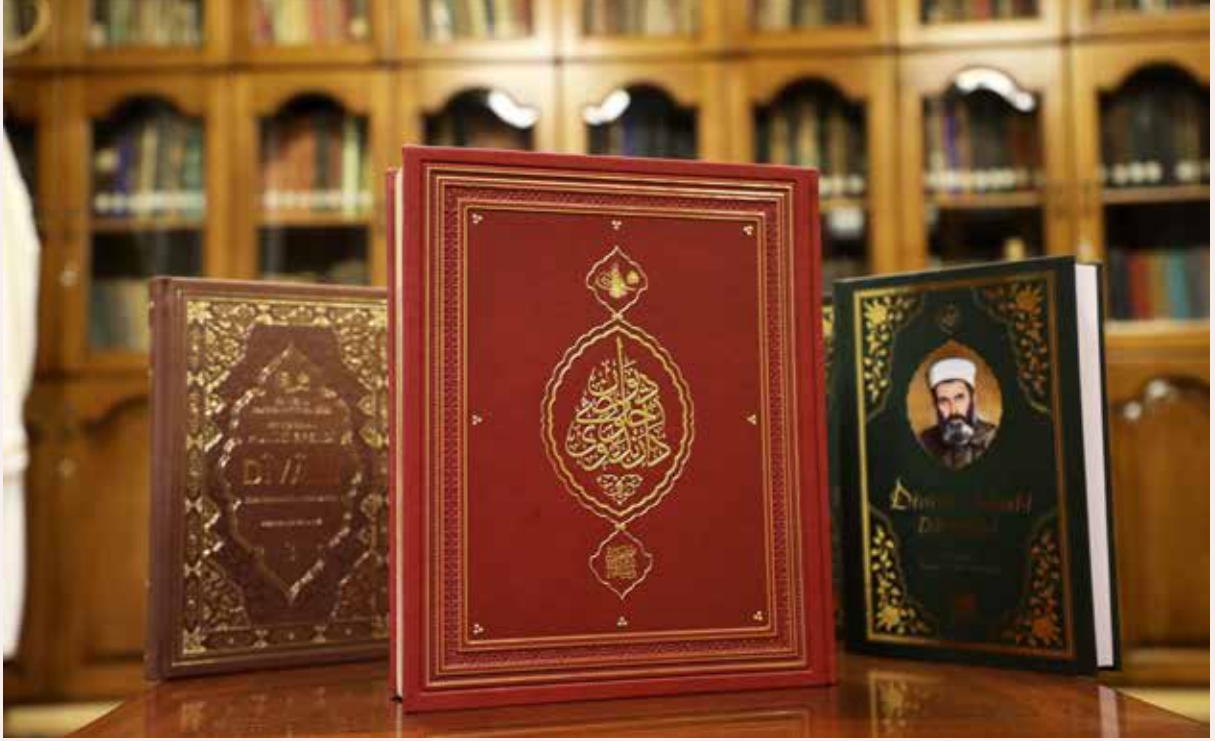
suretlerde, ama aynı dille, aynı samimiyetle anlatılır. Nedir anlatılan. Allah sevgisi, Allah’ın râzı olduğu kul olmaktır mesele.

Yine Yûnus’tan bir örnek. Çok bilinen beyitlerden örnek veriyorum ki daha iyi anlaşılın:

*Cennet cennet dedikleri birkaç köşkle birkaç hûri
İsteyene ver onları, bana seni gerek seni*

“Allah’ım, ben senin cemâline tâlibim, başka bir arzum yoktur.” demekte Yûnus. Hulûsi Efendi Hazretleri ne der?

*Kimi cennât ile hûri kimi gılmân isteğinde
Kimisi ancak rızâyı Hak ile rü’yettedir.*

Yani benim tek isteğim, Hakk'ın rü'yeti; cemâlullah'ı görmek, onun rızâsını kazanmaktır.

Ezcümle bir tarafa Yûnus'u, Mevlânâ'yı, Ümmî Sinan'ı, Niyâzî-i Mısırî'yi bir tarafa ise Hulûsî Efendi'yi koyalım. Şiirlerdeki mahlası kaldıralım, göreceksiniz ki hepsi aynı hakikati, aynı mânâyı terennüm etmektedir, arada hiçbir fark görmezsiniz. Bunu sadece mâna yönünden söyleyemiyorum, sanat gücü yönünden, üslup yönünden, aruzu kullanmaktaki ustalık yönünden de söylüyorum. Çünkü dîvân şairinin sanatında esas olan bir anlayış vardır: Şiir, fikrin veya realitenin tahakkümünden kurtulmalı; insanın kulağına ve gönlüne hitap eden bir söyleyişe sahip olmalıdır.

Bu saydığımız isimler bir anlamda bu coğrafyanın, bu toprakların bahçıvanlarıdır. Allah dostları, bu toprağı, bahçeyi târumâr etmek isteyenlere karşı kelâm ile söz ile vahdet tohumunu ekerler. Peki bahçe dediğimiz toprak dediğimiz nedir? Eşref-i mahlûkât olan insandır, insanın gönlüdür. Mürşid-i kâmiller, mânevî anlamda rehber olmanın yanı sıra çok iyi hatip ve söz ustalarıdır. Çünkü onlar sözü, ruhsat ile

söylerler. Onlar, gönül dediğimiz bu bahçeye vahdet tohumunu atarlar. Bu tohumu en etkili bir şekilde şiirle atarsınız.

Şiir, ehlinin dilinde bir tebliğ aracıdır. Hz. Peygamber (s.a.v.), "Şiirde hikmet vardır." buyurarak şiire teşvik etmiş, müşriklerin hicivlerine karşı kötü niyetli şairlere karşılık vermek üzere yanında şairler bulundurmıştır.

Bu bağlamda yukarıda saydığımız şairlerin tamamı sözü öze, özü söze fedâ etmeden tek bir hakikati dile getirmeye çalışmışlardır. Şiirin gayesi de bu olmalıdır kanaatimce.

- Mânâ ve üslup bakımından da aynı hakikatin kendi lisanlarıyla ifadesi değil mi hocam?

- Tabii ki. Her ne kadar şiir bir kâl, yani söz ile ifade sanatı gibi görünse de bazı şairler onu hâl dili yapmışlardır. Şimdi buradaki derinlik şu: Hem mânâ var hem üslup var hem de akılda kalıcılık var, tıpkı Yûnus gibi.

Bakınız dîvân şiirinden başka bir örnek verelim: Dîvân şiirinin zirvesi Fuzûlî Hazretleri, aşkı, ızdırabı, tasavvufu kısacası klasik şiirimizin

her yönünü görebileceğiniz Türk edebiyatının en büyük şairi. İngilizlerin bir Shakespeare'i vardır, 16. yüzyılda, övünür dururlar. Emin olun, tek başına Fuzûlî 16. asırda da yaşamış bir edip olarak sanatıyla, üslubuyla, bize bıraktığı mirasla binlerce Shakespeare'e bedeldir. Türk edebiyatının mihveri bir şâirdir, yani zirvedir gerçekten.

Fuzûlî'nin şu beytindeki mânâya ve üsluba dikkat edin. Ardından Hulûsi Efendi'nin mısralarında aynı duygunun terennümüne bakalım.

*Âşık oldur kim kılar cânın fedâ cânânına
Meyl-i cânan etmesin her kim ki kıymaz cânına*

Ne diyor, basit olarak açıklayalım: Âşık olan, canını sevgiliye muhabbet yolunda fedâ etmelidir. Eğer bunu yapmıyorsa, o gerçek âşık değildir.

Hulûsi Efendi bunu şöyle dillendiriyor:

*Gamze tîgıyla Hulûsi hastanın al cânını
Bir murâda ere kim ola sana cânı fedâ*

Anlamdaki söyleyiş güzelliği de aynı. "Ey sevgili, bir nazarınla senin âşığının canını al ki, murâdına ersin de bu canı senin yolunda fedâ etmiş olsun."

Fuzûlî de, Hulûsi Efendi de aynı şeyi söylüyor. Bu can, sevgiliye ait. Yani bu can ne senin ne benim, canı veren Rabbu'l-Âlemîn. O yâr yoluna da fedâ olsun. Âşıklığın şiârı da budur, âşığın muradı da budur.

Tasavvufî şiirimizin zirve isimlerinden Niyâzî-i Mısri bir beytinde şöyle der:

*Çün sana gönlüm mübtelâ düştü
Derd ü gâm bana âşinâ düştü*

Âşığın zaten âşinâ olduğu nedir? Dert ve gamdır. Başka bir şey olması da mümkün değildir. Âşığın tek derdi yâre kavuşmaktır. O da

olmadığı için hep dert ve gam içindedir. Hulûsi Efendi bu gerçeği şöyle söylüyor:

*Gönül bir gül için bin hâra düştü
Onulmaz dert kesilmez zâra düştü*

İnanılmaz bir ifade gücü var burada. Meşhur bir atasözümüz vardır: Gülü seven dikenine katlanır. Şair, güle vâsıl olmak için binlerce dikene katlanmak gerektiğini söylemektedir. Bu yüzden derdi devâsi olmayan, onulmaz bir derde ve acılara gark olduğunu ifade etmektedir. Söyleyecek söz bazen kalmıyor. Bazen insanın gözlerini kapatıp o mânâ içinde, kendi kalbini, kendi gönlünü dinlemesi lâzım. Bazı sözlerin şerhe de ihtiyacı yok, biliyor musunuz? Sadece onu düşünmek, onu tefekkür etmek gerekiyor.

Benzer bir şekilde Yenişehirli Avnî Bey ne der?

*Sanman taleb-i devlet ü câh etmeye geldik
Biz âleme bir yâr için âh etmeye geldik*

Ne kadar güzel! Biz bu dünyaya makam, mevki için gelmedik. Sevgili için âh etmeye geldik. Âhın dîvân şiirindeki anlamını bilirsiniz. "Âh" kelimesi, aynı zamanda Allah lafzının kısaltmasıdır. Baştaki Elif harfi ve sondaki güzel "h" yan yana gelince "âh" olur. Yani "âh çeken" aslında ne demiştir? "Allah" demiştir. "Biz bu dünyaya sevgili için, Allah demeye geldik," diyor. Hakîkî sevgili de zaten Allah'tır.

Hulûsi Efendi'nin beytini okuyalım:

*Gönül cânndan geçer, yârdan geçilmez
Cihânı terk eder, yârdan geçilmez.*

Bütün cihânı sevgili için terk ediyor. Bilirsiniz, tasavvuf geleneğinde "terk-i dünyâ, terk-i ukbâ, son olarak terk-i terk" esastır. Âşığın terk etmeyeceği tek şey vardır. O da mâşûkudur. Aynı duyguları Fuzûlî, şu şekilde ifade etmektedir:

*Aşk terki dil ü cânndan görünürdü müşkil
Terk-i aşk eyle dedin terk-i dil ü cân ettim*

Anlaşılabileceği üzere şair, aşkı, yani aşkın muhâtabı olan yâri terk edeceğine gönlünü ve canını terk etmeyi tercih eder.

- Hulûsi Efendi Hazretleri'nin nutk-ı şeriflerindeki tesirin esasının samimiyet olduğu hususunda neler söylersiniz?

- İkinci sualinize cevap verirken iki hususa dikkatinizi celp etmek istemiştım. Hulûsi Efendi'nin geleneği iyi bildiğini, gelenekteki usullere uygun bir şekilde şiir söylediğini ve bunda çok başarılı olduğunu örneklerle ifade etmeye çalışmışım.

Hulûsi Efendi'nin iyi bir şair olmasını sağlayan ikinci husus ise şiirlerindeki samimiyeti, hâlini şiirine yansıtmış olmasıdır. Malumunuzdur, bazı şâirler vardır, inanmadığını söyler, yaşamadığını söyler. Fuzûlî merhum bir beytinde bunu şöyle ifade etmekte:

*Eğer derse Fuzûlî ki güzellerde vefâ var
Aldanma ki şair sözü elbette yalandır.*

Hulûsi Efendi'nin de ona yakın bir ifadesi var:

*Hulûsi her sözün sıdkı sözünü hâl edinmektir
O söz ki olmaya hâl cümle kavlı-kâzibîn olmuş*

O söylediğini gönlünde, iç dünyasında özümsemiş, hâl olarak yaşamış ve insanlara da bu doğrultuda tavsiyelerde bulunmuştur. Hulusî Efendi, bu beytinde bizlere kısaca, "Özünüz de sözünüz de bir olmalıdır." demektedir. Bu anlamda, Hazretin Dîvânı'na baktığımızda, hâlin samîmî terennümünü ve hakikatin şüphe götürmez ifadesini görürsünüz. Öncelikle, aşk-ı ilâhînin var olduğunu hissedersiniz. Onun bütün şiirlerindeki esas öz; aşktır, mâşûka duyduğu sevgidir. Bütün derdi; aşk ve hakikat yolculuğunu ihvanlarına, kardeşlerine samîmî bir üslupla anlatmaktır.

Başka bir beyitte ise aşk yoluna ancak Hakk'ın rızâsı ve nasip etmesiyle girileceğini bizlere hatırlatır:

İşit âşıkların sırrını ta'n eyleme ey ihvân

Veren aşk u muhabbeti değil mi Hazret-i Sübhân

Bizler inanırız ki sevmeyi de aşkı da gönüllerimize yerleştiren Allah'tır. Tabii bu da bir nasip meselesi. Bazen ne yaparsanız yapın, eğer nasibinizde yoksa o aşkı, o duyguyu yaşayamıyorsunuz. Ama işte bazı insanlar seçilir; seçilmiş insanlar vardır. İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi gibi, Osman Hulûsi Efendi (k.s.) gibi. Aşk da nasip meselesidir, sevmek de. Sadece sevmek değil. Siz birini severseniz de o sevginize karşılık alamayabilirsiniz. Fakat burada durum farklıdır. Her iki tarafın da birbirine muhabbeti, sevgisi vardır. Yani onların kalbi aşk-ı ilâhîyle Rabb'ine bağlıdır, Rabb'i de o kulunu sevmektedir.

Tabii, Allah sevdiğini kuluna da sevdirebilir. Bu yüzdendir ki insanlar, mürşid-i kâmillerin olduğu mekânlara doğru tıpkı coşkun nehirlerin denizlere kavuşması gibi akarlar. Bu sevgiyi gönüllere nakşeden de Allah'tır; Rabbimiz kendi sevdiğini diğer insanlara da sevdirebilir. O yüzden

evliyullahın bulunduğu yer merkezdir. Bunu unutmamak gerekir. Konya'da Mevlânâ'dır, Kastamonu'da Şeyh Şâbân-ı Velî, Bursa'da Emir Sultan, Sivas'ta İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi Hazretleri, Darende'de ise Şeyh Hamîd-i Velî / Somuncu Baba'dır, Osman Hulûsi Efendi'dir.

Hulûsi Efendi'nin edebî yönünü güçlü kılan onun geleneğe bağlı bir tarzda şiir söylemesi ve şiirlerindeki samîmiyetidir. Yani yaşadıklarını, hâlini bizzat şiire aktarmasıdır.

- Hulûsi Efendi Dîvânı Osmanlı Türkçesiyle Hattat Cafer Kelkit'e yazdırılarak Vakıf tarafından neşredildi. Bu çalışma hakkında bir değerlendirme alabilir miyiz?

- Hat sanatının üstadlarından Mahmud Bedreddin Yazır, güzel yazının hakîkî muhâtabının fitrî temizliğini kaybetmemiş, zevk ve idrâki bozulmamış selim kimseler olduğunu söyler. Yani fitrî güzellik ile yazı güzelliğini birbirinin mütemmim cüzü olarak niteler. Başka bir ifadeyle de hat sanatı, sözle söylenen hakikatin görsel bir biçimde ortaya konmasıdır. Bütün bunlardan amaç da Cemal-i Mutlak olan Allah'a ulaşmaktır.

Dîvân'ın Cafer Kelkit Bey gibi üstad bir hattat tarafından Osmanlı Türkçesiyle yazılması da bu anlamda çok değerli bir hizmet olmuştur. Dîvân'da insana, onun fitratına, Hakk'a dair söylenen mânâ, estetik bir şekilde muhâtablarına sunulmuştur. Hulûsi Efendi'nin aşk ve tevhid dünyasından kelimelere yansıyan zengin mânâlar, hat sanatının görselliği vasıtasıyla önce gözlerimize sonra gönlümüze hitap etmektedir.

Bu vesileyle kültür mirasımıza böyle güzel bir eseri kazandıran Hulûsi Efendi Vakfı'na ve onun değerli yetkililerine teşekkür ederim.

- Biz teşekkür ederiz hocam.

Prof. Dr. Hakan Yekbaş / Özgeçmişi

1976 yılında Sivas'ta doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Sivas'ta tamamladı. 1999 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı muhtelif okullarda 5 yıl boyunca "Türkçe Öğretmeni" olarak çalıştı. 2004 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Türk Dili Bölümü'ne "Türk Dili Okutmanı" olarak atandı. 2005 yılında yüksek lisansını, 2011 yılında doktora öğrenimini tamamladı. Yazarın Osmanlı kültürü ve edebiyatı konusunda değişik dergilerde yayımlanmış bilimsel makaleleri, kitap bölümleri, kitapları, ulusal ve uluslararası bildirileri bulunmaktadır.

Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görevine devam eden Hakan YEKBAŞ, evli ve üç çocuk babasıdır.

Türk'ün Vatanı

Avrupa'dan başlar Asya içine
Her karış toprağı Türk'ün vatanı
Afrika'dan başlayıp da ta Çin'e
Her karış toprağı Türk'ün vatanı

Viyana önünde at izimiz var
Tuna Nehri, Mostar yardır bize yâr
Filibe, Kırcaali, Üsküp, Gostivar
Her karış toprağı Türk'ün vatanı

Afrika'da atını sürmüş denize
Atam tüm dünyayı getirmiş dize
Şimdi Anadolu dar gelir bize
Her karış toprağı Türk'ün vatanı

Her dönemde Türkler beklenen olmuş
Haksızlığa karşı diklenen olmuş
Türkler geldi diye saklanan olmuş
Her karış toprağı Türk'ün vatanı

Kırık tesbih gibi dağıldık yere
Ötüken nerede İstanbul nere
Musul'dan Kerkük'e ordan Buhara
Her karış toprağı Türk'ün vatanı

Hulusi TATAR

Anadolu'yum

Duruşum Erciyes, bakışım Ağrı;
Altaylardan esen Asya yeliyim.
Fırat'la koşarım sonsuza doğru,
Dizgine gelemem deli doluyum.

Efemle zeybeğim, dadaşımın bar;
İstanbul içimde zümrüt gözlü yâr..
Ezelden mührümü taşır bu diyar,
Konup göçenlerin ana diliyim.

Gâhi Karac'oğlan, gâhi Emrah'ım;
Elif'in elinde durulur âhım.
Köroğlu gibiyim, sözümle şâhım;
Âşık Veysel'imde gönül teliyim.

Yunus'un dilinde garipler için,
Dualara kanat çırpan güvercin;
Yeşil Medrese'de göğeren ekin,
Mevlânâ postunda bahar dalıyım.

Toprağını türküsüyle sulayan,
Yavrusunu ninnisiyle beleyen,
Milletine ölümsüzlük dileyen
Analar doğuran Anadolu'yum.

Yusuf DURSUN

Ne Gam Mücrim İsem de

“Ey bütün âlemlere rahmet olarak gönderilen! Kerem kıl,
ihsânda bulun da ben günahkâra yardım et.”

*Erbâb-ı kemâli çekemez nâkıs olanlar
Rencîde olur dîde-i huffâş ziyâdan*

...

*İdrâk-i meâlî bu küçük akla gerekmez
Zîrâ bu terâzû o kadar sıkleti çekmez*

...

*İnsana sadâkat yaraşır görse de ikrâh
Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allah*

...

*Zâlim yine bir zulme giriftâr olur âhir
Elbette olur ev yıkanın hânesi vîrân*

....

*Allah'a sığın şahs-ı halîmin gazâbından
Zîrâ yumuşak huylu atın çiftesi pektir*

gibi nice darb-ı mesel nitelikli berceste beyitlere imza atan Ziya Paşa'dan gönlümüz daha güzel bir na't arzuları doğrusu. Zîrâ Ziya Paşa'nın hemen her şiirinde büyük hikmetler taşıyan, insanlara yol gösterici özellikte ifadelere rastlamak mümkündür. Çeşitli şiirlerinden seçip yukarıya aldığımız şu beş beyit bile bir insanın şair olması için yeterli kanaati taşıyacak bir hükümdür sanıyorum. Fakat yukarıda da dediğimiz gibi Ziya Paşa'nın na'tı, diğer şiirlerine göre, orijinal bir özellik göstermiyor. Dîvân şairlerinin klâsik hayâl hudutlarının dışına çıkamamış bir şiir...

Beyitlerde şunları söylüyor şair:

Yâ Rasûlullah, ben dünyanın belâsına tutulmuş, türlü istek ve heveslerin elinde zayıf düşmüşüm. Ey bütün âlemlere rahmet olarak gönderilen! Kerem kıl, ihsânda bulun da ben günahkâra yardım et; çünkü ben baştan ayağa katıksız isyân ve hatâ ile doluyum.

Yâ Rasûlullah, sen şefâat tahtının şâhısın, rahmetin sultanısın. Ben ise senin kapında

zavallı bir dilenciyim. Bana şefâat kıl, imdat eyle, yardım et; yoksa bu kadar çok günahla ne kadar yansam yeridir.

Sen, isyân derdine düşmüşlerin şefkatli, güler yüzlü tabîbisin. Bense bir hastayım, şifâyâ muhtâcım; bana yardım et.

Suçluysam da bunda üzülecek bir şey yok; zîrâ senin kapında ayağının tozu bir zavallı kul olmam saâdeti bana yeter.

Ne olur evlâdının başı için, beni lûtf kapından geri çevirme; şefâatinden mahrûm etme, çünkü Ziya kulun Âl-i Abâ'ya gönülden bağlıdır.

Ziya Paşa na'tında korku ve ümit arasında (havf u recâ) bir rûh hâli gösteriyor. Günahkâr ve suçlu olduğunu itiraf ediyor; bundan da korkuyor, ancak yine de Allah'ın mağfiretinden ve Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in şefâatinden ümidini kesmiyor.

*Belâ-yı mâsivâya mübtelâyım yâ Rasûlallah
Zebûn-ı pençe-i nefis ü hevâyım yâ Rasûlallah
Kerem kıl ben esîm'e el-aman ey Rahmet-i âlem
Serâpâ mahz-ı isyân ü hatâyım yâ Rasûlallah
Sen evreng-i şefâ'at şâhısın Sultân-ı Rahmetsin
Kapunda ben de kemter bir gedâyım yâ Rasûlallah
Zebûn-ı derd-i isyâna tabîb-i mihrîbân Sensin
Alîlîm ben de muhtâc-ı devâyım yâ Rasûlallah
Ne gam mücrim isem de bana besdir bu sa'âdet kim
Kapunda bir kemîne hâk-i pâyım yâ Rasûlallah
Beni reddetme evlâdın başıyçün bâb-ı lûtfundan
Ziyâ'yım bende-i Âl-i Abâ'yım yâ Rasûlallah*

Rabb'imize Karşı Edebimiz

“Mü'min en kutsal varlığına and içerek yaptığıın veya söylediğinin hakikat olduğunu ispat etmeye gayret eder. Yeminiyle birlikte söylediği şey farklı çıkarsa bu durumda bazı cezaî yaptırımlar söz konusu olur.”

Gündelik hayatta bazı kelimeleri, ne anlama geldiklerini ve ağırlıklarını düşünmeden çok rahat bir şekilde söyleriz. Bunlar dilimizde sıradanlaşmıştır ve mânevî bir ağırlığı kalmamıştır. Meselâ karşımızdaki insanı iknâ etmek, dediğimizin veya yaptığımızın doğru olduğunu göstermek için “vallâhi”, “billâhi”, “tallâhi”, “Allah belâmı versin ki...” gibi ifadeleri çok kullanırız. Bunları söylerken çoğu kez aklımıza yemin ettiğimiz gelmez. Karşımızdaki de bunu yemin olarak algılamaz. Söyleyen de dinleyen de bunun sözü kuvvetlendirmek amacıyla denmiş sıradan bir kelâm olduğunu düşünür.

Esasında “vallâhi” ve benzeri ifadeleri kullanarak Allah’ı anıyoruz ve güzel bir iş yapıyoruz diye düşünenlerimiz olabilir. Lâkin günümüzde değerlerimiz sıradanlaştığından ve kutsallarımız ağızımızdan rast gele döküldüğünden dolayısıyla önemsizleştiğinden dolayı bu tür ifadeleri hepimiz kanıksadık. Karşımızdaki olur olmaz “vallâhi”, “Ekmek Kur’ân çarpsın ki...” gibi ifadeler kullandığında güldüğümüz bile olur.

Bu tür ifadelerin sıradanlaşması onu kullananların başka bir ifadeyle Allah’ı, Kur’ân’ı ve diğer kutsallarımızı bu şekilde ananın söylediğine karşı saygılarının azaldığı anlamına gelir. Çünkü normalde Allah’ı andığı zaman kalbinde bir titreme ve saygı oluşması gereken insan, sıradanlaştığından dolayı aklına kimden bahsettiği gelmez. Bu durum en büyük değerimizin onun zihnindeki hürmetinin kaybolmaya yüz tuttuğunun alâmetidir.

Bir insan bir şeye olan saygısını kaybederse onu kendi zihninde sıradanlaştırır. Hatta basit ve hakir görmeye başlar. Ondan korkmaz. Lafzatullahı, dillerine pelesenk yapanların durumu da buna benzer. Demek ki Yüce Yaratıcı’nın azameti zihinlerinden kaybolmuş ve ondan sıradan bir insandan bahseder gibi söz etmektedirler. Oysa insan etrafında bulunan âmirlerinden, hocalarından ve idarecilerinden bahsederken nezâketen güzel

“İnsanın Allahu Teâlâ’nın adını olur olmaz her yerde lâf olsun diye zikretmesi bu kimsenin hayatının geri kalan kısımlarıyla ilgili de ipucu verir. Demek ki Allah onun gönlünde hak ettiği yeri almamış ve bu insan hem ibâdetler hem de haramlardan kaçınma hususunda Allah’ın buyruklarına pek dikkat etmemektedir.”

ifadeler kullanmaya gayret eder. Meselâ “Ahmet Hoca”, “Salih Bey” der. Eğer onu adıyla anmaya başlamışsa onu küçümsüyor ve gereken saygıyı göstermiyor demektir. Allahu Teâlâ’yı olur olmaz yerde cümlelerin arasına bağlaç yapmak da bundan farksızdır. Bir de şu var: İnsanın Allahu Teâlâ’nın adını olur olmaz her yerde lâf olsun diye zikretmesi bu kimsenin hayatının geri kalan kısımlarıyla ilgili de ipucu verir. Demek ki Allah onun gönlünde hak ettiği yeri almamış ve bu insan hem ibâdetler hem de haramlardan kaçınma hususunda Allah’ın buyruklarına pek dikkat etmemektedir. Dikkat etmediğinden dolayı da Allah’ın azameti gönlünde kaybolmaya yüz tutmuştur.

İslâmî değerlerin erozyona uğramadığı dönemlerde Allah, Kur'ân lâfızları ağızlarında sakız gibi çiğnenmezdi. Âlemleri yaratan Allah zâtına yakışır bir hürmetle anılır ve onun yüce ismi anlamsız şekilde kullanılmazdı. Vallâhi ve benzeri ifadeleri kullanmanın Allah adına yemin etmek olduğu bilindiğinden dolayı zarûret durumunda ve son derece ciddiyetle buna başvurulurdu. Mü'min en kutsal varlığına and içerek yaptığının veya söylediğinin hakikat olduğunu ispat etmeye gayret ederdi. Yeminiyle birlikte söylediği şey farklı çıkarsa bu durumda bazı cezaî yaptırımlar söz konusu olurdu. Nitekim bunlar fıkıh kitaplarımızda genişçe ele alınmaktadır. Dolayısıyla Allah'ı anmak, ona tazimi ve saygıyı gerektirir. İş olsun diyerek, cümleler arasındaki boşluğu doldurmak için Allah ağza alınmaz. O en yüksek saygıyı ziyâdesiyle hak etmektedir.

Allahu Teâlâ, Kur'ân'ında kendisinin saygıyla anılmasını ve bu anmanın gereği olan amelin hayata geçirilmesini emreder. Şöyle buyurur: *"Onlar ayakta, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar; göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. Ve 'Rabb'imiz! Sen bunu boş yere yaratmadın, Sen yücesin, bizi ateşin azabından koru.' derler."*¹ *"Allah'ı anmak elbette en büyük ibâdetdir."*² *"Ey iman edenler! Allah'ı çokça anın."*³

Şu âyette ise Allah anıldığında kalbin titremesi gerektiğine işaret vardır: *"Mü'minler ancak öyle kimselerdir ki, Allah anıldığında kalpleri ürperir, yanlarında Allah'ın âyetleri okunduğu zaman bu âyetler imanlarını arttırır, pekiştirir ve sadece Rablerine dayanırlar."*⁴ Bir bu âyete bakın, bir de olur olmaz yerde Allah'ı diline dolayanlara, vallâhi, billâhi, tallâhi deyip âlemlerin sahibini

fütursuzca ananlara bakın. Yüce Allah'ın muradından ne kadar uzak oldukları ortadadır.

Daha kötüsü, yaptığı veya söylediğinin yalan olduğunu bilmesine rağmen vallâhi, billâhi diyerek karşılardakini iknâ etmeye, inandırmaya çalışanlar vardır ki, bunların Allah korkusundan nasipleri pek azdır. Düşünsenize, dediğinin hakikat olmadığını bilmesine rağmen, kelâmına Allah'ı şâhit göstermektedir. Oysa Allah onun yalan söylediğini bilmektedir. Buna rağmen Allah'ı yalanına ortak etmeye çalışmaktadır. Bunu yapan insanda gerçek anlamda Allah korkusu olduğundan söz edilebilir mi? Bu nasıl bir hâldir ki, nasıl bir iman zaafiyetidir ki, ağızdan çıkanın hilâf-ı hakikat olduğunu bilmesine rağmen söylediğini teyit etmek için Allah'ı kendisine şâhit tutmaktadır. Hâlbuki Rabb'imiz böyle yapanlar hakkında çok ağır ifadeler kullanmaktadır; "Şüphesiz, Allah'a verdikleri sözü ve yeminlerini az bir karşılığa değişenler var ya, işte onların âhirette bir payı yoktur. Allah kıyâmet günü onlarla konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları temizlemeyecektir. Onlar için elem dolu bir azap vardır."⁵ Başka âyetlerde de yalan yere yemin etmenin kâfirlerin ve münâfıkların özellikleri olduğu belirtilir. Meselâ bir âyette şöyle geçer: "Allah'ın kendilerine gazap ettiği bir topluluğu dost edinenleri görmez misin? Onlar ne sizdendirler, ne de onlardan. Onlar bile bile yalan yere yemin ederler. Allah onlara çetin bir azap hazırlamıştır. Gerçekten onların yaptıkları şey ne kötüdür! Onlar yeminlerini kalkan yapıp (insanları) Allah'ın dininden alıkoydular. Bunun için onlara alçaltıcı bir azap vardır."⁶ Fıkıh kitaplarımızda, "gamûs yemin" olarak adlandırılan bu yeminle ilgili olarak tafsilatlı bilgi vardır.

Allah'ı olur olmaz yerde, yalan-yanlış dillerine dolayan insanların gündelik konuşmalarında yalana meyyal olmalarından korkulur. Çünkü Allah'ı yalanı için kalkan olarak kullanan insanın artık korkacağı ve çekineceği kimse kalmadığından, kullara karşı yalan kullanmaktan

hiç çekinmez. Allah'tan korkmayanın kuldan sakınması söz konusu olamaz. Allah'a ihtirâmı olmayanın kullara saygı göstermesi beklenemez. Bu durum, Allah'ı kelâmına kalkan yapanın Rabb'iyile hukukunun son derece zayıfladığının göstergesidir.

Allah'ı kendimize kalkan yapmanın zararlarından birisi de değerlerimizin toplumda örselenmesidir; ağırlıklarının kaybolmasıdır. Nitekim vallâhi, billâhi ve benzeri ifadeler olması gereken ağırlıklarının artık kaybetmişlerdir. Bunlar ağızdan çıktığında hemen hemen hiçbir tesiri olmamaktadır. Mü'minler olarak bizim bu kötü gidişe katkı yapmamamız gerekir.

Bir Müslümana düşen her hâl ve tavırda Allah'a karşı edebini takınmasıdır. Çünkü Allah sıradan bir varlık değildir. Ağızlarımızda dilediğimiz gibi tekerleme yapabileceğimiz herhangi biri değildir. Bizi yaratan, bize rızık veren, bizi öldükten sonra ebedî hayatta tutacak olan odur. Sahibimizdir. O bizim her şeyimizdir. Her şeyin en üstündedir. Bu nedenle kendisine saygı gösterdiğimiz müdürümüzden, anne babamızdan, patronumuzdan çok daha fazla saygıyı hak etmektedir. Bütün bu sebeplerden ötürü, yüce ismi anıldığında kendimize çeki düzen vermeli ve ihtirâmı elden bırakmamalıyız.

O Allah'tır; "ol" deyince olduran, "öl" deyince öldürenidir. Bu sebeple kimden bahsettiğimizi bilmek durumundayız. Edep ya hû!

Dipnot

* Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM, Ankara Üniversitesi

1.3/Âl-i İmrân, 191.

2.29/Ankebût, 45.

3.33/Ahzâb, 41.

4.8/Enfâl, 2.

5.3/Âl-i İmrân, 77.

6.58/Mücâdele, 14-16.

Tarih ve Kültür Ekseninde Darende ve Şeyh Hâmid-i Velî Külliyesi

“Somuncu Baba Hazretleri, ömrünün son yıllarını Darende’de geçirmiş ve Darende’de âhirete irtihâl etmiştir. Somuncu Baba Hazretleri gül kokusunu verdiği Darende’de medfûndur. Osmanlı padişahları tarafından verilen fermanlarda bile ‘defn-i hâk-i itirnâk’ olarak kayıtlara geçmesi, gül kokulu, güzel kokulu topraklarda defnedildiğinin ifadesidir.”

Malatya deyince aklıma mâneviyatın harmanlandığı Darende gelir. O Darende ki Hak ve hakikat dostlarının uğrak yeridir. Anadolu'nun mânevî mimarlarından Şeyh Hâmid-i Velî nam-ı diğer Somuncu Baba, ömrünün son kısmında bu toprakları mekân tutmuş, 1412'de vukû bulan ölümüne kadar burada mânevî hizmetlerde bulunmuştur. Bu büyük Hak ve hakikat dostu 1412'de vef'at edince Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri'nin kıldırıldığı cenâze namazı sonrasında hâlvehânesinin bulunduğu yere defnedilmiştir. Şeyh Hâmid-i Velî ki hem Bursa'da hem Aksaray'da hem de Darende'de gönül gergefine sevgi ve hoşgörü nakışları işlemiştir. İnsanları Hakk'a ve hakikate çağırmıştır. Onları sırât-ı müstakîme yönlendirmiştir.

Darende, İslâm'ın bendesi olan mütakâmil insanların soluklandığı ender bir gönül coğrafyamızdır. Burada dinî hassasiyetleri inkişâf etmiş nice insan Hak ve hakikat hizmetinde gönüllü erdir. Bu dinî hizmetler hiçbir dünyevî beklenti olmadan (fisebîlillah) nice on yıllardan beri aynı heyecanla ve titizlikle devam etmektedir. Bu belki bir hayat tarzıdır onlar için. Bunu gerçekleştirdikleri için onlara ümmet ve millet olarak müteşekkirimiz.

Malatya'nın uzağına düşen Darende'yi alelâde bir toprak parçası olmaktan çıkarıp onu gönül coğrafyası yapan, orada medfûn olan Şeyh Hâmid-i Velî'dir. "Somuncu Baba" adıyla bilinen Hâmid-i Velî Hazretleri, XIV-XV. asırda yaşayan tasavvuf dünyamızın büyüklerindedir. Bu yüzyıllarda Anadolu ve İslâm âlemi Moğol istilâsına uğramıştı. Selçuklu Devleti yıkıldığı için hilâfetin siyasî bir yaptırım gücü söz konusu değildi.

Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında Anadolu'da yetişen âlim ve velîlerin büyüklerinden Hâmid-i Velî tam da bu zamanda dünyayı teşrif etmişti. Bu belki de Allah'ın bir lütfuydu. Çünkü bu zor zamanlarda karanlıklara ışık olacak bir mâneviyat büyüğü gerekiyordu. O, bu mânevî ışık vazifesini hakkıyla yerine getirecek bir olgunlukta idi.

"Gizli ve aşıkâr her yerde Allah'tan korksunlar. Az yesinler, az konuşsunlar, az uyuşsunlar. Avamın arasına az karışsunlar. Tüm mâsiyet ve kötülüklerden uzak dursunlar. Daima şehvetlerden kaçunsunlar. İnsanların elindekilerden ümitlerini kessinler..."

Gönül Sultanlarının Vazgeçilmez Mekânı, Huzur Beldesi Darende

Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'ni (nâm-ı diğer Somuncu Baba'yı) tertemiz bağrında taşıyan Darende, Türkiye'nin önemli bir mâneviyat merkezidir. Mânevî ve kültürel açıdan çok zengin bir diyardır. Burada dinî ve kültürel mirasımız hakkıyla ve lâyıkıyla korunmakta ve geleceğe aktarılmaktadır. Hulûsi Efendi Vakfı Mütevelli Heyet Başkanı Hâmid Hamîdeddin Ateş Efendi, Darende'yle Şeyh Hâmid-i Velî ilişkisini şu sözlerle dile getirmektedir: "Somuncu Baba Hazretleri, ömrünün son yıllarını Darende'de geçirmiş ve Darende'de âhirete irtihâl etmiştir. Somuncu Baba Hazretleri gül kokusunu verdiği Darende'de medfûndur. Osmanlı padişahları tarafından verilen fermanlarda bile "defn-i hâk-i irtinâk" olarak kayıtlara geçmesi, gül kokulu, güzel kokulu top-

raklarda defnedildiğinin ifadesidir. Bu topraklar kokusunu ondan almış, onun neslinin imar ve ihyâsiyla hayat bulmuş, 'Gül ve Gönül Medeniyeti' onun mânevî tasarruflarıyla şekillenmiştir."

Bayramiye Tarikatı'nın kurucusu Hacı Bayram-ı Velî'nin müşsidi olan Gavsü'l-Âzam Şeyh Hamîd-i Velî, Darende'nin, çevre il ve ilçelerin mânevî fethini sağlamıştır. O, Anadolu'nun Eyüp Sultan'ıdır. Çoraklaşan gönüllere âb-ı hayat olmuştur. Peygamberimiz (s.a.v.)'in 24. kuşaktan torunu olan Somuncu Baba, Bursa'da çilehânesinin yanında yaptırdığı ekmek fırınında somun pişirip çarşı pazar dolaşarak "Somunlar, mü'minler somunlar!.." nidasıyla insanlara ekmek dağıtmıştır. Zaten kendi adını unutturan "Somuncu Baba" sıfatını da bu yüzden almıştır. "Diriyiz daim ölmeyiz,/Karanlıkta hiç kalmayız,/

Çürüyüp toprak olmayız,/Bize gece gündüz olmaz" diyen bu Hakk dostu, 815 (m. 1412) senesinde Darende'de vefât etmiştir. Mübarek kabirleri, kendi zamanında halvethane olarak kullanılan Şeyh Hâmîd-i Velî Camii içerisinde. Bu ulu zatın kabri hoş bir görünüme sahip cevizden oyma sandukayla kaplıdır.

Gönül sultanlarının vazgeçilmez mekânı olan huzur beldesi Darende'de Somuncu Baba'nın izlerine rastlamak bizi şanlı mâziye götürür. Halil Taybi ve İnce Bedreddin gibi Hak dostları, onun Darende'de bıraktığı mânevî izlere somut örnekler. Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi (k.s.) de bu kutlu zincirin muhkem halkalarından biridir. Şeyh Hâmîd-i Velî Hazretleri'nin soyu Darende'de; oğlu Halil Taybi ile günümüze kadar devam etmektedir.

Tohma Çayı'nın masum çocuğu Darende'nin geçmişten bugüne, tabir caizse mâneviyat üssü hâline getirilmesinde mühim rolleri olan Somuncu Baba, yolundan gidenlere şu hayatî tavsiyelerde bulunmaktadır: "Gizli ve aşikâr her yerde Allah'tan korksunlar. Az yesinler, az konuşsunlar, az uyusunlar. Avamın arasına az karışsınlar. Tüm mâsiyet ve kötülüklerden uzak dursunlar. Daima şehvetlerden kaçsınlar. İnsanların elindekilerden ümitlerini kessinler. Tüm zemmedilmiş sıfatları terk etsinler. Övülen sıfatlarla süslensinler. Şiir ve şarkı (günaha götürüyorsa) dinlemekten kaçsınlar. Ayrı bir görüşle, kendini cemaatten ayrı bırakmasınlar. Aç olarak ölseler bile şüpheli hiçbir lokmayı yemesinler."

Mâneviyat Erenlerinin, Gönül Sultanlarının Pâk Yurdudur Darende

"Gönüllere tatlı bir huzur veren Darende'nin her yeri bir başka güzeldir; ama türbe ve külliyelerin olduğu yer çok daha mânâlı ve önemlidir. Burası insanı kendine çeken farklı bir çekim gücüne sahiptir. Burası Darende'nin rûhudur, kalbidir. Somuncu Baba Camii'nde kılınan namazların rûhumuza kattığı huzur ve huşu da bir başkadır."

Darende, Hak dostlarının kabirleriyle inanç turizmine aday küçük bir yerleşim yerimizdir. Tohma Çayı'nın emsalsiz güzelliğini cömertçe sergilediği bu diyarda olmak insana büyük bir gönül huzuru verir. Ortasından böyle görkemli bir çay geçen külliye sanırım sadece Darende'de var. Buradaki zikir ehli insanların içinin pâklığı yüzlerine fazlasıyla yansımıştır.

Gönüllere tatlı bir huzur veren Darende'nin her yeri bir başka güzeldir; ama türbe ve külliyelerin olduğu yer çok daha mânâlı ve önemlidir. Burası insanı kendine çeken farklı bir çekim gücüne sahiptir. Darende'ye gelip de buraya çıkmamak, buradaki gönül dostlarının mübarek kabirlerini görmemek hoş değil. Çünkü burası Darende'nin rûhudur, kalbidir. Somuncu Baba Camii'nde kılınan namazların rûhumuza kattığı huzur ve huşû da bir başkadır. Sanırım bu huzur ve huşûnun kaynağı burada yatan Hak ve hakikat dostlarının varlığıdır.

Mâneviyat erenlerinin, gönül sultanlarının pâk yurdudur Darende. Hak ve hakîkatin meydanıdır bu güzide topraklar... Ulu Camii'nin açılış hutbesini okuyan Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri, nâm-ı diğer Somuncu Baba bu toprakların mânevî bekçisidir. Gönül sultanları bu toprak-

larda sonsuzluk uykularını uyumaktadır. Mânevî feyizlerle mü'minlerin gönüllerini fetheden Şeyh Hâmid-i Velî ve Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi (k.s.)'nin mübarek kabirleri bu güzel ilçede bulunmaktadır. Onlar bu mübarek ve muazzez toprakların tapuları hükmündedir. "Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî", "Mektûbât-ı Hulûsî-i Dârendevî" ve "Şeyh Hâmid-i Velî Minberinden Hutbeler" adlı eserler Hulûsi Efendi Hazretleri'nin biz insanlara bıraktığı kıymetli miraslardır. Bu kıymetli eserleri okumalı ve geleceğin mimarları olacak gençlere okutmamızdır. Zira bu eserlerde işlenen konulara ve hassasiyetlere bugün dünden daha çok ihtiyacımız vardır.

Tarihin Derinliklerinden Gelen Güçlü Bir Sestir Darende

Tarihin derinliklerinden gelen güçlü bir sestir Darende. Bu şehir dünle bugün arasında bir çeşit köprü vazifesi görmektedir. Kesme taştan inşa edilen Zengibar Kalesi zamana meydan okumaktadır burada. Ayakta kalmayı başarmış duvarlar sanki gururla poz verirler ziyâretçilerine... Nazlı nazlı süzülen minareler bakan gözlere kim bilir neler neler söyler...

Darende, maddî ve mânevî köprülerinin çokluğuyla da tanınır. Mânevî köprülerin bir ayağı Somuncu Baba, öbür ayağı ise Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi (k.s.)'dir.

Darende Deyince Aklıma Şeyh Hâmid-i Velî Külliyesi Gelir

Darende deyince aklıma Şeyh Hâmid-i Velî Külliyesi gelir. Şeyh Hâmid-i Velî ömrünü hak ve hakikat davasına vakfetmiştir. O, hac farızasını yerine getirdikten sonra Tohma Çayı'nın kenarındaki Darende'ye, Zaviye'ye kurar dergâhını. Burada kabul eder talebelerini. Tohma Çayı'nın ruhlara inşirah neşvesi katan su sesleriyle zikir ve Kur'ân sesleri birbirine karışarak bambaşka bir ahenk oluşturur. Bu ilâhî armoni rûhlardaki kiri ve pası silip temizler. 1412 yılına kadar mânevî hizmetlerine aralıksız devam eden Somuncu Baba burada son nefesini verir. Ömrünün en bereketli yıllarını geçirdiği Tohma Çayı'nın kenarına defnedilir. Cenazesini Ankara'nın mânevî dinamiklerinin başında gelen talebesi Hacı Bayram-ı Velî kıldırır. Oğlu Halil Taybî de ölünce babasının yanına defnedilir. Sağlığında yüzlerce âlim yetiştiren Somuncu Baba'nın mânevî tesiri

asırlar boyunca, bugüne dek, devam eder. Onun mânevî soyunu devam ettirenler, hizmet yarısını büyük bir aşkla sürdürmektedir.

Kayısı diyarı Malatya'nın giriş kapısı olan Darende'yi mânevî bir cazibe merkezi hâline getiren Somuncu Baba lâkabıyla bilinen Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'dir. Darende demek Somuncu Baba (Şeyh Hâmid-i Velî) demektir. Onun ardından, son yüzyılda burada mânevî hizmetleri yürütenleri de unutmamak lâzımdır. Zira hizmet halkası devam ediyor.

Külliye, Darende'nin Başında Som Altından Bir Taç Gibidir

Külliye, Darende'nin başında som altından bir taç gibidir. Külliye, Darende'ye vurulan mânevî bir mühürdür. Somuncu Baba Türbesi'nin bulunduğu 600 yıllık camii 14. yüzyıl tarihî eserlerindedir. 1596 yılında onarılmıştır. Minaresi, Şeyh Hâmid-i Velî neslinden Abidin Paşa tarafından 1685 yılında yaptırılmıştır. Külliye, 1990-2000 yılları arasında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün izni ile Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı tarafından restore edilmiştir. Külliye'nin içerisinde bulunan balık kuyuları ve daha sonra yapılan havuzdaki balıkların Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'nin zamanından kaldığına inanılmaktadır. Titizlikle korunmakta olan balıklar, Somuncu Baba'nın hatırası olarak özenle yaşatılmaktadır. Zaviye Mahallesi'ni farklı ve özel kılan Somuncu Baba Külliyesi içerisinde inşa edilen Yeni Cami, göze ve gönle hitap eden görüntüsüyle müminleri kendisine çekmektedir. Kesme taştan yapılan bu yeni cami, kadim ve özgün mimarîsiyle, geçmişe nazire yapılmış gibi dik, diri ve iri durmaktadır. Caminin insan rûhunu rahatlatan bambaşka bir yapısı ve havası vardır. Bu yeni mâbedin şahsına münhasır durumu onu diğer ibâdet mekânlarından ayırmaktadır. Pencerelelerinin özgün mimarîsi ve sayıca çokluğu camiyi benzerlerine nazaran çok daha aydınlık kılmaktadır. Caminin tavanına baktığımızda sıra dışı bir mimarî yine bizi kendine çekmektedir. Tavandaki bu farklı geometrik şekiller insana sonsuzluk hissi vermektedir.

Zaviye'ye, Somuncu Baba Külliyesi'ne gidip de Somuncu Baba Tanıtım Merkezi Müzesini gezip görmeden olmaz. Buradaki kadim objeler ziyâretçilerine sanki zamanda uhrevî bir yolculuk yaptırmaktadır. Söz konusu eşyalar bizi farklı dünyalara götürmektedir. Somuncu Baba Külliyesi'nin duvar taşlarıyla birebir uyumlu olan avludaki şık mermerler mekâna çok farklı bir güzellik ve masûmiyet katmaktadır. Bu mermerler Tohma Çayı etrafındaki tabîî kayalarla da bütünlük ve uyum arz etmektedir. Bunlar hep ince hesaplarla yapılmış mimarî ayrıntılardır. Yeni inşa edilen Taç Kapısı sanki ecdadın heybetini ve haşmetini bugünkü nesillere hatırlatmak için yapılmıştır. Dünden bugüne, bugünden yarına bir köprü vazifesi gören Selçuklu ve Osmanlı karışımı bu klâsik mimarî, gözü ve gönü oğşamaktadır. Aynı güzellikler külliye'deki ek cami bölümünde de bizi karşılamaktadır.

Somuncu Baba Külliyesi'nin türbe bölümünde ziyâretçileri duygulandıran pek çok şey mevcuttur. Bunların başında Somuncu Baba Hazretleri'nin (Şeyh Hâmid-i Velî) mübarek kabri (sandukası) gelmektedir. Mütevazı bir hayat yaşayan, ömrünü İslâm'a ve ihsana vakfeden bu Allah dostu, bu mekânda dirileceği vakti, kıyâmet gününü büyük bir sükûnetle bekler gibidir. Bu uhrevî havada kılınan namazların bambaşka bir mânevî lezzeti hâsıl olmaktadır. Külliye'nin hazire bölümüne girdiğinizde sanki sırlanmış bir âleme girdiğinizi hissedersiniz. Buranın küçük kareciklerden oluşan ahşap tavanı görülmeye değer bir detaydır.

Külliye Gelenler, İhtiyaçları Olan Mânevî Feysi ve Bereketi Temin Etmektedir

İyilik, çerçevesi geniş bir kavramdır. Herkes bu kavrama kendi zaviyesinden bakar. Rasûlullah Efendimiz, "İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır." diye buyurmuştur. Bu fayda maddî olabileceği gibi mânevî de olabilir. Darende'deki Şeyh Hâmid-i Velî Külliyesi'nde uzun senelerden beri bu düstûr hayata geçirilmektedir. Söz konusu külliye gelenler, ihtiyaçları olan mânevî feysi ve bereketi temin etmektedir. Allah onlardan razı olsun.

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi'nin Hz. Peygamber (s.a.v.)'e Hitap Cümleleri

“Hulûsi Efendi ve onun gibi gönül erlerinin Allah Rasûlü'ne olan sevgi ve hürmetlerini gösteren zengin içerikli ve gönül alıcı ifadeleri anlamaya her dönemden daha fazla ihtiyaç olduğu âşikârdır.”

Son ilâhî vahyin ilk muhatabı olan Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.), her mü'minin gönlünde eşsiz bir yere sahiptir. Mü'minlerin Hz. Peygamber (s.a.v.)'e olan sevgi ve hürmetlerini gösteren önemli başlıklardan biri O'na hitap cümleleridir. Seven sevdiğine sevdiğini göstermek ve ona olan hürmetini gözler önüne sermek için ona karşı kullandığı dile azamî özen gösterir. Söz konusu Hz. Peygamber (s.a.v.) olunca, her mü'min O'na olan sevgi ve hürmetini ifade için O'nunla ilgili cümlelerine son derece özen göstermiştir. Bu, aslında Kur'ân-ı Kerim'in de bir usûlüdür. Kur'ân-ı Kerim'de Hak Teâlâ, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ismi ile direkt hitap etmemiş, dört yerde sarîh olarak geçen "Muhammed" ismini kullanırken mutlaka "Nebî, Rasûl, Rasûlüllâh" gibi sıfatlarla O'na seslenmiştir. Vahyin sahibi bu tavrıyla Hz. Peygamber (s.a.v.)'in nezdindeki kıymetini gözler önüne sermiştir. Bu hassasiyeti gözeterek ve edebî zevki ile Hz. Peygamber (s.a.v.)'e olan sevgi ve hürmetini dile getiren isimlerden biri de Somuncu Baba (k.s.)'nin soyundan olması hasebiyle Hz. Peygamber (s.a.v.)'in neslinden gelen Osman Hulûsi Efendi (k.s.)'dir. Bu çalışmada Hulûsi Efendi (k.s.)'nin Hz. Peygamber (s.a.v.)'e hitap şekilleri gündem edilerek bir gönül erinin O'na olan sevgi ve hürmetini ifade şekli üzerinde durulacaktır.

Osman Hulûsi Efendi (k.s.)'nin Hz. Peygamber (s.a.v.)'e Hitap Cümleleri ve Düşündürdükleri

Son nebî Hz. Muhammed (s.a.v.)'den mü'minler nezdinde iman ve sevgi bakımından daha üstün bir kimse yoktur. Dolayısıyla mü'minler O'na sevgi ve hürmetlerini O'nun yolunu takip ederek, gündemlerini O'nunla belirleyerek ve O'ndan bahsederken en üst sevgi ve hürmet ifadeleriyle cümlelerini şekillendirerek göstermişlerdir. Osman Hulûsi Efendi (k.s.) de Hz. Peygamber (s.a.v.)'e olan sevgi ve bağlılığını sık sık O'ndan bahsederek, O'nun yolunu takip etmeye dair vurguları ve O'na duyduğu derin sevgi ve hürmetin bir

"Hulûsi Efendi, Hz. Peygamber (s.a.v.) ile gülmüş, O'nunla ağlamış, hayatının her ânını O'nunla anlamlı kılmaya gayret etmiş, O'na olan sevgi ve hürmetini O'ndan bahsederken kullandığı ifadelerle nezaket ve hürmet olarak yansımıştır."

göstergesi olan O'na hitap cümleleri ile ortaya koymuştur. Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Peygamber (s.a.v.)'e verilen değerlerin bir göstergesi olan ve O'nun ismini yalnız başına kullanmama hassasiyetine Hulûsi Efendi de riâyet etmiştir. Hulûsi Efendi (k.s.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in mesajlarını ve yolunu muhataplarına aktarıırken Hz. Peygamber (s.a.v.)'den büyük bir edep ve tazim ile bahsetmiştir. O'na ismi ile hitap etmekten mümkün olduğu kadar kaçınan Hulûsi Efendi, Hz. Peygamber (s.a.v.)'den şu ifadelerle bahsetmiştir: "Peygamberimiz (aleyhisselatu vesselam) Efendimiz", "Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) Efendimiz Hazretle-

ri", "Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vessellem)", "Büyük Peygamberimiz", "Fahr-i Kâinat Efendimiz", "Rasûlü Ekrem (sallallahu aleyhi vessellem) Efendimiz", "Rasûlü Ekrem Efendimiz", "Nebbiyy-i Efham", "Sultânu'l-Enbiyâ ve Server-i Asfiyâ Efendimiz Hazretleri", "Aleyhisselat-ü vesselem Efendimiz", "Nebî-yi zîşân Efendimiz", "Rasûlullah (sallallahü aleyhi vessellem) Efendimiz", "Rasûlullah (aleyhi vessellem) Efendimiz", "Hz. Muhammed (s.a.v.)", "Sevgili Peygamberimiz (sallallâhü aleyhi ve sellem)", "Peygamberimiz (sallallahü aleyhi ve's-sellem) Efendimiz", "Server-i Enbiyâ Muhammed Mustafa (sallallahü âleyhi ve'ssellem) Efendimiz Hazretleri", "Rasûl-i Ekrem (sallallahü aleyhi ve's-sellem) Efendimiz", "Rasûlü Zîşânımız Efendimiz", "Hazret-i Nebiy-

yü Ekrem", "Hazret-i Hayru'l-ka'ilîn Efendimiz", "Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimiz", "Peygamberimiz Muhammed Mustafa (sallallahü Teâlâ aleyhi ve sellem) Efendimiz", "Peygamberimiz Efendimiz", "Fahr-i Kâinat Efendimiz", "Zat-ı Risâletpenah Efendimiz", "Fahr-i Âlem Efendimiz", "Fahr-i Âlem (sallallahü aleyhi ve's-sellem) Efendimiz", "Ekmel-i Mevcûdât Olan Peygamberimiz", "Mahlukâtın en kâmilî olan Peygamberimiz Muhammed Mustafa (sallallahü aleyhi ve's-sellem) Efendimiz", "Es-selâtu vesselâm Efendi Hazretleri", "Âyine-i Cemâl-i Hak (sallallahu aleyhi vessellem) Efendimiz Hazretleri", "Seyyidü'l-Kevneyn Efendimiz Hazretleri", "Cenâb-ı Risâlet Penahî Azam-ı (sallallahu aleyhi vessellem) Efendimiz Hazretleri", "Rasûlü Kibriya", "Nebiy-i Muh-

teremimiz (sallallahu aleyhi vessellem) Efen-
dimiz hazretleri", "Hazret-i Fahrü'l-Kevneyn",
"O'nun Habîb-i edîbi, Rasûl-i necîbi, Sertâc-
enbiyâ, Muhammedini'l-Mustafâ-(aleyhi's-
salâtü ve's-selâm) Hazretleri" ve "Elvedâ' yâ
Seyyide'l- Kevneyn Rasûle's-Sakaleyn Elvedâ'
yâ Cedde's- Sibteyn İmâme'l- Harameyn."

Hulûsi Efendi'nin Hz. Peygamber (s.a.v.)'den
bahsederken kullandığı bu ifadelerde en dikkat
çekici hususu O'nun "Rasûl" ve "Nebî" vasfına
yaptığı vurgulardır. "Büyük Peygamberimiz",
"En Büyük Rasûl", "En Muhterem Nebî" ve "En
Sevgili Rasûl" gibi sıfatlarla Hz. Peygamber
(s.a.v.)'i niteleyen Hulûsi Efendi, bu ifadeleri ile
de yetinmemiş bu ifadelerin yanında mutlaka
"Efendimiz" ve "Hazretleri" gibi kelimelerle Hz.
Peygamber (s.a.v.)'in Rasûl ve Nebî vasıflarını
kendisi ile irtibatlı bir şekilde büründürerek Hz.
Peygamber (s.a.v.)'den bahsetmiştir. Ayrıca
Osman Hulûsi Efendi (k.s.), "Mevcûdâtın Ekme-
li" ve "Mahlûkâtın En Kâmilî" gibi bazı ifadeler-
de Hz. Peygamber (s.a.v.)'in varlık hiyerarşisin-
deki en üst konumuna atıfta bulunarak varlık
(ontolojik) bakımdan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in
konumuna dair kabulünü de göstermiştir. Bu
cümleden olarak Osman Hulûsi Efendi'nin Hz.
Peygamber (s.a.v.)'den "Hakk'ın Cemâl'ine
Âyine" şeklinde bahsetmesi ve "Nebîlerin Sul-
tanı ve Seçilmişlerin Önderi" gibi ifadeleri de
varlık bakımından O'nun Hak katındaki değe-
rine işaret eden ifadeler olarak dikkati çekici
söylemleridir.

Osman Hulûsi Efendi, "İki Âlemin Efendisi"
ve "Âlemlerin Övüncü" gibi nitelendirmelerin-
de ise Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hem dünya
hem âhiretteki paha biçilemeyecek değerini
hem de insan ve cinler için yol gösterici olan
konumunu edebî bir güzellekle ifade yoluna
gitmiştir. Hulûsi Efendi'nin "Muhammed" ismi-
ni bir veya iki yerde tek başına zikrettiği gö-
rölmektedir. Bununla birlikte Hulûsi Efendi Hz.
Peygamber (s.a.v.)'in bu seçkin isminden sonra
"Peygamberimiz" ifadesini kullanması da O'na
olan sevgi ve hürmetini göstermesi bakımın-

dan son derecede önemli bir tavidir. Hulûsi
Efendi, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in dünyevî bazı
özelliklerinden de bahsetmiştir. "Söz Söyleyen-
lerin En Hayırlısı" ifadesi bu bağlamda değer-
lendirilebilecek bir ifadedir.

Osman Hulûsi Efendi, neredeyse her ifa-
desinin sonunda "Allah'ın selâmı ve rahmeti
O'nun üzerine olsun" ifadeleriyle Hz. Peygam-
ber (s.a.v.)'e bir mü'minin göstermesi gereken
zarif tavrı ve O'na imanın bir gereği olarak
O'na dua etme adımını da ihmâl etmemiştir.
Böylece Ahzab Sûresi'nin 56. âyet-i kerime-
sinde "*Muhakkak ki Allah ve melekleri Rasûl'e
salât ederler. Ey iman edenler! Siz de O'na salat
edin ve tam bir teslimiyetle selâm edin.*" şek-
linde emredilen mü'min tavrı, Osman Hulûsi
Efendi'de kâmil bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Netice olarak ifade etmek gerekirse gü-
nümüz iletişim adımları açısından insanların
bir kısmının "Merhaba" yerine "mrb", "Allah'a
emanet ol" yerine "aao" ve "Görüşmek üzere"
yerine "by" gibi kifayetsiz ve samîmîyetten
uzak ifadelerle iletişim kazalarını övünüle-
cek bir adımı gibi gördüğü bir dönemde
Hulûsi Efendi ve onun gibi gönül erlerinin Allah
Rasûlü'ne olan sevgi ve hürmetlerini gösteren
zengin içerikli ve gönül alıcı ifadeleri anlama-
ya her dönemden daha fazla ihtiyaç olduğu
âşikârdır. Çünkü görüldüğü kadarıyla Hulûsi
Efendi, Hz. Peygamber (s.a.v.) ile gülmüş,
O'nunla ağlamış, hayatının her ânını O'nunla
anamlı kılmaya gayret etmiş, O'na olan sevgi
ve hürmetini O'ndan bahsederken kullandığı
ifadelere nezaket ve hürmet olarak yansımış-
tır. Bu tavır ile dünya ve âhireti anlamaya yö-
nelik süreçte Hz. Peygamber (s.a.v.)'e olan ih-
tiyacı, O'nu sevmenin ve O'na hürmet etmenin
gereğini net bir şekilde gözler önüne sermiştir.

Dipnot

* Dr. FâtiH ÇINAR, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi.
Yazının geniş dipnotlarını web sitemizin makaleler bölümünde
bulabilirsiniz.

17. Yüzyıl Avrupa'sında Yaygınlaşan Bir Furça: Osmanlı Kahvehâneleri

“Kahvenin Avrupa'ya ulaşması ve yayılmasına aracılık edenler askerî, siyasî ve ticarî faaliyetler münâsebetiyle daha ziyâde Osmanlılar olmuştur.”

Kahvenin ilk çıktığı yer, kaynak olarak Habeshistan Ülkesi kabul edilmektedir. Ancak tanınması, benimsenip kök saldıgı coğrafyanın da Yemen toprakları olduğu hâkim görüştür.

Osmanlı Devleti de dâhil İslâm âlemine girişı ve yaygınlaşması ise 15. yüzyıl ortalarında vukû bulmuştur. Bunda, hac ibâdetinin ve ticarî faaliyetlerin tesirinin daha büyük olduğu, konunun uzmanlarınca dile getirilmektedir.

Kahvenin Avrupa'ya ulaşması ve yayılmasına aracılık edenler de askerî, siyasî ve ticarî faaliyetler münâsebetiyle daha ziyâde Osmanlılar olmuştur.

Osmanlı kahvesi ve kahvehânesi, 17. yüzyıl başlarından itibaren birçok Avrupa şehrinin, sosyal ve kültürel hayatın yerleşik bir parçası olma vasfını kazanmıştır.

İlk Tanışma ve Açılan İlk Kahvehâneler

1615 dolaylarında kahvenin, tüccarlar vasıtasıyla Venedik'e ulaştığı ve ilk kahvehânenin 1645'de burada açıldığı rivâyet edilmektedir. Londra'da ilk kahvehâne 1650'de açılmış; 1700 yılına kadar sayısı 2000'i geçmiştir.

1669'da Paris'e Osmanlı elçisi olarak gönderilen Süleyman Ağa'nın ziyâretine gelen misafirlerine kahve ikram etmesi, Paris'te kahve içme âdetinin soylular arasında moda hâline gelmesine katkıda bulunmuştur.

Fransa Örneğinde Yaygınlaşması

Fransa'ya yerleşen Osmanlı vatandaşı Rum ve Ermenilerin, Osmanlıların kahve pişirme ve kahvehâne âdâbını Fransızlara öğrettiği; Pascal adında bir Ermeni'nin Paris'te ilk "kahveci dükkânını" (kahvehâne) açtığı, bir başka entresan noktadır.

Padişah IV. Mehmed'in, Fransa Kralı XIV. Louis'e, Süleyman Ağa aracılığıyla gönderdiği hediyeler arasında, gülsuyu ve lokum yanında "kahve" de vardı.

"Würzburg'da çok meşhûr olan Sadullah Paşa, Pazar ayınından çıkan Almanlara ikram ettiği Türk kahvesi ile kendisini ve kahvesini sevdirmiştir. Öyle ki, yemekten sonra kahve keyfi, Würzburg'lu Almanlar için vazgeçemeyecekleri bir alışkanlık seviyesine yükselmiştir."

Bütün bunlar sonucunda kahve, Fransa'da Türk kıyafetli seyyar satıcılar tarafından sokaklarda satılacak ve ilk kahvehânenin, 1671'de Marsilya'da açılmasına sebep olacak kadar yaygınlaşmıştır.

Zamanla Paris'te entelektüel kesimin uğrak yeri olan kahvehâneler, Londra'da da yükselen burjuvaziye hitap eder olmuştur.

Modalaşması ve Papa'dan Gelen Yasak

Francis Thurber, 1883'te kaleme aldığı kahvenin tarihini anlatan eserinde, kahvenin Fransa'da nasıl meşhûr olduğuyla ilgili naklettiği şu bilgiler dikkat çekicidir:

"Süleyman Ağa, kahveyi misafirlerine kendi ülkesindeki âdetlere göre servis ettiriyordu. Çünkü moda, Türklerde bu içeceğin içilmesi âdetini başlattıysa, kibarlık da misafirlere sunulmasını gerektirir. Misafirlere de nezâketen sunulan kahveyi geri çevirmemeleri beklenir."

Kahvenin, Avrupa şehirlerinde yaygınlık kazandığının mühim delillerinden biri de, Papa VIII. Clement'in "şeytan içeceği" dediği kahveyi, 1600'ün başlarında yasaklamak zorunda kalmasıdır.

Daha ilginç, İsveç Kralı III. Gustav'ın, kahvenin "zehirli" olduğunu öne sürmesi ve idam

hükmü verilen bir suçluyu, her gün kahve içmek suretiyle ölüme mahkûm etmeye çalışmasıdır.

Almanya-Avusturya'ya Askerî Yollarla Girdi

Almanya ve Avusturya'nın, kahve ve kahvehâne ile tanışmaları da şöyle cereyan etmiştir:

1683'teki II. Viyana Kuşatmasının Osmanlı'nın başarısızlığıyla sonuçlanması, Avrupalılar üzerinde asırlardır baskın olan Türk/Osmanlı korkusunun etkisini kaybetmesini; akabinde de Osmanlıları ve kültürlerini farklı yönleriyle tanıma merakını aşikâr kılmıştır. Almanya ve Avusturya'ya hâkim olan "Türk modası" ve bunun bir parçası olan "kahve kültürü" sonraları tüm Avrupa'ya sirâyet etmiştir.

Rivâyet odur ki, Osmanlı kuvvetlerinin Viyana'dan çekilirken arkalarında bıraktıkları kahve çuvalları, Avusturya ve Almanya'da kahve kültürünün doğmasına yol açmıştır.

Avusturya ordusu tarafından esir alınan Osmanlı subayı Mehmed Sadullah, diğer esirlerle birlikte Almanya'nın Würzburg şehrine götürülmüş ve Almanları burada kahve ile tanıştırmıştır. Hatta Almanları tadına müptelâ ederek, 1687'de bu şehirde bir kahvehâne bile açmıştır.

Würzburg'da çok meşhûr olan Sadullah Paşa, Pazar âyininden çıkan Almanlara ikram ettiği Türk kahvesi ile kendisini ve kahvesini sevdirmiştir. Öyle ki, yemekten sonra kahve keyfi, Würzburg'lu Almanlar için vazgeçemeyecekleri

bir alışkanlık seviyesine yükselmiştir. Şarabın rakibi olan bu alkolsüz Türk içeceği, Almanların hayatının bir parçası olmuştur.

Avusturya ise, Osmanlı ile yaptığı harplerde esir düşenlerden, "Türkentränk" (Türk içeceği) dedikleri, bu "sıcak siyah suyu" öğrenmiştir. 1683'te Viyana'da ilk kahvehâneyi, kahvecilerin pîri olarak kabul edilen Georg Korschitzky hizmete sunmuştur. Osmanlı'ya esir düştükten sonra serbest kalan askerî tarihçi Graf Luigi Ferdinando Marsigli ise, "Bevanda Asiatica" adıyla kurduğu bir şirketle, kahve ticaretine girişmiştir.

Mustafa Nail Alkan, "Hayranlık, Dostluk ve Çıkar Üçgeninde Türk-Alman İlişkileri", SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2015/34.

Altan Alperen, "Viyana Kuşatmalarında Almanya'ya Esir Düşen Türkler", 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yaz 2018/20.

Kaynakça:

İdris Bostan, "Kahve", DİA, 2001, c.24.

Çağatay Uluçay, "Tütün ve Kahveye Dair", Gediz, Sayı: 45, Mart 1941.

Halil İncelik, Osmanlı ve Avrupa, İstanbul, 2017.

Filiz Baran Akman, Batılı Kadın Seyyahların Gözüyle Osmanlı Kadını, İstanbul, 2011.

Erhan Akdemir, "Avrupa Aynasında Türk Kimliği", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Güz 2007, c. 7.

Mustafa Nail Alkan, "Hayranlık, Dostluk ve Çıkar Üçgeninde Türk-Alman İlişkileri", SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2015/34.

Altan Alperen, "Viyana Kuşatmalarında Almanya'ya Esir Düşen Türkler", 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yaz 2018/20.

Kutlu Destan

Anayurdum umurum, şah damarım sürûrum
Yüreğimi titreten, kara sevdam gurûrum
Gül kokulum nazenin, gül muştulum göz nûrum
Tarihlerde yankılı, destan destan onurum
Alın terim emeğim, memleketim şerefim
Sana hizmet aşk içre, sonsuza dek görevim
Gönül gözüm derûnî, namus sözüm, dört yanım
Al bayrağa adanmış, renk verdiğim al kanım
Çok sevdiğim gül yârim, umut sesim nefesim
Can özümde derinden, bağlandığım hevesim
Gül önderden bugüne, miras kalan has bahçem
Türk-İslâm'ca dil verip, konuştuğum son lehçem
Anadolu'm anamsın, yol gösteren babamsın
Yarınlara birlikte, yürüdüğüm çabamsın

Yollarına sevdıyla, baş koymuşum ezelden
Kavil kavil nağmeli, dillenmişim güzelden
Ses bulmuşum Asya'dan, Kürşatlardan ezgili
Ses ekmişim Orhun'dan, toprağıma gül sesli
Kürşat olup gönülde, seyr-ü sefer etmişim
Mirasıyla ecdadın, gönüllerde yetmişim
Türkün şanlı mazisi, bugünlere yön vermiş
Ataların töresi, yiğitlikten kut dermiş
Şahikalı geçmişten, nice ibret almışım
Tarihimin şanında, namlarında kalmışım
Ta Asya'dan dörtnala, delikanca gelmişim
Anadolu olmuşum, özünü yurt bilmişim
Anadolu'm anamsın, yol gösteren babamsın
Yarınlara birlikte, yürüdüğüm çabamsın

Celalettin KURT

Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'nin Mânevî Etkisi ve Emir Sultan Hazretleri

“Bilindiği gibi mutasavvıflar fıkıh ve kelâmcıların kullandığı nazar ve istiblâl metodundan ziyâde tasfiye ve işraka dayalı bir mukâşefe metodunu izlemektedirler. Âyet ve hadisleri tefsir ederken de bu metoda başvururlar.

Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri Fâtîha Sûresi'nin tefsirinde bu metodu kullanmış, Fâtîha Sûresi'nin mânâlarını mânevî açıdan açıklamıştır.”

Emir Sultan Hazretleri, Şemsettin Muhammed bin Ali el-Hüseynî olarak bilinir, aslen Buharalı olup burada tahsil yapmış ve tarikat terbiyesi görmüştür. Kendisi Kübreviyye Tarikatı'nın Nurbahşiyye kolundandır. Hac yolculuğu sırasında Bağdat'a uğramış hacdan sonra da Anadolu'ya gelmiş ve Bursa'ya yerleşmiştir. Kendisi seyyid ve şeriftir. Kısa sürede hâl ve hareketleri, ilmi ve olgunluğuyla herkesi etkilemiştir. Yıldırım Bâyezîd'in damadı olmuş, kızı Hundi Sultan ile izdivaç yapmıştır. Yıldırım'ın İstanbul kuşatması sırasında dervişleriyle birlikte kuşatmaya katılmıştır. Ankara Savaşından sonra esir alınarak Timur'a götürülmüş fakat Timur Emir Sultan'a izzet ve hürmet göstermek sûretiyle kendisini Bursa'ya tekrar göndermiştir. Tarihimiz boyunca Türk hükümdarlarının sâdât-ı kirâma yani seyyidlere karşı büyük bir tazim içerisinde olduğunu görmekteyiz.

Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'nin Bursa'da hakîkî hâlini ilk kez gören ve anlayan, onun feyzinden istifâde eden mânevîyat büyüğü Emir Sultan Hazretleri olmuştur. Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri ile Emir Sultan'ın ilk tanışmasını izah edelim; Somuncu Baba Hazretleri fırının önünde ekmeklerin pişmesini bekliyordu. Başında yeşil bir sarık üzerinde nohudî renkte bir elbiseyle bir genç adam geldi. Elinde küçük bir çömlek vardı. Göz göze gelmişler, bir tek kelime etmemişlerdi. İki büyük şahsiyet hiç konuşmadan tanışmışlardı. Emir Sultan çömleği pişirmesi için Somuncu Baba'ya verdi. Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri çömleği fırına sokmak istedi fakat çömlek fırına girmiyordu.

Bunun üzerine Emir Sultan'a dönerek; "Bu çömleği ancak sen fırına sokabilirsin." dedi. Emir Sultan çömleği fırına sürdü fakat fırın soğuktu. Ateş yoktu fırında, fırın yanmıyordu. Buna rağmen Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri fırının kapasını kapatarak birazdan pişer, biraz sonra çömleğini alırsın dedi. Emir Sultan Hazretleri, fırında ateş yanmıyor demesi üzerine Hazret, aşk ateşi/gönül ateşi ile pişecek, cevabını verdi. Böylece iki gerçek dost birbirini bulmuş; Emir

"Somuncu Baba ledün ilminin bazı sırlarını Bursa halkına açıklarken namazın nasıl kılınması gerektiğini, namazda okunan Fâtîha Sûresi'nin önemini ve içeriğini açıklamıştır. Yani insanlara yaratıcıya yapılacak olan ibâdetin gerçek boyutunu göstermiştir."

Sultan, Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'nin feyzinden yararlanmaya başlamış gerçek sırrına vâkıf olmuştu.

Yıldırım Bâyezîd 1396 Niğbolu Zaferinin bir nişânesi olarak Bursa Ulu Camii'nin inşâsını başlatmıştı. Ulu Camii 1399'da tamamlanmıştı. Hatta caminin inşâsı sırasında işçilerin ekmek ihtiyacını Somuncu Baba karşılamış, kendi fırınında pişirmiş olduğu ekmekleri işçilere dağıtmıştı. Ulu Camii'nin tamamlanmasından sonra İslâm dünyasında mevcûd olan âdet üzerine açılışı Cuma günü yapılacaktı. Yıldırım Bâyezîd de bu ulvî görevi (imâmet-hitâbet) damadı Emir Sultan'a vermek istiyordu, fakat Emir Sultan bu görevi kabul etmemiş ve Şeyh Hâmid-i Velî'yi işaretle şunları söylemiştir: "Kutb-u zaman ve halîfe-i hakîkât-i Habîb-i Rahmân hâlâ şehri Bursa'da iken bu fakiri böyle hizmete lâyıık ve şâyân görmek münâsip değildir. O ki sâhib-i zaman ve kutb-u daire-i imkândır. İlm-i zâhirde ef-

daldır." Böylece Ulu Camii'nin şanına şöhretine yakışır şekilde açılmasının ona ait olacağını dile getiriyordu. Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri ise sırrının açığa çıktığını anlıyor ve Emir Sultan'a; "Hay Emir hay! Niçin bizi faş ettin." diyor fakat yine de Ulu Camii'nin açılışı için de harekete geçiyordu. Bursa Ulu Camii'nin açılışında imam ve hatiplik yapan Somuncu Baba Hazretleri Fâtiha Sûresi'nin yedi farklı tefsirini yapıyordu. Bursa'da böylesine hutbe okuyan, insanları derinden etkileyen biri daha görülmemişti. Herkes şaşkınlık ve hayranlık içerisinde Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'ni izlemiş ve kendisine bakakalmışlardı. Tüm insanlar onun büyük bir velî, zamanın kutbu, sultânı olduğunu anlamışlardı. Hutbesi sırasında "Zamanımızdaki bazı ulemânın Fâtiha Sûresi'yle ilgili bazı müşkülleri vardır." diyerek, Molla Fenarî'nin tüm müşküllerini çözmesi, camideki ulemâ, meşâyih ve insanları hayrete düşürmüş, hayranlıklara gark etmiştir. Hutbe sonrası Molla Fenarî -ki bu şahıs şeyhülislâm, müftü'l-en'am ünvanını almış yirmi bir yıl Bursa Kadılığı yapmış, yüzden fazla eser yazmıştır- ayağa kalkarak cemaate; "Şeyh Hâmid-i Velî bize buradan hikmetler saçıyor. Ululuğunu gösteriyor. Fâtiha'nın ilk tefsirini cemaatten herkes anladı, ikinci tefsiri ise burada-

kilerden ancak bazıları çözebildi. Üçüncü tefsiri çok az kimse anlayabildi. Dördüncü ve ondan sonra yapılan tefsirler bizim idrakimizin dışındadır. Bunları yalnız kendisi anlayabilir." demek sûretiyle hayranlığını dile getiriyordu.

Molla Fenarî, bu mânâlardan aldığı ilhamla Fâtihayı Şerife'yi tefsir eden bir eser yazmıştır. Bu eseri "Tefsirü'l-Fâtiha" veya "Ayn'ül-Ayan" olarak bilinir. Bu eser çok meşhûrdur ve kaynağı Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'dir. Bu ise bizlere Somuncu Baba Hazretleri'nin tefsirde de üstad olduğunu ispatlarken ledün ilminin ne kadar kıymetli olduğunu bir kez daha gösterir. Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'nin Fâtiha Sûresi'ni yedi ayrı mânâda tefsir etmesi onun (mutasavvıfların) iş'arî tefsirini çok iyi bildiğini kanıtlar. Bilhassa İbni Arabî mektebinin, Kur'ân ve hadislerden çıkardıkları zâhirî mânâlar yanında bâtinî (mânevî) anlamlara muttalî olduğunu göstermektedir. Bilindiği gibi mutasavvıflar fıkıh ve kelâmcıların kullandığı nazar ve istidlâl metodundan ziyâde tasfiye ve işraka dayalı bir mukâşefe metodunu izlemektedirler. Âyet ve hadisleri tefsir ederken de bu metoda başvururlar. Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri Fâtiha Sûresi'nin tefsirinde bu metodu kullanmış, Fâtiha Sûresi'nin mânâlarını mânevî açı-

dan açıklamıştır. Öyle ki Somuncu Baba ledün ilminin bazı sırlarını Bursa halkına açıklarken namazın nasıl kılınması gerektiğini, namazda okunan Fâtiha Sûresi'nin önemini ve içeriğini açıklamıştır. Yani insanlara yaratıcıya yapılacak olan ibâdetin gerçek boyutunu göstermiştir.

Hutbe ve namaz bittikten sonra cemaat elini öpmek için hücum etmiş, Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri caminin üç kapısından aynı anda çıkmış, insanlar üç farklı yerde Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'yle görüşmüşlerdir. Akabinde çilehânesine gitmiş ve bir daha ekmek yapmamıştır. Molla Fenarî, Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'nden feyz almış, ledün ilmini okumuştur. Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'nin vefâtından sonra da halîfesi Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri ile münâsebetini devam ettirmiş, sohbetlerinde bulunmuş ve tâbî olmuştur.

Emir Sultan için Dergâh

Bursa tüccarlarından Hoca Kasım, Emir Sultan'a bir sarık hediye etti. O da, tüccara bir miktar para verdi. Hoca Kasım, o parayı alarak kesesine koydu ve çarşıda gezerken, otuz bin dirheme satılan büyük bir elmas gördü. Onu almak istedi, fakat kesesinde o kadar çok para olmadığını bildiği için üzüldü. Sonra aklına, kesesindeki paraları saymak geldi. Paraları sayınca, otuz bin dirhemden fazla olduğunu hayretle gördü. Hemen o elması aldı. Aynı gün elmas-tan anlayan bir Yahudi, o elmasa yüz otuz bin dirhem verince, Hoca Kasım Yahudi'ye elması sattı. Bunun Emir Sultan'ın bir kerâmeti olduğunu anlayan Hoca Kasım, Emir Sultan için bir dergâh yaptırdı.

Emir Sultan Hazretleri'nin Vefâtı

İsmail Beliğ'in Güldeste'sinde ifade edildiği gibi, "Cenâb-ı Hakk'ın füyûzâtına mazhar kerâmet sahibi, velâyet tahtının sultanı" olan Seyyid Şemseddin Emir Sultan Hazretleri; mücâdele, mücâhede, riyâzât, zikir, duâ, niyaz, tazarrû, cihad, hizmet ve sa'y-u gayret dolu bir hayatta binbir tatlı hatıra bıraktıktan sonra

1429 yılında Allah'ın rahmetine kavuşmuştur.

Şair Ahmed Paşa şu mısralarıyla tarih düşmüştür:

İntikal-i Emir Sultan'a

Oldu tarih: İntikâl-i Emir

Cenaze namazını Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri kıldırılmıştır. Emir Sultan Hazretleri, türbesinde eşi Hundi Fatma Sultan, oğlu Emir Ali ve iki kızı ile yatmaktadır. Türbesi Bursa'nın güneydoğusunda isminin verildiği mahallede, yüksek bir yerdedir. Türbesinin hemen karşısında, iki minareli Emir Sultan Camii vardır. Etrafında büyük bir mezarlık bulunur. Emir Sultan'a komşu olmak isteyen Bursalıların yattığı bu mezarlarda belki birkaç Bursa gömülüdür. Mermerle döşenmiş büyük bir avluya karşılıklı iki büyük kapıdan girilir. Doğu kapısının üzerindeki Zümer Sûresi 73. âyette, meleklerin cennete gireceklerine söyleyeceği ifade yazılıdır: "Selâm üzerinize olsun. Ne hoşsunuz! Ebedî olarak içinde kalmak üzere cennete girin." Avlu ortasında gece-gündüz durmadan akan şadırvan, Emir Sultan makamının ilâhî havasına başka bir âhenk ve renk katar. Cami ve türbe, Cuma günleri tarihi günlerini yaşar. Namaz kılınacak yer bulunmaz. Allah'ın bu sevgili kulunun Bursa'ya kazandırdığı mânevî havadan herkes hissesine düşeni almaya çalışır.

Kaynakça

Abdurrahman Cami, Nefahatü'l-Üns, (Tercüme ve şerh Lamii Çelebi, Hazırlayan: Süleyman Uludağ, Mustafa Kara), İstanbul 1995.

H.Kamil Yılmaz, "XV. Yüzyıl Anadolu Mutasavvıfları Arasında Somuncu Baba'nın Yeri" Somuncu Baba ve Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Sempozyumu Tebliğleri, Ankara, 1997.

Hasan Turyan, Bursa Evliyaları ve Tarihi Eserleri, Bursa 1982.

Hüseyin Algül, Emir Sultan, 1990 İzmir.

İlhan Yardımcı, Emir Sultan, Bursa 2001.

İsmail Hakkı Bursevi, Silsile-i Tarik-i Celveti, İstanbul 1981.

Mehmet Önder, Anadolu'yu Aydınlatanlar, Yapı ve Kredi Bankası Kültür Yayınları, 1973.

Seyyid Abdubaki Efendi, H. 1156 tarihli Tabakat kitabı, Şeyhza-deoğlu Özel Kitaplığı, Kitap no: 650, Tasnif No: 297.

Sarı Abdullah Efendi, Semarat'ül Fuad, İstanbul 1288.

Sahici Büyük Kimdir?

“Sahici büyük, kendi halinde olandır; işini yapan, hem de en iyi yapan? İşine aşkla odaklanan, sadece aklını değil, gönlünü de katan.”

Büyük insan kimdir, kızım? Sahi, kime büyük adam diyeceğiz? Bu soru önemli; çünkü etrafında hep birer reklam yıldızı gibi arzı endam eden büyük insanlar veya bu büyük insanların peşinde koşan alkışçı kalabalıklar olacak. Koca bir ömrü heder etmemek için, insanı tanımak lazım? Lakin ne güç bir iştir bu.

İki çeşit büyük insan gördüm; yalancı büyüklük ve sahici büyüklük...

Reklam yıldızları, rol icabı büyük insan suretine bürünmüş aktörler, sahnede alkış peşinde icrâ-ı sanat eden müzisyenler? Sözüm onlara değil; onlar birer profesyonel, işlerini yapıyorlar. Yalancı büyüklük, küçüklüğünün idrakinde olmakla birlikte büyük taklidi yapanlardır. Oynadıkları rolü hayatın bütün safhalarına taşırlar. Sanki onlara göre, bu dünya hayatı baştan sona setten ibarettir. Hep bir projenin peşinde koşup dururlar. Bazen senaryosunu kimin yazdığı bilinmeyen bir projenin içinde başkahraman olarak görürsün onları. Rollerini öylesine itinalı oynarlar ki, kitleler onları sahici bir büyük olarak algılar; kalabalıklar hâlinde peşine takılır gider?

Sahici büyük, kendi hâlinde olandır; işini yapan, hem de en iyi yapan? İşine aşkla odaklanan, sadece aklını değil, gönlünü de katan. Onlar mütevezirdirler; kapılarını çalıp içeri girebilir, söz pınarlarından kana kana içebilirsin. Yolda görsen, içtenlikle selâmını alır, size temenna etmekten kaçınmazlar. Küçük bir çocuğa kulak vermek için eğilir, onu dinler; sonra hiç yüksünmeden kalkar kendini şâh ve padişah sananlara anlayacakları lisandan konuşur. Nerede bir dert var, dindirmek için koşar. Koşacak mecali yok ise, gönülden dua eder, yalvarır yakarır. Harabe gönülleri mamur etmek için çalışır çabalar.

O sahici büyük, eğer bir ilim adamıysa, kütüphanesinde, araştırmalarını yaptığı laboratuvarında, dersini verdiği sınıfta ve yazdığı eserlerinde dert yüklü hâliyle çıkar gelir karşına. Yok, bir esnaf ise, alış verişinde, işçisi ve müşterisiyle muamelesinde görürsün o samimi büyüklü-

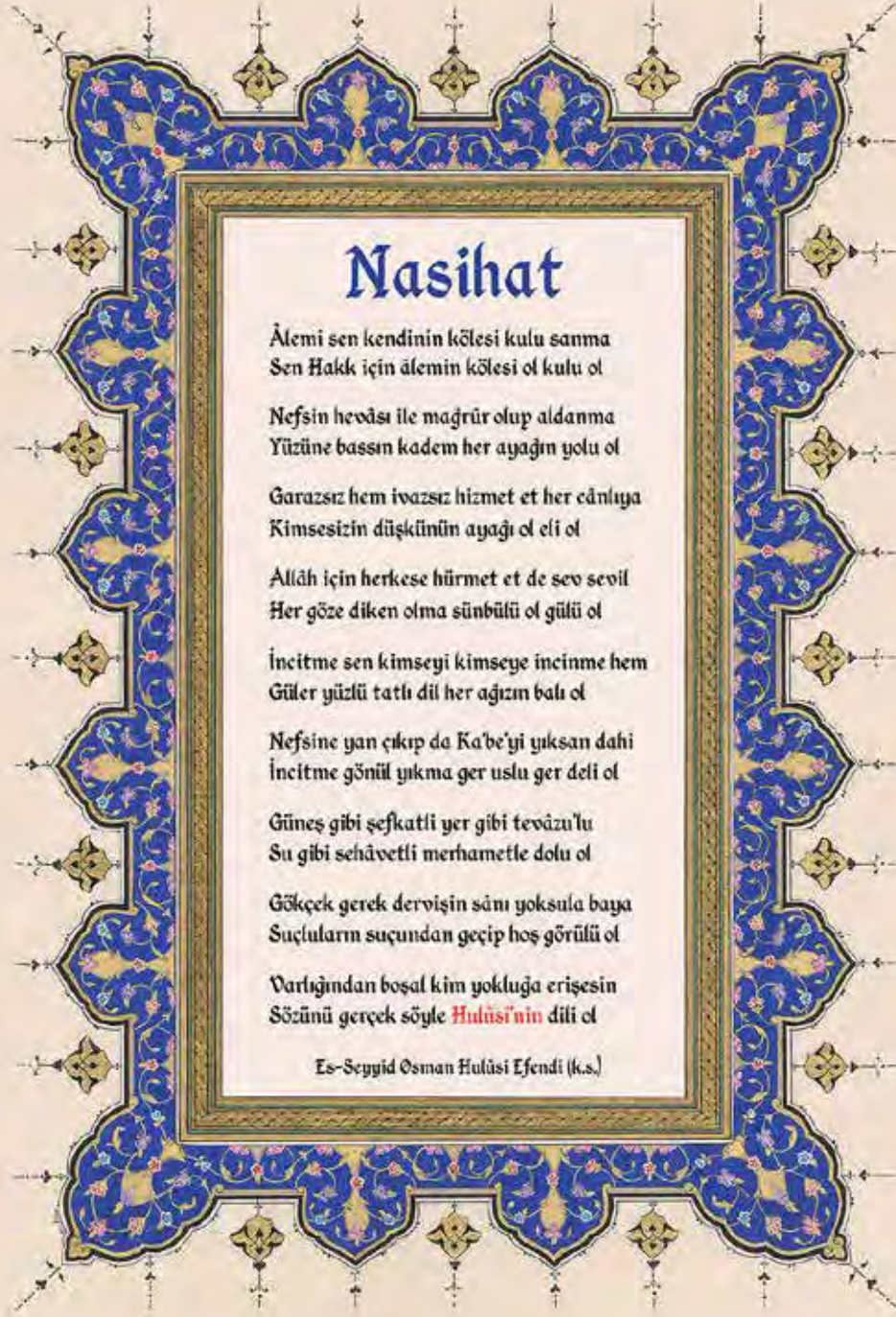
“Evine helal lokma götürmek için çabalayan, çoluk çocuğunu sarıp sarmalayan, ailesini gözetten her babada işaret ettiğim sahici büyüklük mayası vardır.”

ğü. Bir devlet adamıysa, işgal ettiği makam ve mevkiinin sunduğu gücün cazibesine kapılma hâlinde çıkarırsın o sahici tavrı. Demem o ki kızım, her mesleğin, her halin, her durumun büyükleri vardır; onları bazen pazarda, bazen gittiğin restoranda, bazen parkta, bazen sokakta görürsün?

Lakin bana sorarsan her anne de analık ruhunu müdrük her anada bir büyüklük saklıdır? O büyüklükle bebek, insana evrilir. Evine helal lokma götürmek için çabalayan, çoluk çocuğunu sarıp sarmalayan, ailesini gözetten her babada işaret ettiğim sahici büyüklük mayası vardır. Ama şunu bil ki, sanat, edebiyat, düşünce ve ilim alanında temayüz eden sahici büyükler, milletlerin hem anası, hem de babasıdır. Bunlar millet büyükleridir. Milletler bu büyükleriyle varlık savaşı verir.

İmdi sevgili kızım, o sahih, o samimi millet büyüklerinden olmak yahut onları yetiştirmek senin yegâne amacın olsun!

Hulûsi Efendi'nin "Nasîhat" Şiirinde Allah İçin Herkese Saygı Gösterip Herkesi Sevebilmek

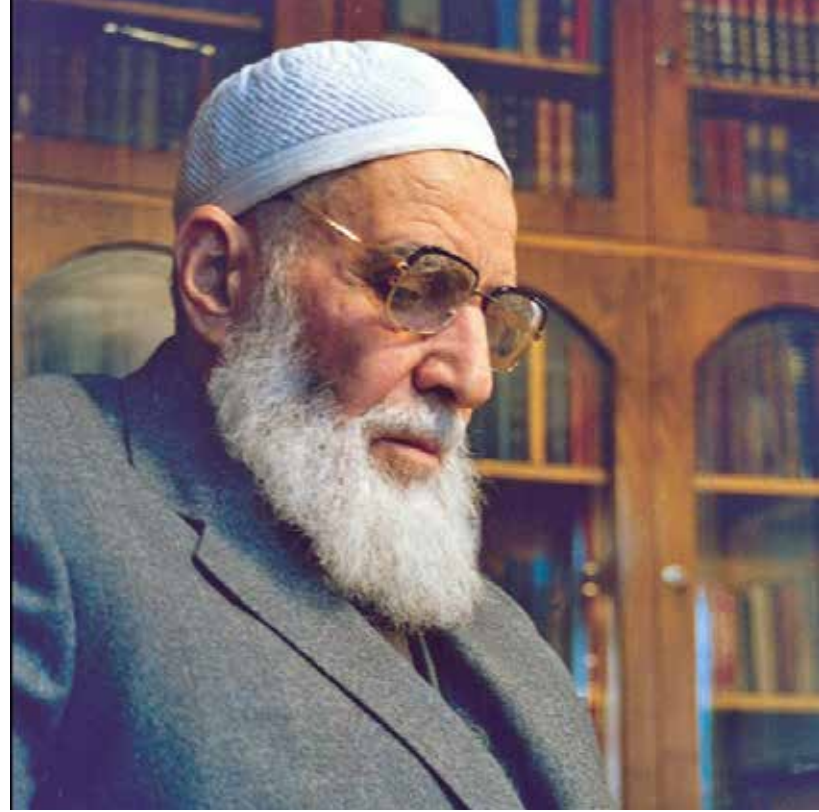
İdeal tasavvuf önderleri, ilâhî hükümleri insanlara duyuran peygamberlerin mirasçısı, temsilcisi ve Allah'ın kullarını hoşnut edecek yolu gösteren görevlilerdir. Onların sorumluluğu, mânevî ve ahlâkî bir düzen oluşturarak, insan haklarına saygı bilincini kalplere nakşetmek, insanları düzeltmek ve terbiye etmek, aralarında kardeşlik ve dostluk bağlarını güçlendirmektir. Büyüklerin sohbetine katılanlara şefkat ve samîmiyetle davranılmayı öğrenirler. Sohbet katılımcıları mânevî rehberlerine ve diğer dostlarına saygı gösterip hizmet etmelidirler. İnsanlar arasında karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı bir dostluk olmalıdır. Tasavvufun temelini sevgi ve teslîmiyet oluşturur. Mânevî ilerleme, tam bir teslîmiyetle ve bu teslîmiyetin getirdiği sevgi ile sağlanır. Gerçek sevgi olmadan tam bir teslîmiyet olmaz, tam bir teslîmiyet olmadan da ilerleme mümkün değildir. Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi (k.s.) "Nasihat" şiirinin bir beytinde şöyle buyurur:

*Allah için herkese hürmet et de sev sevil
Her göze diken olma sümbülü ol gülü ol*

(Herkesine olan hürmetin Allah için olmalı. Hak için sevip ve sevilmeyi öncele. Her göze diken olma gözlerin sümbülü ol, gülü ol.)

Hulûsi Efendi (k.s.)'ye göre, insan sevgiden güzel kokular yayarak sümbül ve gül gibi olmalıdır; zarar verici, acı verici veya gönle dokunaklı diken gibi olmamalıdır. Gözün hoşuna giden her şey, kalbe de güzel gelir. İnsan, çevresiyle, davranışlarıyla ve yaratılışındaki özelliklerle özgün olmalıdır. İnsan olmak özen ve çaba gerektirir. İnsanlık, terbiye ile yaşamakla gerçekleşir. İnsanlıktan nasibi olmayanlar başkalarına iyilik yapamazlar. İnsanlık krizi, insanlığın farkında olmayanlar için hayvanlık seviyesine düşmelerinden kaynaklanır. İnsanlığını bir menfaate satanlar, her duruma uyum sağlayanlar, sadece kendi çıkarlarını düşünenler ve birbirine zarar verenler Hulûsi Efendi'nin üzüldüğü ve endişelendiği kişilerdir. İnsan olma sanatı, hassas bir denge gerektirir. İnsanlık, paha biçilemez bir

“İnsanlık bilincine ulaşanlar, incelik ve nezâket kazanmaya başlarlar. İnsanlık saâdetine ulaşanlar, son derece dikkatli ve bir insân-ı kâmilin izinden gitmeye başladıkları için olgunlaşırlar.”

değere sahiptir. İnsanlık bilincine ulaşanlar, incelik ve nezâket kazanmaya başlarlar. İnsanlık saâdetine ulaşanlar, son derece dikkatli ve bir insân-ı kâmilin izinden gitmeye başladıkları için olgunlaşırlar. Dervişin en önemli uğraşı, kendi kusurlarını düzeltmektir. Onun için başkalarının hatalarıyla ilgilenmeye ne zamanı ne de imkânı vardır. Derviş her zaman alçakgönüldür ve hiçbir zaman kendisini başkalarından üstün görmez. Herkese karşı güler yüzlü, nazik ve samîmî davranır. Çekişme, tartışma, kavga, çekişme ve başkalarını suçlama gibi kötü huyların dervişin dünyasında yeri yoktur.

Hayatını Kur'ân'a hizmet etmeye adanmış, bir Peygamber sevdalısı olarak yaşayan, İslâm'ın prensiplerini hayata geçirmek için çaba sarf eden Hulûsi Efendi (k.s.), aynı zamanda takipçilerine tasavvufî eğitim veriyordu. Takvâ sahibi olmanın, şüpheli durumlardan kaçınmanın, dürüst ve âdil olmanın, herkese adâletle bakmanın, dünyevî endişelerden arınmanın anahtarı olan tasavvufî terbiyeyi öne çıkarıyordu. Yardımı sadece Allah'ın rızası için yapmak gerektiğine inanıyordu, çünkü başka bir niyetle yapılan yardımın değeri yoktur ve nefsi daha da gururlandırır. Aynı şekilde, herkesle sevgi ve saygıyla ilişki kurmak, güzel davranışlar sergilemek ve başkalarını incitecek her türlü şeyden kaçınmak insana yakışan temel niteliklerdir.

Mü'minin gönlü ve kapısı kardeşlerine açıktır ve cömert bir anlayışa sahiptir. Ancak ger-

çek dost bulmak zordur ve bu nedenle mü'min dertlerini sadece Allah'a açmalıdır. Hulûsi Efendi (k.s.), insanların dünyayı kendi hizmetçileri ve köleleri gibi görmemesini öğütlemektedir. Onun yerine, insanların Allah için dünyanın hizmetçisi olmalarını, nefsin hevâsına kapılarak gururlanmamalarını, herkesin yürüyeceği yolda olmalarını, koşulsuz ve karşılıksız olarak her canlıya hizmet etmelerini tavsiye etmektedir. İnsanların yardıma muhtaçların elleri ve ayakları olmalarını, Allah için herkese saygı göstermeleri, sevmeyi ve seilmeyi, hiçbirine zarar vermemeyi, onlara güzellik ve neşe getirmeyi teşvik eden nasihatleriyle şiiirinde örnek ve ideal bir model çizmektedir.

Dipnot

*Prof. Dr. Oğuzhan AYDIN, Ankara Gazi Üniversitesi

Darende'm

Elbistan, Yapalak, Yeniköy derken
Palanga'dan geçer yolun Darende'm
Geç kalma vuslata çık yola erken
Mest eder bir katre dolun Darende'm

Al yeşil Darende'm giymiş alları
Yaz bahar açılır gonca gülleri
Hoş eder, coş eder kor gönülleri
Dertilere deva yelin Darende'm

Zengibar Kalesi burçları taştan
Alplerin tarihi yazmışlar baştan
Ecdadın sancağı aynı kumaştan
Sen telli duvaklı gelin Darende'm

Tohma Çayı gibi coşuyor insan
Manevî haz ile yaşıyor insan
Dünyayı bir celse boşuyor insan
Bal olmuş kelamın dilin Darende'm

Otuz yaprak gül misk ile amber
Seyyid oğlu Seyyid soyu peygamber
Sağında solunda bir ulu makber
Erenler ermişler ölüň Darende'm

Somuncu Baba'nın ebedî yurdu
Yedi tefsir Fatiha'yı duyurdu
Manevî sultanlar ilahî ordu
Hazirede yatar Velin Darende'm

Hulûsi Efendi sultanlar şâhı
Andırır cemalî gün ile mâhı
Haki pâk eyledi yundu günâhı
Necesten âreste selin Darende'm

Dağ başında duman karın var senin
Yüreğimde başka yerin var senin
Battal Gazi gibi çerin var senin
Kahramanlar yurdu elin Darende'm

Ramazan PAMUK

Osman Hulûsî Efendi'nin Şiirlerinde Rind ve Zâhid

“Osman Hulûsî Efendi, mâsiva sevgisi ve mâlâyânî ilgisi ile Allah'tan gafil kalan zâhîde karşı, dünÿa ve nimetlerine karşı müstağni olan rindi tercih eder.”

Osman Hulûsi Efendi (k.s.), 1914-1990 yılları arasında Malatya'nın Darende ilçesinde yaşamış mutasavvıf bir şairdir. 1. Dünya Savaşı'ndan dolayı bu yıllarda; hayat iktisadî açıdan zorlaşmış; ilmî, tasavvufî, edebî ve kültürel faaliyetler tükenmeye yüz tutmuş; İslâmî ilimler tedris geleneği akamete uğramıştır. Böylesi yoksulluk ve yoksunluk zamanlarında Osman Hulûsi Efendi, İslâmî ilimlerde hatırı sayılır bir eğitim almış, İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi'nin gözetiminde seyr u sülûkunu tamamlamış, Nakşî-Hâlidî geleneğin temsilcilerinden olmuş ve hacimli bir dîvân kaleme alabilmiştir. Bunun yanında 1945-1987 yılları arasında sürdürdüğü imam-hatiplik mesleğinin semeresi olan Şeyh Hâmid-i Velî Minberinden Hutbeler ve Mektûbât adlı eserleri ile sevenlerini ve bağlılarını irşad etmiştir.

Osmanlı'nın son döneminde ortaya çıkan, edebiyatımızı şekil ve muhtevâ açısından farklı mecralara taşıyan akımların güçlü tesiri ve Harf İnkılabı'nın etkisiyle gelenekten tevarüs eden dîvân ve tasavvuf edebiyatında gerilemeler söz konusu olmuş, genç kuşakların ilmî ve kültürel geçmişle bağ kurmaları zorlaşmıştır. Buna mukabil Osman Hulûsi Efendi, "kültürel nesnelere ödünç alan ve taklitçilikle sınırlı" Batılılaşmanın ve edebiyatımızda görülen nevezuhur akımların etkisinde kalmamıştır. Bilakis o, 20. yüzyıl Türk edebiyatında dîvân, tekke ve tasavvuf edebiyatı geleneğini sürdüren önemli sûfî şairlerdendir.

Osman Hulûsî Efendi'yi; Ahmed Gazzâlî (ö. 520/1126) ile başlayan, öğrencisi Aynulkudât Hemedânî (ö. 525/1131) ile devam eden, Fahreddîn-i Irakî (ö. 688/1289) ile gelişen, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (ö. 672/1273) ve Hâfız-ı Şîrâzî (ö. 792/1390 [?]) ile güçlenen sûfî aşk şiiri geleneğinin 20. yüzyıldaki temsilcilerinden biri saymak mümkündür. Zira şiirlerinde aşk ve ilgili duyguları sembolize etmek için şarap, bade, meyhane, mey ve sâkî gibi metaforik kavramlara sıklıkla yer vermiştir.

"Osman Hulûsi Efendi, 'kültürel nesnelere ödünç alan ve taklitçilikle sınırlı' Batılılaşmanın ve edebiyatımızda görülen nevezuhur akımların etkisinde kalmamıştır. Bilakis o, 20. yüzyıl Türk edebiyatında dîvân, tekke ve tasavvuf edebiyatı geleneğini sürdüren önemli sûfî şairlerdendir."

Ona göre "Şarâbdan, bardaktan bahsetmek, Şîrâz'ın bülbül-i sühânı olan Hâfız'a mahsûs bir meşreb-i rind lâubâlî olduğundan bu dâvâyı kılmak, ancak öyle bir katresini deryâyâ salmış ve o deryâ kendisi olmuşların kâridir."

Osman Hulûsî Efendi şiirinde aşkı merkeze almasıyla ve nakledilen bu ifadesiyle kendisinin de rind meşrepli biri olduğuna ve tasavvuf düşüncesinde aşkın merkezi konumuna işaret etmektedir. Doğuran mâderin aşkıdır büyüten dâyen aşk ve Aşk olupdur ezeli vü ebedî mâyen aşk dizelerine göre Osman Hulûsî Efendi, metafiziğin temel konusunu "aşk olmak bakımından aşk" düşüncesine dayandırmış, varlığı aşktan ibaret görmüştür. Hulûsî Efendi'nin varlık ve aşka dair şu ifadesi hem varlıkla aşk arasındaki irtibat hem de kendisinin sûfî aşk şiiri gelene-

ğiyile olan bağıını göstermesi bakımından dikkati caliptir: "Âşıkın hâdis olan vücûdu aradan kal-karsa külli mevcûd ma'şukun vücûdudur."

Dîvân şiirinde zâhidin karşısında rind ko-numlandırılmıştır. Temel ayrışma noktası ise, iki zümrenin dinî tecrübelerinin farklı muharrik kuvveler tarafından zuhûr etmesidir. Buna göre zâhidin dindarlığı cennet ümidi veya cehennem korkusundan neşet ederken, rindin dindarlığı ilâhî aşktan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla rind; aşk ve etrafında örgülenen mey, sâkî, bâde ve zülf, hatt, hâl, leb, kaş gibi güzellik unsurlarını remzeden sembolik kelimeleri kullanmaktaki rahatlığı ile tanınır. Bu tespitlerin de ötesinde Osman Hulûsî Efendi, kendisini tanıtan iki ayrı beytinde rindâne meşreb bir sûfî şair olduğunu açıkça ifade etmektedir:

*Çün Hulûsî söylemiş yazmış kalem bu nükteyi
Kim şarâb-âlûde-dil rindâne-meşreb mest-hâl*

*Biz bir rind meşrebiz ki meyhâne-i âlemde
Şarâbdan gayrıya el uzatmayız*

Rindi öven bu ve benzeri beytlere muka-bil Osman Hulûsî Efendi'nin şiirlerinde zühd ve zâhîde dair olumsuz kanaatler dile gelmektedir. Zira divan şiiri geleneğine de yansıdığı şekliyle zühd muhabbetsizlik, zâhid ise muhabbetin ma-nasını bilmeyen kimsedir. Zâhid, âşığın zıddıdır:

*Ma'nâ-yı muhabbetden uşşâka sor ey Muhyî
Zâhidler o ma'nâdan bî-behre imiş ancak*

Osman Hulûsî Efendi, zâhîdi neden eleşti-rir? Çünkü zâhid, ilimle, ibadet ve taatla, cennet ümidi ve cehennem korkusuyla Allah'tan perde-lenmiş, gönlünden mâsivâyı silememiş, rızâya erişmek isterken riyâyâ düşmüş, zahîrî-maddî-sathî bir dindarlıkla aldanmıştır. Âşık ise zühd, taat, amel, fikir, zâhirî işler ve âdetler ile meşgûl olurken asla Allah'ı unutmamış, amelîne güven-memiş, ağıyârın takdir ve tenkidinden etkilen-memiş, kınayıcının kınamasından korkmamış, dini sırtında bir yük gibi değil, kalbinde bir sevda çiçeği gibi görmüş, bâtınî-mânevî-derûnî bir din-darlıkla adanmıştır.

Özetle ifade edilecek olursa Osman Hulûsî Efendi, mâsiva sevgisi ve mâlâyânî ilgisi ile Allah'tan gafil kalan zâhîde karşı, dünya ve ni-metlerine karşı müstağnî olan rindi tercih eder. O rind ki sevgilinin nefesi ile mânâ âleminde can bulur ve feyizlenir, sevgilinin dudağından dökü-len söze itaat eder, her ne öğrenecekse sevgili-sinden öğrenir:

*Senin meyhâne-i ma'nâda rind sermestlerin var kim
Leb-i la'linden özge ekl ü şurbü âdet etmezler*

Dipnot

Dr. Hamit DEMİR, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Yazının geniş dipnotlarını web sitemizin makaleler bölümünde bulabilirsiniz.

Nâm u Nişan Tükenir

Takvim yaprak dökünce
Gün gün zaman tükenir.
Geçer deli çağların
Dizde derman tükenir.

Rızkı helalinden bul,
Şükürle yükselir kul.
Sanma bâki para pul
İnci mercan tükenir.

Sonu yok ki rahatın,
Kışa döner hayatın.
Toz olur saltanatın,
Nam u nişan tükenir.

Gönül taş kesildikçe
Muhabbet eksildikçe
Hırs hayâyı sildikçe
Edep erkan tükenir.

Mekânlar ıssız kalır,
Haneler sessiz kalır,
Hanlar nefessiz kalır,
Yolda kervan tükenir.

Feleğin mihnetiyle
Olmazın hasretiyle
Kaderin kudretiyle
Usulca can tükenir.

Ahmet Sami BENLİ

Somuncu Baba/Hâmîd-i Velî'nin Tasavvufa Dair Üç Risâlesi

“Hacı Bayram-ı Velî gibi büyük mutasavvıfların yetişmesine vesile olan Somuncu Baba, yaşadığı dönemin toplumsal, siyasal ve dinî meselelerine Kur’ân ve sünnet ekseninden çözümler sunmuş; irşad görevini hayatının merkezine almıştır.”

Somuncu Baba, yaşadığı dönemin toplumsal, siyasal ve dinî meselelerine Kur'ân ve sünnet ekseninden çözümler sunmuş; irşad görevini hayatının merkezine almıştır. Dergimiz yazarlarında Prof. Dr. Enbiya Yıldırım hocamızın kaleme aldığı "Somuncu Baba/Hâmid-i Velî'nin Tasavvufa Dair Üç Risâlesi", yalnızca bir dinî kitap değil, aynı zamanda Anadolu'nun rûhunu ve İslâmî geleneğini yansıtan eşsiz bir kültür mirasıdır. Anadolu irfânının yapı taşlarından olan Somuncu Baba/Hamîdeddîn bin Şemseddîn Mûsâ, bu eserde üç temel risâlesiyle tasavvufun Kur'ân ve sünnet merkezli özüne ışık tutmaktadır. Yazar Enbiya Yıldırım, hadis ilminin güçlü kalemlerinden biridir. Bu çalışmasıyla sadece Hâmid-i Velî'nin risâlelerini neşretmekle kalmamış, aynı zamanda derin analizlerle okuyucuya tasavvufî kavrayışı sade ve anlaşılır biçimde sunmuştur. Kitap, hem Arapça hem Türkçe metinleriyle akademik ve halk okuyucusuna hitap etmektedir. Eser Somuncu Baba'nın üç temel risalesini içerir:

1. **Zikir Risâlesi:** Zikrullahın anlamı, önemi ve nasıl yapılması gerektiğini anlatan bu risâle, özellikle kelime-i tevhîd (Lâ ilâhe illallâh) zikrinin tasavvuftaki merkezî rolünü işler. Mü'minin günlük yaşantısında Allah'ı sürekli hatırd tutmasının rûhî dönüşüm üzerindeki etkisi ele alınır. Namaz, oruç ve tesbihat gibi ibâdetlerin kalp temizliği ile olan ilişkisi somut örneklerle açıklanır. Zikir Risâlesi'nde özellikle şu konular işlenir: Zikrin edepi, tasavvufî semboller; tac ve hırka, günlük duâlar ve tesbihat, Kur'ân okumanın önemi ve nâfile ibadetlerin rûhî olgunluğa katkısı.

2. **Silâhu'l-Mürîdîn:** Kelime anlamıyla "müridin silahı" demek olan bu risâle, duâların ve tesbihatların bir mecmuâsıdır. Âyetler, hadisler ve Esmâ-i Hüsnâ üzerinden Allah'a yönelik yolları gösterilir. Özellikle sabah ve akşam tesbihatları, Allah'ın sıfatlarının zikri (esmâ zikri) ve kulun daima Allah'la irtibat hâlinde olması gerektiği vurgulanır. Bu risâle, okuyucusuna bir nevi günlük zikir ve duâ rehberi sunar. Aynı zamanda zikirlerin iç dünyada

ne tür feyz ve huzur doğurduğu örnek hadislerle açıklanır.

3. **Kırk Hadis Şerhi:** Kırk hadis geleneği, İslâm dünyasında yaygın olan ve Peygamberimiz'in sözlerini ezberleyip hayatımıza tatbik etme amacı güden bir geleneğin ürünüdür. Hâmid-i Velî bu eserinde kısa ama derinlikli yorumlarla hadisleri açıklamıştır. Her hadis, hem zâhirî hem de bâtinî boyutlarıyla yorumlanmış, bazen kıssalarla zenginleştirilmiştir. Bu bölümde yer alan hadisler, özellikle ahlâkî olgunluk, ibâdet bilinci, toplumsal sorumluluk, niyetin önemi, ihlâs ve tevazu gibi temel değerler etrafında şekillenmektedir.

Eserin hazırlanmasında Türkiye'deki pek çok kütüphanedeki yazma eserler incelenmiş, çeşitli nüshalar karşılaştırılmıştır. Metinlerdeki farklılıklar dipnotlarla gösterilmiş, okuyucuya metnin en sağlam hâli sunulmuştur. Ayrıca Arapça metnin yanında Arapça-Türkçe karşılıklı çeviri yapılmış olması, hem araştırmacılara hem de Arapça öğrenen okuyuculara büyük kolaylık sağlamaktadır.

Tasavvufu hurafe değil hakikat olarak tanımak isteyenler için mükemmel bir kaynak olan eser Kur'ân ve sünnet ışığında mânevî derinliği öğrenmek isteyenler ile Müslüman şahsiyetin inşasında hadislerin etkisini görmek isteyenler için rehber niteliğindedir. Eser, zikir pratiğini günlük hayatına taşımak isteyen her Müslüman için yol gösterici olduğu söylenebilir.

Somuncu Baba'nın bu üç risalesi, sadece geçmişin bilgeliğini yansıtmakla kalmıyor, aynı zamanda günümüz insanına da hakikat arayışında sağlam bir istikamet sunuyor. Enbiya Yıldırım'ın titiz emeğiyle hazırlanmış bu eser, gerek ilmî gerekse manevî açıdan büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Somuncu Baba'nın gönül dünyasına adım atmak, Kur'ân ve sünnet merkezli bir tasavvuf anlayışına ulaşmak isteyen herkes bu eseri okumalıdır.

Ensar Neşriyat / Tel: 0212 577 6668

Meylimiz Hangi Tarafa

“Kur’ân-ı Kerim’de bir sûre hariç bütün surelere Allahu Teâlâ’nın Rahmân ve Rahîm isimleri ile başlanıyor. Bu, Rabb’imizin en önemli vasfının rahmet olduğunu gösteriyor.”

Behlül Dâna Hazretleri yol üzerindeki bir vîrânenin yıkılmak üzere olan eğilmiş duvarına bakıp sık sık âkıbetini tefekkür ederdi. Yine bir gün derin bir tefekkürle orayı seyrederken duvar âniden çöküverdi. Bu hâdisе Behlül Dâna Hazretleri'nde gözle görülür derecede büyük bir sürûra vesîle oldu.

Onun bu büyük sevincine mânâ veremeyen insanlar, merakla ondaki bu değişikliğin sebebini sordular, Behlül Dâna Hazretleri onlara şu cevabı verdi: "Duvar meyilli olduğu tarafa yıkıldı!" Hazret'in az ewelki sevincine bir tûrlü akıl erdiremeyen insanlar, Behlül Dâna'nın bu sözleriyle iyice şaşkınlaştı. Bu ifadelerle onun neyi kastettiğini anlayamadıklarından bu defa; "Peki bunda şaşılacak ne var?" diye sordular. O ise insanlara derin tefekkürün bir neticesi olan şu hikmetli cevabı verdi: "Mâdem ki, dünyadaki her şey nihâyetinde meylettiği tarafa yıkılıyor, benim de meylim Hakk'a doğrudur, o hâlde ben de ölünce inşâallah Hakk'a varırım. Ey ahâlî, rûkû ve secdelerimizle Hakk'a meylimizi her an artırmaya gayret edelim ki başka yönlelere yıkılmayalım!"

Bir Allah dostunun eserinden okuduğum menkıbe burada bitti. Efendim Allahu Teâlâ Rahmân ve Rahîm olandır. Merhamet edip umutları geri çevirmeyendir. Kimin meyli ne tarafa ise Allahu Teâlâ onu o tarafa sevk eder. Rûkû, secdeye doğru meyillidir, secde ise Rabb'imize en yakın olduğumuz andır. Namaz kılan bir insanın meyli secdeye doğrudur. Peki ya bizim meylimiz ne tarafa? Meselâ ölürken nereye yakın olmak istersiniz? Ya da nereye giderken ölmek istersiniz?

Sınırsız Rahmet

Buhârî ve Müslim'de geçen Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in anlattığı meşhur kıssa şöyledir: Vaktiyle doksan dokuz kişiyi öldürmüş bir adam vardı. Bu zât yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu sordu. Ona bir râhibi gösterdiler. Bu adam râhibe giderek; "Doksan dokuz adam öldürdüm. Tevbe etsem kabul olur mu?" diye sordu.

"Allahu Teâlâ Rahmân ve Rahîm olandır. Merhamet edip umutları geri çevirmeyendir. Kimin meyli ne tarafa ise Allahu Teâlâ onu o tarafa sevk eder. Rûkû, secdeye doğru meyillidir, secde ise Rabb'imize en yakın olduğumuz andır. Namaz kılan bir insanın meyli secdeye doğrudur."

Râhip; "Hayır, kabul olmaz." deyince onu da öldürdü. Böylece öldürdüğü adamların sayısını yüze tamamladı. Sonra yine yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu sordu. Ona bir âlimi tavsiye ettiler. Onun yanına giderek yüz kişiyi öldürdüğünü söyledi; tevbesinin kabul olup olmayacağını sordu.

Âlim; "Elbette kabul olur. İnsanla tevbe arasına kim girebilir ki! Sen falan yere git. Orada Allahu Teâlâ'ya ibâdet eden insanlar var. Sen de onlarla birlikte Allah'a ibâdet et. Sakın memleketine dönme. Zira orası fena bir yerdir." dedi. Adam denilen yere gitmek üzere yola çıktı. Yarı yola varınca eceli yetti.

Rahmet melekleriyle azap melekleri o adamı kimin alıp götüreceği konusunda tartışmaya başladılar. Rahmet melekleri; "O adam tevbe ederek ve kalbiyle Allah'a yönelerek yola düştü." dediler. Azap melekleri ise; "O adam hayatında hiç iyilik yapmadı ki." dediler. Bu sırada insan kılığına girmiş bir melek çıkageldi. Melekler onu aralarında hakem tayin ettiler.

Hakem olan melek; "Geldiği yerle gittiği yeri ölçün. Hangisine daha yakınsa, adam o tarafa aittir." dedi. Melekler iki mesafeyi de ölçtüler. Gitmek istediği yerin daha yakın olduğunu gördüler. Bunun üzerine onu rahmet melekleri alıp götürdü.

Allahu Teâlâ hakikatleri Kur'ân'da yaşanmış kıssalar anlatarak işliyor. Peygamber Efendimiz de aynı şekilde bazı yaşanmış kıssalar anlatıyor. İki büyük hadis kaynağında geçen bu kıssa bize Allahu Teâlâ'nın rahmetine hiç kimsenin hudut koyamayacağını gösteriyor. Ancak bu kıssayı okuduktan sonra nefsimizi temize çıkartmak yerine kendimize az önce sorduğumuz şu soruları tekrar soralım:

Nereye Giderken?

Nereye giderken ölmek istersiniz? Melekler bizim de mesâfemizi ölçtüğünde acaba biz nereye yakın olacağız? İnsan hacca giderken, camiye giderken, mektep medrese yolunda ilim tahsil ederken, cihad ederken veya evine rızık götürürken ölebilir. Veyahut nefsinin peşinde koştururken, günah mahalline giderken, mesela Allah korusun bankaya kredi çekmeye giderken de ölebilir. İnşâallah biz camiye, medreseye, sohbeta ve yuvamıza yakın olanlardan oluruz.

Sevgili okuyucu, biz Müslümanların bazen bazı kesimlere karşı biraz kalbimiz yumuşamıyor. Bazı insanlara karşı günahkâr insanlar gözüyle bakıyoruz. Aslında bu bizim kalp katılığımızdan ileri geliyor. Oysaki Sevgili Peygamberimiz'in anlattığı bu kıssa Allahu Teâlâ'nın rahmetine hiç kimsenin hudut koyamayacağını bildiriyor.

Bu kıssa özellikle âlimlere ve hocalara hitap

ediyor. En büyük âlim de olsanız Allah'ın rahmetine hudut koyamazsınız mesajını veriyor. Dikkat ederseniz günahkâr adam danışmak için bir âlim soruşturuyor. Âlim ise yanlış fetva vererek Allah'ın rahmetine sınır koymuş oluyor. Fakat insan Allah'ın rahmetine güvenerek sınırları aşmalıdır.

Bu konuda Yüce Rabb'imiz Lokman Sûresi'nin 33. âyetinde şöyle buyuruyor: *"Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının! Ne babanın evlâdı, ne de evlâdın babası nâmına hiçbir şey ödeyemeyeceği günden çekinin. Bilin ki Allah'ın verdiği söz gerçektir. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. Şeytan Allah'ın affına güvendirerek sizi kandırmasın!"*

Kur'ân-ı Kerim'de bir sûre hariç bütün sûrelere Allahu Teâlâ'nın Rahmân ve Rahîm isimleri ile başlanıyor. Bu, Rabb'imizin en önemli vasfının rahmet olduğunu gösteriyor. Kur'ân'da Peygamberimiz için de "Rahmetel lil âlemîn" yani "Âlemlere rahmet" deniliyor. Allahu Teâlâ'nın rahmeti her şeyi kuşattığı hâlde aynı zamanda insanlar dünyada yaptıklarından sorumlu tutuluyorlar.

İslâm'da korku ve ümit arasında olmak esastır. Herkes ektiğini biçer ve herkes kazancının rehindedir.

Anadolu İrfanı

Bu gökyüzü, bu dağ, deniz, bu toprak zemin,
Ay yıldızlı, nazlı bayrak, bu vatan kimin?
Yıllar yılı bölünmedik fırka kalmadı,
Kimse dirlik yollarında kapı çalmadı,
Bu kavgalar hangimizden bir can almadı,
Akar mı el ele versek kan oluk oluk?
Musafaha etmeliyiz el bölük bölük...

Biz Allah'ın kullarıyız hem kölesiyiz,
Muhabbetin müptelası, gül delisiyiz!
İnsanları bir arada inancı tutar,
Bu yürekler Allah Allah diyerek atar!
Sahtekârlar çaktırmadan kullanır atar,
Îmânımız göğsümüzde değilse çelik,
Kimden gelir, kime gider yol bölük bölük?

Osmanlının torunuyduk unutturdular,
İçimizde fink atıyor Siyonist turlar!
Doğu batı tartışması artık son bulsun,
Gönlümüze vatan aşkı, muhabbet dolsun,
Mazisine sövenlere yazıklar olsun,
Tarihini anlamamak gerçek delilik,
Neresinden tutacağız dal bölük bölük,

Celil der ki, birlik varsa yücelir vatan,
Mahşer günü yapışacak yakana atan!
Kale gibi kenetlensek kim kurar pusu,
Yabanlara bırakılmaz, halkın namusu,
Namusumuz değil miydi millet kamusu!
Yakışmaz bu topraklara hiç bölücülük,
Türkçe ağlar, lehçe ağlar, dil bölük bölük...

Halil GÖKKAYA

Empatiyi Tam Olarak Uygulayabiliyor muyuz?

“Bizi anlamayan sadece iyi günde yanımızda duran insan; hasbî duygulardan uzak, menfaat odaklı biridir ki sadece iyi gün dostudur.”

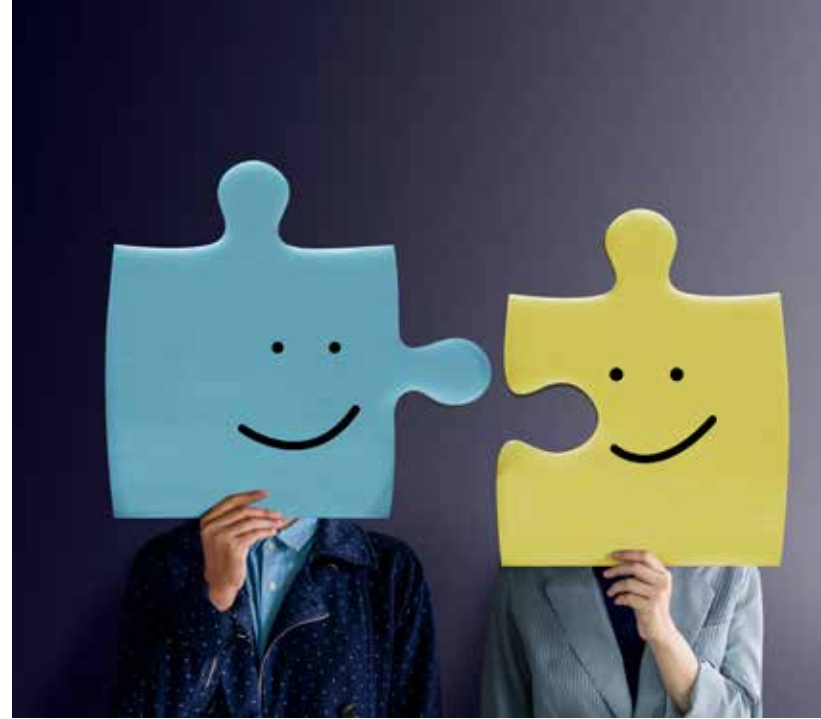

Yaşadığımız dünyada milyarlarca insan var ve yine bu insan adedince hikâye var. Hikâye dediysem kurgu değil yaşanmışlıklardan mülhem anılar silsilesi... Bu anılar ki kimi zaman iyi kimi zaman insanı üzen cinsten. Ama bütün bunların hepsi insanın kaderinin yolunu çiziyor, bir istikâmet belirliyor ve nihayetinde kendisinin imtihanı oluyor.

Hayat şartları hepimiz için farklı farklı şekillerde tezahür ediyor olabilir. Kimi insanlar için daha zor geçiyor olabilir. Ama bu zorluğun derecesini kestirmek zor. Çünkü kimimiz için zor dediğimiz şey belki bize basit geliyordur ama onun için çok zordur, işte anlama konusu burada devreye giriyor. Ama karşımızdaki insanı ne kadar anlayabildiğimiz bir muamma. Hem de kocaman bir muamma. Bazen karşımızdaki insanı çok iyi anladığımızı zannediyor olabiliriz ama bazen sadece zannetmekle kalıyoruz farkında olmadan... Bir gün ortopedik engelli bir arkadaşımın aracıyla gezintiye çıktık, arabada benden başka bir arkadaşı daha var. Ben arkadaşımı yıllardan beri tanıdığım için az çok kendisinin durumunu biliyorum. Yolda giderken arabasının camı açıldı, arkadaşım aracı kullanırken bir eli ile direksiyonu bir eli ile tertibatlı araç olduğundan tertibatın kolunu kullanarak aracı hareket ettiriyordu. Kendisine demedim camı kapatır mısın diye, çünkü iki elinden birini bırakması tehlike oluşturuyor. Ama diğer arkadaşı bu durumu düşünemediğinden camı kapat diye birkaç kez söyleyince, biraz tehlikeli bir hamle ile camı kapatmış oldu. Bazen olaylara nasıl baktığımız çok önemli. Meselâ arkadaşımı anlamaya çalışsam bile benim de zaman zaman eksik kaldığım anların olduğunu görüyorum. Demek ki, biz ne kadar empati kurarsak kuralım, karşımızdaki insanı tam olarak anlamamız mümkün değil.

Bir insanın kendine has dünyası var, bu dünyada ne fırtınalar ne sevinçler barındırdığını bilemeyiz. Dolayısıyla herkesin bir hikâyesi var dedik ya işte bu hikâyeye göre şekilleniyor hayat dediğimiz kavram. Birinin hayat şartları diğerine göre farklı olabilir. Ve bütün bu farklılıklar

“İyi gün dostu diye bir şey de olmaz aslında. Dost, her daim yanında olan insandır. Dost, kırılmaz gücenmez anlar. Anlamazsa tekrar bir kalbi kontrol etmek lazım. Çünkü kalp gözü açık olanların dostluğu bitmez.”

bizim empati dediğimiz duygunun derecesini de belirler. Meselâ işitmeyen birinin yerine kendimizi koyduğumuzda hemen bir klişe cevap olarak “Bazen duymamak iyidir.” derler. İnsandaki denge o kadar güzel bir şekilde yaratılmış ki en ufak bir aksaklıkta denge bozuluyor. Basit gördüğümüz bir işitme sorunu aslında vücutta dengeyi ve insanın psikolojisinin yerinde olmasını sağlıyor. Dedim ya hayatı kıyaslamak kolaydır ama bu kıyası yaparken konuyu bütün olarak görmek lâzım, tek başına sadece bir konuya odaklanarak yapılacak bir değerlendirme hem eksik hem yetersiz kalır. Bir insanı anlamak için dar bir bakış açısı yetmez.

Bir başkasını anlayabilme duygusunu tam olarak gerçekleştirmek mümkün değil ama en azından bu konuda bir çaba göstermek önemli. Yani tamamen acımasız olmak, şefkatten uzak kalmak da ayrı bir yanlış. Yani bir şeyi tam olarak anlayamıyoruz diye boş vermek doğru bir yaklaşım olmaz. İnsan bu ya yaşadığı her an tecrübe heybesine kattıkları oluyor. Hayat bu şekilde ilerliyor.

Empati ile suistimal konuları çok önemli. Birinin anlayışını kötüye kullanmak hiç doğru bir davranış biçimi değil. İnsanî duygular o kadar hassas bir teraziye bağlı ki vicdan dediğimiz duygu devreye giriyor burada. İnsanın kalbi hassastır. Yanlış durumlarda rahat olmaz ve yanlış durumlarda bir insanın kalbinin de rahat olma-

ması lâzım. Bir bakıma şahsî bir adâlet terazisi kurulmuş oluyor. Bir de taşlaşmış kalpler var ki, onlardan uzak durmak lâzım. Çünkü onlar ne bizi anlar, ne başkasını...

Hayatımıza dahil ettiğimiz insanlar bizi mutlu da edebilir, üzebilir de. Eğer imkânımız varsa bizi üzen insanlardan uzak durmak iyidir. Bizi anlamayan, sadece iyi günde yanımızda duran insan; hasbî duygulardan uzak, menfaat odaklı biridir ki sadece iyi gün dostudur. İyi gün dostu diye bir şey de olmaz aslında. Dost, her daim yanında olan insandır. Dost, kırılmaz, gücenmez, anlar. Anlamazsa tekrar bir kalbi kontrol etmek lazım. Çünkü kalp gözü açık olanların dostluğu bitmez...

İstemem Gazeli

Alçak, yalancı dünyânın, yâl ü bâlini istemem
Gün gelince kırılacak, çürük dalını istemem

Mâverâ'dan uzak tutan, Mâsivâ'da oyalayan
Zamanlar boyu su alan, delik salını istemem

Çöldeki seraptan farksız, âfet diye nitelenen
Şöhret diye isimlenen, kıyl ü kâlini istemem

Bırakıp da gideceğim, bu oyalanma kâğıdını
Tüm servet ve sâ mânını, mülk ü mâlini istemem

Uyanık görülen rüyâ, gölgelik değil mi dünyâ?
Yalan dolan, hırs ve riyâ, hiçbir falını istemem

Buradaki kalır burda; ne altın, gümüş, ne marka
Ne şekil, hacim, renk, boya; ipek şalını istemem

Oğuz'un gözü ötede; dün, bugün değil, ertede
Ölümsüzlük ülkesinde; yeşil, alını istemem...

Bekir OĞUZBAŞARAN

Hizmetle Geçen İki Ömür: Zübeyir Yetik ve Talip Arışahin

“Düşünce dünyasını yaymak ve daha geniş topluluklara ulaşmak için, henüz lise yıllarında olmasına rağmen, Urfa’da mahallî bir gazetede köşe yazarlığı yapmaya başlar Zübeyir Yetik.”

Her zaman "Fânî dünya!" deriz. Ama bu hakîkati bir yakınımızı, akrabamızı, komşumuzu, üstümüzde hakkı bulunan bir ilim, fikir, sanat ve edebiyat insanını âhret yurduna yolcu ettiğimizde daha da içten hissederiz. Art arda iki yazarımızın, iki düşünce ve medeniyet insanımızın vefât haberini aldığımızda bu konu üzerinde epeyce düşündüm. Her ikisi de ömürleri boyunca bu güzel ülke için, inancımız ve değerlerimiz için mücâdele etmişler, yazı yazmışlar, eser kaleme almışlar ve gençliğin daha iyi yetişmesi için üstün çabalar harcamışlardır. Peki, bu gayretlerin sonuçları oldu mu? Elbette. O ihlâslı dava adamları, mefkûrelerini anlatmak ve yaymak için toplumdaki bir karşılık beklemediler. Bir ödül, alkış veya aferin almak için çırpınmadılar. Allah rızası için çalıştılar. Basında doğru dürüst haberler, yazılar çıkmadı artlarından. Ne diyebiliriz. Bu bakımdan Somuncu Baba gibi değerlerimizi ihmâl etmeyen, kültür sanat dünyamızın âbide şahsiyetlerini her zaman gündemde tutan dergilerin değerleri daha çok artıyor, kıymetleri şüphesiz ziyâdeleşiyor.

Gelelim vefât eden büyüklerimize. İlki Zübeyir Yetik'ti. İkincisi de Talip Arışahin. Birkaç gün arayla sevdikleriyle vedalaşıp hakîkî dünyaya göç ettiler. Bu yazımda en azından isimlerini duymamış olan okuyucularımıza onları hatırlatmak, hizmetlerini bir nebze anlatmak isterim. O ki bu ilginin sonucunda basılmamış eserleri kültür hayatımıza kazandırılır. Yayında olan kitapları okunmaya başlanır.

Bâbiâli Sohbetleri'nde Dinlemiştik

Mütefekkir-yazar Zübeyir Yetik fikir, basın, yayın ve kültür dünyamızın mümtaz sîmalarındandı. ESKADER olarak düzenlediğimiz "Bâbiâli Sohbetleri"nin 76'ncısını ona ayırmıştık. Zübeyir Aşabeyimiz, 3 Kasım 2011 tarihinde Cağaloğlu'nda bize "basın yayın hatıraları"nı anlatmıştı. Bütün katılımcılar büyük bir dikkatle onu dinlemiş ve istifade etmişti. Merhûm büyüğümüz, toplantının ardından dinleyicilerin sorularına cevap vermişti. Zübeyir Yetik, doğduğu Siverek'ten İzmir'e, oradan da Ankara'ya gelişini

"Zübeyir Yetik, Nurettin Topçu'nun eserlerini takip ederken; kendisine bir mektup yazdığını ve bu mektupta, kendilerini yetiştirmek için neler yapmaları gerektiğini sorduğunu anlatırken ondan iki sayfa dolu dolu bir mektup aldığını anlatmıştı."

ve İstanbul'daki gazetecilik ve yayıncılık dönemlerini dile getirmişti. Nurettin Topçu, Mehmet Akif İnan ve Mustafa Yazgan gibi düşünce ve edebiyat dünyasının önde gelen isimleriyle yakın arkadaşlık yaptığını anlatmıştı. O gün yaptığım açık konuşmasında, Zübeyir Yetik'in gazete yazıları ve eserleriyle Türkiye'de nesilleri etkilediğini ve fikir dünyamızın genişlemesine katkı sağlayan bir mütefekkir yazar olduğunu belirtmiştim. Zübeyir Yetik hatıralarını anlatmaya başlarken, yazı dünyası ile ilk tanışmasını, daha doğrusu içine "deryaya dalar gibi" daldığı yılların liseye başladığı ilk döneme rastladığını söyleyerek giriş yapmıştı. O dönemde çok da bilmeden, yazı ve yayın dünyasını anlamak adına, piyasadaki bütün süreli yayınları takip etmeye başladığını belirten Yetik, "Türkiye'de ne kadar yayın çıkıyorsa onlardan birer tane edinerek muhâfaza etmek ve bir nevi koleksiyon yapmak istiyordum. O dönemde edindiğim yayınlar arasından, kendi düşünce dünya-

sının temelini atan dergi ve gazetelere karşı ayrı bir alâkam geliştirdi ve diğerlerini eledim.” demişti. Yetik, okuldaki teneffüslerde ara vermeden bu yayınları okuduğunu anlatmıştı. Yayınları takip ettiği dönemde, kitap ve kırtasiyede çalışanların da ona, yeni gelen dergileri ayırarak yardımcı olduğunu eklemişti. Zübeyir Yetik, yakın dostlarını anlatırken özellikle rahmetli Nihat Armağan’dan sık sık bahsetmişti. Büyük Doğu’nun eline geçmesi ile Necip Fazıl’ın, nam-ı diğer “Üstad”ın, düşünce dünyası ile tanıştığını anlatan Zübeyir Yetik, bu dünyadan bir daha ayrılmadığının altını çizmiş ve şöyle devam etmişti: “Düzenli olarak Büyük Doğu’yu takip ederken, bu derginin, toplumun düşünce dünyasında değişikliğe yol açabilecek ve oldukça etkili bir içeriğe sahip olduğunu keşfettim. Bu düşünce aktarımı tarzından ben de yararlandığımı fark ettim, İslâmî görüşleri her yerde konuşmaya ve tartışmaya başladım.”

Nurettin Topçu’dan Tavsiye

1959–60’lı yıllarda Nurettin Topçu’nun da Nizam adında bir gazete çıkardığını söylerken, hacmi küçük ancak muhteviyatı dolgun olan bu gazetenin kendi aralarında sanki bir ders kitabı gibi okunduğunu da vurgulamıştı. Nurettin Topçu’nun eserlerini takip ederken; kendisine bir mektup yazdığını ve bu mektupta, kendilerini yetiştirmek için neler yapmaları gerektiğini sorduğunu

anlatırken ondan iki sayfa dolu dolu bir mektup aldığını anlatmıştı. Bunun kendisini çok duygulandırdığını anlatan Yetik, Nurettin Topçu Bey’in mektupta kendisine, el yazısı ile cevap yazdığını ve okuması gereken eserlerin bir listesini verdiğini, kendisinin bu tavsiyelere uyararak daha da iyi yetiştiğini söyledi. “Nurettin Topçu’nun bana ve düşüncelerime çok katkısı olmuştur. Hamurumu yoğuran başkışı Necip Fazıl ise, şekil verenlerden biri de Nurettin Bey’dir.” diyerek iki büyük düşünce ve sanat adamına olan minnetini ifade etmişti.

Deryaya Dalar Gibi...

Zübeyir Yetik’in Bâbîâli’de yaptığı o konuşmada ilgi çekici hatıralarını nakletmişti. Hatıralarını anlatırken, yazı dünyası ile ilk tanışmasının hikâyesini de dile getirmişti. “Deryaya dalar gibi” daldığı yılların, liseye başladığı ilk döneme rastladığını söylemişti. O dönemde çok da bilmeden, yazı ve yayın dünyasını anlamak adına, piyasadaki bütün süreli yayınları takip etmeye başladığını belirtmiş, “Türkiye’de ne kadar yayın çıkıyorsa onlardan birer tane edinerek muhafaza etmek ve bir nevi koleksiyon yapmak istiyordum. O dönemde edindiğim yayınlar arasından, kendi düşünce dünyasının temelini atan dergi ve gazetelere karşı ayrı bir alakam geliştirdi ve diğerlerini eledim.” demişti.

Ali Emiri'deki Vefa Gecesi

Hayatı boyunca çileli dönemlerde dik duran, baskılara asla boyun eğmeyen Zübeyir Yetik, 28 Şubat'ın 'sert ve zalim soğuğu'nu iliklerine kadar hissetmiş bir dava eridir. Şüphesiz bazı faaliyetler unutulamaz. 26 Ekim 2013 tarihinde Ali Emiri Efendi Kültür Merkezi'nde "Bir Nesli Yoğuranlar" serisi içinde Zübeyir Yetik için de gece yapılmıştı, olağanüstüydü. Bütün dostları, yakınları, sevenleri, okuyucuları gelmişti. Mustafa Yazgan, Abdurrahman Şen, Mehmet Avcı ve Mekki Yassıkaya duygu dolu konuşmalar yapmıştı. Zübeyir Yetik de teşekkür konuşmasında, hayatından, hatıralarından bahsetmiş, 'vefa gecesi'ni hazırlayanlara teşekkür etmiş ve "Rabb'ime hamd ediyorum." diyerek kürsüden inmişti. Mehmet Avcı'nın şu özlü ve anlamlı sözü geceye damga vurmuş, salondaki dinleyiciler tarafından dakikalarca alkışlanmıştı: "Zübeyir Ağabey herkese yetik, kendine yitik bir adamdır!"

Mücâdele ile Geçen Bir Ömür

Hayırlı ömrün sahibi, 1 Ocak 1941 tarihinde Siverek'te doğdu. 1958-60 yıllarında Şanlıurfa'da gazetecilik, vekil öğretmenlik; 1962-65 yıllarında İzmir ve Ankara'da gazetecilik; 1966-74 yıllarında Urfa'da öğretmenlik, hâl müdürlüğü, bankacılık, serbest muhasebecilik; 1974'ten itibaren İstanbul'da gazetecilik, yayıncılık, sendikacılık, Türkiye Kızılay Genel Müdürlüğünde kontrolörlük, Türkiye Denizcilik İşletmeleri'nde APK uzmanlığı, film ve ilaç hammaddesi ithalat ve pazarlaması yapan Kızılay İstanbul Bölge Müdürlüğünde mali işlerden sorumlu müdür muavinliği görevlerinde bulundu. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürü olarak 1994'te göreve başladığı İSKİ'deyken 2003 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Edebiyat hayatına şiirle atılan Yetik, 1958'de Urfa'da yerel bir gazete olan Demokrat Türkiye'de köşe yazılarına başladı. İzmir ve Ankara'da bulunduğu 1960-1965 yıllarında çeşitli gazete ve dergilerde (Demokrat Akdeniz, Adalet, Fedai) her kademedeki görev yaptı, o günlerde yayınlanan (İslâm, Hilâl, Yeni İstiklâl, Komünizmle Mücade-

le, Türk Yurdu, Oku, Müslüman'ın Sesi, Yaprak, Hicret, Çağrı, Adım, Nobel gibi) haftalık ve aylık yayınlarda sürekli olarak yazılar yazdı. 1974'te Millî Gazete'nin Genel Yayın Müdürü oldu, daha sonra gazetenin köşe yazarlığına devam etti. Yeni Devir ve Büyük Doğu'da çalıştı. Çığır Yayınları'nın kuruluşunda bulundu. 1992-2002 yıllarında Akit gazetesinde haftalık yazılar yazdı. Birçok yerde konferanslar verdi. Aktif bir sosyal hayata sahip olan yazarımız, sendikacı, çeşitli dernek ve cemiyetlerde yönetici oldu.

Yayımlanmış eserleri şunlardır: Aksiyon-Ahlâk-Ekonomi, Ak-Elif, Çağdaş Bilimin Saplantısı, Dörtlülükler, Ekonomi Bir Din midir? Ekonomiye Değirmeler, Geçmişten Notlar, Her Nemrud'a Bir İbrahim, İmam Şamil, İnsanın Serüveni, İnsanın Yüceliği ve Gunèoniyen Bâtînlilik, İslâm Düşünce Tarihinde Mezhepler, İslam Savaşçısına Notlar, Yorumlamalar, Yeryüzünde Kötülük Odakları Serisi. Çocuk kitapları: Ayı ile Sinek, Eşek ile Öküz, Tasmalı Koyun.

Güzel ve anlamlı ömrünü bu toprağın değerlerine adadıktan sonra emanetini sahibine teslim eden ve ahiret yurduna göç eden aziz ağabeyimiz inşallah hiç unutulmayacak.

Talip Arışahin Hocamız da Hakk'a Yürüdü

Kıymetli ilim ve fikir adamı, yazar, gönül insanı Talip Arışahin Hocamız İstanbul'da vefât etti ve Konya'ya götürülerek toprağa verildi. Araştırma ve incelemelerinin yanı sıra çocuklar için kitaplar da kaleme alan Talip Arışahin'in Fatih'in İstanbul Rüyası, Yavuz Sultan Selim ve Ertuğrul Gazi isimli eserleri Damla ve Mihrabad Yayınları arasında çıktı. Yayımlanmış bütün eserleri üzerinde durulmalı, araştırmalar yapılmalıdır. Her iki yazarımıza da Cenâb-ı Allah'tan rahmet ve mağfiret diliyorum. Rûhları şâd, kabirleri nur, mekânları cennet, menzilleri mübarek, makamları yüksek olsun inşallah. Ailelerine, meslektaşlarına, dostlarına, okuyucularına ve bütün sevenlerine başsağlığı ve sabırlar diliyorum. "Evel giden ahbaba selâm olsun erenler."

Öğretmen Gönüllerin Fâtihî Olmalı

“Merhamet eğitimcinin kalbinde hiç sönmeyen bir ateş gibidir. Şefkat ve merhametten mahrum bir kişiyi eğitimci yapmak, insanlığa zulmetmektir. Gül ve çiçek manzaraları en kaba ve ümitsiz insanı tebessüm ettirdiği gibi insanlara rehberlik yapan kimseler de böyle gül tabiatlı olmalı, en katı kalpleri yumuşatıp en asık çehreleri bile gülümsetebilmelidir.”

Sevginin anahtarı fedakârlıktır. Öğretmen öğrencilerinin dertleri ile dertlenmeli, sevinciyle sevinmeli, dostluk ve kardeşliğin yaşayış diline âşina olmalıdır. Eğitimci, eksik kusur ve ayıpları araştıran değil, hatâ ve yanlışları örten ve öğrencilerini iyiliğe çekmeye çalışan örnek bir şahsiyettir.

Gerçek fetih, gönüllerin fethidir. Öğretmen, gönüllerin fâtihî olmalıdır. Örnek eğitimci gönül uzmanıdır. Rûhlara ebedî hayat aşısı yapan gönül doktorudur. Bunun için eğitimcinin gönlü mânevî tedavi merkezi hâline gelmelidir. Muhabbet ve gayret her problemi çözer.

İnsan, hislerinin etkisi altındadır. Onunla düşünür ve karar verir. Bu yüzden eğitimcinin istişâre ile hareket etmesi, hizmetlerinin doğru ve bereketli olmasını sağlar. Gönlü güzelliklerle dolu bir öğretmenin öğrencilerine yaptığı tesir, tıpkı gül, karanfil ve nâdîde çiçeklerle süslenmiş bir bahçe üzerinden esen meltemlerin gittikleri her yere, gönüllere bahar ferahlığı veren hafif kokular götürmesi gibidir. Elinden, dilinden ve gönlünden rahmet taşıran kişiye dünya, cennet olur. Olgun ruhlar sonsuz kurtuluşa erişebilmek için etraflarında eğitim, hizmet ve merhamet ile kurtarılacak başka insan ararlar.

Muhabbet iki gönül arasındaki elektrik hattı gibidir. Eğitimin başarısı bu hattın iyi kurulmasına bağlıdır. Gönülden gönüle yollar vardır. Eğitimci gönül kapısını sonuna kadar açacak ki, öğrenci ona yönelip ilgi gösterebilir. Eğitimciye duyulan sevgi, onun öğrettiklerine olan ilgiyi artırır. Eğitimcinin muhabbet ve merhamet ile yaklaşması, istediklerini aklî yoldan değil, kalbî yoldan aktarmasını sağlar.

Eğitimci; dersine bir mâbede girer gibi hürmetle girmeli, en önemli malzemenin de muhabbet ve ilgi olduğun bilmelidir. Kalbe girmeyen bilgi irfâna dönüşmez. Eğitimciler geleceğin mimarlarıdır. Kalp ve dimağlara bilgi ve hikmet aktarırlar. Sevgi ile atılan tohumlar ebedîdir. Eğitimci olmak için şefkat ve merhamet duygularının güçlü olması gerekir.

“Gönülden gönüle yollar vardır. Eğitimci gönül kapısını sonuna kadar açacak ki, öğrenci ona yönelip ilgi gösterebilir.”

Öğrenciyi tedaviye muhtaç yaralı bir kuş gibi görüp, ona şefkat ve merhametle yaklaşmak gerekir. Çünkü şefkat ve merhamet selim vicdanlar yetiştirmek için en etkili iksirdir. Merhamet eğitimcinin kalbinde hiç sönmeyen bir ateş gibidir. Şefkat ve merhametten mahrum bir kişiyi eğitimci yapmak, insanlığa zulmetmektir. Gül ve çiçek manzaraları en kaba ve ümitsiz insanı tebessüm ettirdiği gibi insanlara rehberlik yapan kimseler de böyle gül tabiatlı olmalı, en katı kalpleri yumuşatıp en asık çehreleri bile gülümsetebilmelidir.

Eğitimci, kusuru kendisinden, başarıyı Rabb'inden bilmelidir. Mesleğinin kendisi için büyük bir nimet ve lütuf olduğunu bilmeli, bunun şükürü olarak öğrencisinin maddî ve mânevî donanımından kendini sorumlu görmelidir. Eğitimcideki benlik ve iddia, yerini aşk ve muhabbete terk etmelidir. Eğitimcinin hayatı samîmî ve gösterişten uzak bir gayret ve hizmet esası üzerine kurulmalıdır. Yeni doğan her gün, ömür takviminden açılmış tertemiz bir sayfadır. Önündeki beyaz sayfayı en güzel şekilde doldurmak eğitimcinin elindedir. Öğrenci öğretmenin elinde hamur gibidir. Öğretmen ona istediği şekli verir.

Eğitimci öğrencileri ile geçirdiği her ânı, son nefesi gibi hissederek iyi değerlendirmeli, hamd ve şükür duyguları içinde olmalıdır. Çocuk, dünyada anne, baba ve öğretmenin vereceği eğitime muhtaçtır. Âhirette ise anne, baba ve öğretmen, yetiştirdiği çocuktan gelecek her türlü hayır, duâ ve sadakayı cariyeye muhtaçtır. En kötü israf, insan israfıdır. Geleceğini düşünenler, iyi insanlar yetiştirmek zorundadır. Bunun yolu da gerçek eğitimcilerin elindedir. İnançlı, ihlâslı, ahlâklı ve başarılı bir nesil için gecesini gündüzüne katan gönül fâtihterine selâm olsun...

Nasihah Takvimi

ARTIK CEBİNİZDE!

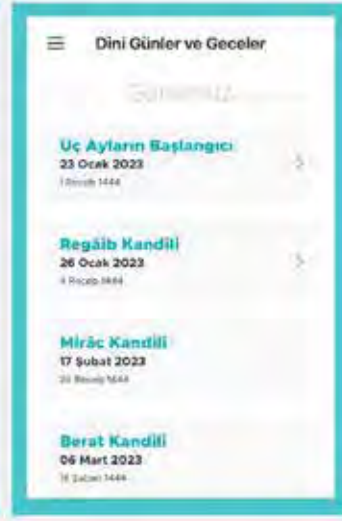
Nasihah Takvimi Mobil Uygulamasını Android ve iOS için indirebilirsiniz.

NASİHAT TAKVİMİ

Nasihah Yayınları tarafından hazırlanan Nasihat Takvimi'ni mobil telefonunuzdan takip edebilirsiniz.

- Namaz Vakitleri
- Bilgilendirici İçerikler
- Tebrik Kartları
- Dini Gün ve Geceler
- İmsakiye
- Kible Bul

DİVÂN-I HULÛSİ-İ
DÂRENDEVÎ'NİN SESİ

Divan Radyo

YAYIN HAYATINA
DEVAM EDİYOR

HULÛSİ AŞK

Gülzar-ı
Muhabbet

HALİL NECİPOĞLU

TASAVVUF MÜZİĞİ

Hulûs-i
Bahar

Divân
RADYO

www.divanradyo.com

Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Vakfı'nın yayın hizmetlerinden biri olan Divan Radyo yayın hayatına başladı. Radyomuzda Osman Hulûsî Efendi'nin Divân-ı Hulûsî-i Dârendevî adlı eserinden ilahi ve şiir dinletileri başta olmak üzere dinî ve tasavvufî yayınlar yapılmaktadır. Radyomuzu web sayfamız üzerinden ve telefonunuza yükleyeceğimiz mobil uygulamalar ile dinleyebilirsiniz. İlginiz için teşekkür ederiz...

